Horia Gârbea

CRIME LA ELSINORE

Roman

eLiteratura
www.eLiteratura.net

Horia Gârbea

Crime la Elsinore

Roman

eLiteratura
2011

Ilustrația copertei: *colaj realizat de autor*

Ediție electronică protejată DRM de Universal Online Promotion SRL,

și difuzată de Universal Online Promotion SRL prin site-ul

www.elefant.ro.

© 2011 ePublishers

Toate drepturile rezervate.

ePublishers este editura societății

WWW.EPUBLISHERS.INFO SRL

CP 9—9, București 024210

Tel. ++40213109420

ISBN 978-606-93023-5-4

Lectura digitală protejează mediul
Versiune digitală realizată de elefant.ro

Ubicuitatea scriitorului se vede fericit instrumentalizată în romanul Crime la Elsinore*, o incursiune plină de vervă şi umor în lumea teatrului românesc, cu scenele, conflictele şi culisele ei. Dramaturgul care ştie tot şi panoramează, cu un ochi rău, acest univers pestriţ şi pitoresc este unul şi acelaşi cu prozatorul care făcea, prin romanul* Căderea Bastiliei *(1998), o cronică acidă a vieţii literare bucureştene. Aceeaşi cursivitate narativă şi aceeaşi maliţie ucigătoare, constituenţi de bază ai unor ficţiuni inspirate copios din realitate (...). Într-o parte, o lume îmbibată de corupţie, incompetenţă, impostură şi prostie neruşinată; în cealaltă, una a oamenilor obişnuiţi, cu scaun la cap, imuni la cântecul sirenelor pseudo-artistice. „Răutatea" romancierului se diluează o singură dată, atunci când un fragment de o mare frumuseţe întrerupe desfăşurarea evenimentelor, pentru a descrie, pur şi simplu, Scena (cu majusculă). Ironia auctorială se evaporă, accentele devenind aproape lirice. O scurtă şi intensă declaraţie de dragoste făcută teatrului autentic şi celor care îl servesc. După care ne întoarcem, cu Horia Gârbea cel satiric (...)*

Romanul, delectabil, se citeşte pe nerăsuflate; şi singurul regret al cititorului e că se termină prea

repede. Aşa ni se întâmplă cu toate comediile bune.

Daniel Cristea-Enache

Precizări

1. Identificarea faptelor, persoanelor sau instituţiilor din textul ce urmează cu unele din realitate este abuzivă, ilegală şi samavolnică. Orice interpretare care ar atribui autorului intenţia de a oglindi întîmplări similare cu realitatea culturală şi politică va fi respinsă cu indignare şi dispreţ. Persoanele ce se vor simţi lezate de eventuala comparare cu personajele din text sînt îndreptăţite să protesteze public şi vor beneficia de sprijinul şi simpatia autorului.

2. Pentru a risipi orice ambiguitate, autorul textului de mai jos declară că are cea mai înaltă consideraţie pentru instituţiile publice, municipale şi de cultură, pentru cele teatrale în special, şi că va consacra o activitate neobosită slujirii lor devotate. Oricare afirmaţie contrară este neavenită.

3. Textul nu este recomandat persoanelor sub 12, 16 şi 18 ani şi nici celor cu sensibilitate deosebită. Acestea, dacă vor citi în continuare, pot sări anumite capitole sau chiar întregul text, fără ca lucrul acesta să le dăuneze.

Autorul

Welcome, my gracious lord; welcome, dread queen;
Welcome, ye warlike Goths; welcome, Lucius;
And welcome, all: although the cheer be poor,
'Twill fill your stomachs; please you eat of it.

William Shakespeare

Opriţi dricul!
Mortul vrea să bea un Ci-co.
Un Ci-co dacă ar bea,
Mortul poate-ar învia!

Folclor

1.

Mulţi ani mai tîrziu, în faţa plutonului de execuţie, colonelul Aureliano Buendía avea să-şi amintească ziua îndepărtată cînd tatăl său îl dusese să cunoască prima tîrfă. Simţea mirosul ei de parfum, nu din cel mai prost, dar nici bun, un parfum totuşi scump, leşios într-un fel. Încerca să-şi amintească mai departe dar porniră focurile de puşcă şi îl văzu pe tovarăşul său răpunînd un ofiţer cu o lovitură de baionetă, pe soldaţii din pluton trecînd de partea lui şi trebui să strige:

– Lichidaţi răniţii! Fiecare ins viu este un duşman în viaţă. Voi duce treizeci şi două de războaie civile şi voi fi mereu în fruntea voastră.

Printr-un truc simplu şi spectaculos pereţii albi ai micului patio se pătaseră de sînge şi în nisipul de jos se formaseră bălţi lipicioase. Eroul o înhăţă pe maică-sa care i se agăţase de umăr şi, schimonosindu-se către ea, holbîndu-şi ochii, îi zbieră în faţă:

– Nu-mi mai spune Aurelito, baborniţa dracu'! Sînt colonelul Aureliano Buendía.

La replica asta zguduitoare, jumătate din public începu să rîdă şi să aplaude urmată pe loc de cealaltă jumătate. Colonelul Buendía, care se obişnuise cu reacţia asta inexplicabilă, se mai strîmbă o dată, acum mîrîind, la sărmana lui mamă şi iscă un nou val de satisfacţie. Apoi rămase încremenit, aşteptînd liniştirea publicului şi sorbindu-şi succesul.

Unul dintre răniţi, care se oprise şi el din cauza aplauzelor, începu să se tîrască din nou prin bălţile de gelatină colorată cu vopsea pentru ouă de Paşte şi ajunse la distanţa potrivită pentru ca învingătorul să-i dea, în trecere, o cizmă în cap. Spasmul final îi ieşi mai bine decît săptămîna trecută. Fumul se răspîndea în sală, atras de gurile

de ventilaţie şi cîteva doamne tuşiră mai mult din autosugestie. Mama colonelului căzuse în genunchi şi îi îmbrăţişase coapsa încercînd să-l reţină. Să nu plece, adică, la o nouă luptă. Iar el ridică bărbia şi privi în gol aşteptînd căderea cortinei şi înţelegînd că mirosul acela care-i declanşase amintirile venea de jos, din primele rînduri de scaune.

Cortina coborî după indicaţie, „nu prea repede”, şi un spectator strănută zgomotos. Aplauzele porniră iar, ca şi cum strănutul ar fi fost un semnal aşteptat de toţi.

Din punct de vedere tehnic, superficial, Iacint Manoil era un actor potrivit pentru rolul lui Aureliano Buendía, cel care comandase 32 de războaie civile ieşind învins de fiecare dată. Şi el jucase în peste treizeci de piese şi fusese inevitabil zdrobit.

Era un ins spătos şi necomplicat care, dacă n-ar fi purtat acest prenume imbecil, cadorisit de sora mai mare a maică-sii, căreia maică-sa nu-i ieşea din cuvînt, nu s-ar fi remarcat prin nimic. Nu era un aristocrat, fireşte, dar burghezia ultimelor trei generaţii lustruise neamul lor şi, prin contrast cu necioplirea generală, părea a fi nobil, nobleţea dîmboviţeană. Adică un amestec de lecturi pospăite, snobism şi inteligenţă nativă soră cu prostia, sub care o femeia ce ar fi stat mai mult pe-aproape ar fi ajuns să cunoască şi o mîrlănie rece, de serviciu.

În rolul lui Buendía, Iacint ajunsese din întîmplare, din cauză că titularul, un actor mult mai talentat, îşi pierduse minţile întru Hristos şi se dusese la schit sub pretext că meseria îl făcea să păcătuiască. Era, în principiu un adevăr indiscutabil: actoria şi păcatul mergeau mînă în mînă spre străfundul iadului. De-ar fi numai obligaţia de a juca duminica şi în zilele de post roluri cu totul neconvenabile mîntuirii.

Dar cel mai greu păcat ce-l apăsa pe Manoil şi pe care-l simţise şi predecesorul era acela că nu avuseseră puterea şi răbdarea să citească romanul dramatizat în care urmau să joace.

Iacint nu înţelegea absolut nimic din caracterul lui Aureliano Buendía, adormea după două pagini, mereu aceleaşi. Nici nu-şi dădea seama că romanul nu poate fi transformat mulţumitor în piesă de teatru. Învăţase doar replicile scenariului. Singura lui consolare era că nici regizorul, care şi dramatizase opera columbianului, nu înţelesese mai mult. Sărea în ochi că Ivan Cosma nu are habar de literatură. Se încăpăţîna totuşi să dramatizeze tot ce-i cădea sub mînă. Nu ca să ia drepturile de adaptare, mizerabile, ci ca nu cumva, colaborînd cu un literat, acela să ghicească şi să spună mai departe că el, marele Cosma, superelogiatul şi arhipremiatul, este incult şi agramat. Socoteală eronată: cine trebuia să ştie, aflase.

Cosma nu pricepea decît romanele poliţiste din care citise teancuri întregi. Pe Shakespeare niciodată, şi nici n-avea de gînd. Secretul lui era spectaculos şi inavuabil. Cînd voia să pună un Shakespeare, parcurgea atent capitolul respectiv din „Povestiri după piesele lui Shakespeare" de Lamb, într-o ediţie ilustrată pentru copii. Odată prinsă acţiunea, o reprezenta ca pe un scnariu de film poliţist în care intercala, pentru derutarea adversarilor, fragmente alese absolut la întîmplare din Molière sau Euripide.

Brambureala ar fi fost reperată urgent într-o stagiune cu spectacole multe şi dese. Şi aici însă, mintea super-regizorului, ascuţită în Agatha Christie şi Edgar Wallace, găsise un tertip. Îşi stabilise cartierul general artistic la Călăraşi. Nu era departe de capitala orgoliilor neostoite, dar era în afara rutelor comerciale şi artistice iar localnicii nu se interesau de teatru. Acolo îşi monta uriaşele făcături convocînd, în scene grandioase, orchestra

simfonică de amatori, echipe de gimnastică ritmică şi zeci de dansatoare folclorice deghizate ad-hoc în duhuri bune, cu voaluri albe, şi rele, cu voaluri negre, ca să nu încapă confuzie.

Ţinea pe lîngă el un coregraf bătrîn şi extraordinar de beţiv, nea Sasu, care avea talentul să mişte ritmic gloatele de zîne cu bust proemintent într-o agitaţie de pînzeturi donate generos de fabirca locală şi într-un fum de-l tăiai cu cuţitul. De altfel specialităţile lui Cosma erau fumul şi stroboscoapele. De la piesele lui, spectatorii ieşeau leşinaţi de clipiciul luminos, împleticiţi şi gata să vomite. Creaţia lui se adresa plexului, diafragmei, ombilicului şi, la o adică, acelor resorturi care, la spectatorii masculi, puteau uneori să prilejuiască o erecţiune cît de mediocră.

De aceea făcuse pe dracu în patru să doteze Călăraşiul nu cu o maşină de fum obişnuită, de teatru, ci cu un agregat fumigen profesional, casat de infanteria armatei a II-a, cu care se simula ceaţa toxică la aplicaţiile militare.

Tot de la oaste, că avea un văr colonel, împrumuta măşti de gaze cu purtătorii lor cu tot. Astfel la Macbeth, stilizat cu adaosuri din Beaumarchais, un pluton de infanterişti şarjase cu masca pe figură dinspre scenă spre sală, avînd în mîna dreaptă o sabie şi în cea stîngă un puiet de fag din pădurea cu pricina. Spectatorii călărăşeni, neobişnuiţi cu modalitatea estetică a teatrului, dăduseră să fugă călcîndu-i în picioare pe criticii teatrali care, înţelegînd metafora, stătuseră pe loc în calea lor.

Se crease o busculadă grozavă şi, din cauza fumului care nu înceta să se reverse în chip de ceaţă britanică, Malcom şi Macduff, în loc să-l înhaţe pe Macbeth, îl luaseră pe un profesor de gimnastică din public. Nevasta ăluia începuse să urle iar răzbunătorii, neînţelegînd de ce uzurpatorul se lasă dus atît de greu, îl înjuraseră şoptit de morţii mă-sii.

Printr-un accident nefericit, profesoraşul îşi înmormîntase născătoarea cu o lună în urmă şi venise la teatru în silă, convins de rude că trebuie să se mai destindă după atîta stress. La auzul trivialităţii, el se smuci şi îi dădu un cap în gură lui Macduff. Dacă n-ar fi avut masca pe faţă, scoţianul de ocazie şi-ar fi adunat dinţii de pe mochetă. Noroc că actorul din rolul lui Macbeth, venise în fugă, îl îmbrîncise pe gimnast şi îi luase locul în braţele învingătorilor săi.

În urbe nu se puteau juca mai mult de cinci spectacole cu aceeaşi piesă. La primul veneau rudele actorilor, prietenii şi clasele terminale de la liceul textil. La al doilea, notabilităţile oraşului, comersanţii privatizaţi şi aceleaşi clase de la liceul textil. La al treilea erau aduşi în autobuze critici, actori bucureşteni, operatori de la televiziuni iar sala era umplută cu amatori de autografe de la aceştia.

Regizorul chema automat şi un mare iubitor de teatru şi de Ballantines, funcţionar trei la consulatul Cubei, pe care-l prezenta prefectului şi primarului drept ambasadorul Argentinei. Culmea că individul, după cîteva pahare de whisky, chiar credea că este. Juca rolul acesta dificil mult mai bine decît orice profesionist din trupă.

Mai erau posibile două reprezentaţii la care însă grosul era format tot din cei ce mai văzuseră piesa, de cîte un grup de jandarmi şi aceleaşi infatigabile fete de la liceul textil. Veneau şi acelea dintre ele care dăţile anterioare fuseseră ţinute departe de complicaţiile consecutive unui avort.

Astfel montarea îşi trăia traiul inferior-dunărean, criticii, ameţiţi de fum şi seduşi de recepţia somptuoasă de după spectacol, scriau de bine sau, în cel mai rău caz, povesteau piesa. Tehnica lui Cosma era să facă distribuţii uriaşe în capul cărora plasa cîteva vedete bucureştene. Numai înşirarea lor, cu cîteva cuvinte despre fiecare ocupa optzeci la sută din spaţiul unei cronici teatrale standard.

Adăugînd şi floricelele de stil despre atmosfera patriarhală şi malul înflorit al Borcei pe care amerizase lebăda de pe Avon, nu mai era loc de alte consideraţii.

Venirea la Bucureşti era pregătită din vreme. Tămîia era aprinsă în cădelniţe pentru sfinţirea monumentului teatral cu o zi înainte prin conferinţe de presă. Soboare de ziarişti aghesmuiau cu scurte semnale sosirea. Actorii împrumutaţi făceau atmosferă în teatrele lor de provenienţă. La spectacol erau mobilizaţi toţi finii şi verişorii. Mătuşile bucureştene ale histrionilor erau dotate cu buchete de garoafe iar amicii politici îşi aduceau filialele partinice. Domnul Muşilă, un cumnat al coregrafului Sasu, şef la salubritate, avea grijă să trimită coşuri de flori din partea celor şase primării de sector regretînd amarnic vremea cînd Bucureştii aveau opt arondismente. Tot el cumpăra toate biletele disponibile la casă şi le împărţea funcţionarilor cu ordin straşnic să vină cu întreaga familie. Absenţii urmau să pierdă leafa pe trei luni.

Acest Muşilă, a cărui fiică dădea neîncetat examen la universitatea de făcut actriţe, era într-adevăr nepreţuit. Pentru că damblaua lui Cosma era să aibă buluc de lume pe strapontine şi pe trepte, Muşilă mobiliza douăzeci de şoferi graşi de autogunoieră cu nevestele aferente şi proporţionale. Îi băga în sală pe la intrarea actorilor cu dispoziţii clare să ocupe culoarele de acces. Sub comanda lui Cosma, teatrul naţional din Călăraşi filma spectacolul cu două camere. Cu una prindea viermuiala de pe scenă şi cu alta înghionteala din sala supraaglomerată. Prin mixarea celor două pelicule se realizau casetele de prezentare pentru festivaluri.

La conferinţa de presă se anunţa că, îndată după reprezentaţia prin care ochii uimiţi ai Capitalei aveau să ia act de o nouă capodoperă, vor începe repetiţii în vederea unor turnee internaţionale.

Acesta era un mesaj codificat dar uşor de priceput. El dădea startul într-o competiţie a elogiilor. Criticii teatrali profesionişti sau de ocazie se întreceau în epitete, căutau să arunce cît mai departe metaforele şi comparaţiile ca la o reuniune atletică. Primul sau, cu puţin noroc, primii doi clasaţi în acest turnir al linguşelii aveau să fie alipiţi trupei în următorul tur internaţional, pe principiul că unde mănîncă patruzeci, mănîncă şi patruzeci şi doi.

Odată purtaţi prin lume, atîrnaţi de carul de luptă al invincibilului Cosma, ei aveau să trimită via fax vestea izbînzilor lui artistice prin decuparea citatelor favorabile din diverse publicaţii obscure. Rîndurile respective se prezentau muiate într-un butoi de sirop personal. Cei mai harnici dintre aceşti condeieri se pricepeau să inventeze, dacă era nevoie, nu numai articole, ci şi ziare care nu apăruseră niciodată. Nimeni din spaţiul carpatin n-ar fi bănuit că nu există nici un „Journal des Arts" în Québec şi nici poveste să apară vreun săptămînal numit „Teatro Oggi" în Reggio Calabria.

Era evident că mulţi cetăţeni spanioli din Bilbao se puteau numi Jorge Vàldez, dar în mod sigur nici unul dintre ei nu se îndeletnicea cu teatrul, necum să mai şi scrie că montarea lui Cosma „îl răscolise în acel colţ al inimii unde pînă atunci nu fusese loc decît pentru Peter Brook". De altfel bieţii cititori din ţară nu ştiau nimic despre felul cum se scria despre teatru în privilegiatul spaţiu al celor douăsprezece steluţe galbene.

Fanii teatrali nu aveau cum să ştie că, de pildă, numai în Lombardia apăreau vreo douăzeci şi două de publicaţii de teatru dar ele, la un loc, nu tipăreau mai mult de o mie de bucăţi pe lună. Umblînd din chioşc în chioşc o săptămînă, n-ai fi putut să zăreşti niciuna. Se distribuiau prin abonament cîtorva contese nebune, actorilor

pensionaţi, crescători de pisici, şi unor potenţiali sponsori.

Asta nu însemna că marile cotidiene îl ignorau pe Cosma. Aşa de pildă, „Le Figaro” dedicase spectacolului său cu opt actori şi două sute de figuranţi şase rînduri în pagina 26 şi o fotografie de cinci centimetri pătraţi. În „Evening Standard”, în suplimentul de sîmbătă pentru grădinărit, creşterea iepurilor de casă şi alte activităţi de umplut timpul liber, avusese chiar o optime de coloană şi o fotografie color cît un timbru fiscal. Articolul şi poza fuseseră mărite cu un super-copiator care făcea bannere publicitare. Uriaşa copie ocupa un perete întreg al teatrului naţional din Călăraşi fiind luminată de nouă reflectoare. Nici nu se putea citi, literele erau cît capul de om.

Fapta cea mai de seamă a geniului său era însă aceea de a-l fi găbjit şi recondiţionat pe Sasu, coregraful, omul din umbră, niciodată pomenit în articole critice. Sasu avea marele avantaj că nu-şi dorea nici un fel de glorie. Mult mai pragmatic, avea un singur dor: să bea cît mai mult whisky amestecat cu Martini alb. Turneele lungi, acoperite de foi xeroxate cu cronici imaginare îl lăsau mai rece decît cubul de gheaţă cu care-şi garnisea trăscăul de lux. De porniri erotice fusese iertat de două decenii. Bînd, pe atunci, exclusiv „Săniuţă” şi „Doi ochi albaştri” impotenţa i se instalase trainic de la mijlocul deceniului opt al acelui secol sinistru ce-a fost al douăzecilea.

– Comunismul m-a castrat, zicea. Şi ce bine mi-a făcut!

Acum se putea dedica exclusiv pasiunii pentru mixtura fericirii sale. El meşteşugea totul impecabil, fără să-l mai întrebe pe Cosma. Pe care de fapt îl dispreţuia pentru motivul omenesc că nu ştia ce şi cît să bea. Ordona zecilor de iobagi şi mai ales iobage ale scenei în ce ritm şi în ce pas să are scena. Criticii de teatru rămîneau înmărmuriţi.

Explicaţia era foarte simplă. Sasu realizase sute de spectacole de balet revoluţionar pentru diferite prilejuri în care ochiul iubiţilor conducători trebuia flatat. El mişca masele, flutura steagurile, dezvelea coapsele. Şi pe atunci era doar „mîna a doua”, discret, anonim.

Bieţilor hermeneuţi teatrali li se întipăriseră atît de adînc pe cortex mişcările istorice, tematice reglate de Sasu, încît acum, după cucerirea libertăţii, subconştientul lor cîinos-pavlovian încă le recunoştea cu exces de salivaţie. De-aici jubilaţia vecină cu orgasmul ce se vădea în ejaculare de laude nemăsurate. Pe care le colecta Cosma. Lui Sasu îi revenea numai combinaţia de alcooluri şi nici că-i trebuia mai mult.

În ceea ce-l privea pe Iacint, el intrase la teatru din întîmplare. Meditatorul care-l pregătea pentru fioroasa admitere era, ca atîţia alţii din breasla lui, om de legătură pentru un şmecher de membru al comisiei. Cu cîteva săptămîni înainte de examenul fatal, omul din juriu se prezenta la lecţie ca să vadă candidaţii. Aceştia trebuiau să-i pună în plic un avans consistent pentru a fi preţăluiţi şi a li se prezice viitorul: unii puteau fi susţinuţi în sesiunea curentă şi urmau să dea restul sumei după fericita afişare a listelor. Alţii „mai trebuiau lucraţi” vreo cîţiva ani şi deci scăpau numai cu arvuna.

Tocînd banii destinaţi marelui moment, lui Iacint, care nu-şi dădea şanse, nu-i rămăsese decît să înhaţe două sticle preţioase din colecţia de tării a lui taică-su şi să le ofere maestrului. Deşi, valoric, ele nu împlineau tariful legiuit, tartorul intrărilor, care nu de bani ducea lipsă, ci de un trăscău mai fin, îl ţinuse minte. Astfel, profitînd şi de răzgîndirea unui favorit, Iacint se trezise în rîndurile studenţilor.

La concursul pentru ocuparea postului, Iacint fusese din nou norocos. Aici preţul era fixat din vreme, printr-un interpus, un fel de slugă a directorului, aparent bleg-unsuros dar iute la

muşcătură ca vipera. Cînd auzise suma, actoraşului i se muiaseră picioarele: iar n-avea banii. Îi veni însă o idee simplă şi eficientă. Îl luă deoparte pe ticălos şi, împărţind bănuţii, cîţi avea, în două, îi dădu jumătate dintre ei. Îl convinse apoi să dijmuiască plicurile celorlalţi şi să adauge la al lui Iacint pînă la echilibru. Apoi să ia asupra lui vina de-a fi transmis greşit cifra.

Tipul prinsese mişcarea din zbor şi astfel Iacint, căruia-i cădeau cuvintele din gură precum cojile de seminţe, se trezi reuşit la concurs alături de cei ale căror punguţe fuseseră ciugulite. Alţi doi colegi, mai cu experienţă şi de vreo zece ori mai buni, care se prezentaseră ca fraierii doar cu talentul, fură felicitaţi călduros de întreaga comisie dar rămaseră, firește, mofluji.

Ei au avut destine diferite. Primul mai încercase de trei ori şi-apoi îşi pusese ştreangul de gît. Al doilea se cărase în Germania, însurîndu-se cu o nemţoaică bogată. Se îngrăşase şi, la petreceri, făcea deliciul oaspeţilor prezentîndu-le, între tort şi cafele, numărul de pantomimă cu care fusese respins la prima şi ultima lui tentativă de a pătrunde într-un teatru de elită.

2.

Cînd Camil Deleanu află că trebuie să se ducă la teatru, se gîndi la început c-o să-şi piardă minţile. Mai fusese la teatru, ştia cum este. Nevastă-sa, Despina, îl ducea destul de rar pentru frecvenţa presupusă a intelectualului mediu. Dar lui i se părea că ajunge acolo mult prea des. Va sta claustrat, pe un scaun de pluş, în întuneric, lîngă babe care oftau melodramatic şi-şi făceau vînt cu caietele-program, rîgîind uneori fără nici un rost. Va trebui să vadă hoarde de tineri desculţi, cu cagule negre, tropăind pe o podea prost vopsită. Uneori se auzeau urlete surde, infecte şi oameni în toată firea se tîrau printre anvelope reformate şi cîrpe muiate în vopsea. Chestia asta se numea de obicei „Antigona" şi tăvăleala dura cître trei-patru ore. Aerul, şi aşa închis, din sală începea deodată să pută a transpiraţie de alcoolic.

Alteori, bărbaţi falnici, înveşmîntaţi în uniforme fanteziste, dar prăfuite şi prost cusute, se rostogoleau hohotind, ciuguliţi de bărzoi. Zurdau pe lîngă poalele albe ale unor pretinse ingenue ce aveau însă pe murişoare stigmatul păcatului. Voci piţigăiate pronunţau numele franţuzeşti şi englezeşti stîlcindu-le oribil, ca matroanele de Calea Rahovei. Apărea apoi cîte o babă supraponderală cu rictus de vrăjitoare, pe care toate ziarele o numeau „doamnă a teatrului". Tineretul, numai unghii şi colţi, îi pîndea zi de zi necrologul. Dar ea se fasolea netulburată străbătînd scena cu salturi mici, cochete. Cînd una începuse, odată, nu se ştie de ce, să sară coarda, lui Camil Deleanu îi venise să vomite şi fugise afară, călcînd pe picioare tot rîndul.

Dar asta încă nu era nimic. Foarte des, partea masculină a distribuţiei era pusă de regizori să dea dovadă de trăiri abisale şi se pornea pe plîns.

Ştiind că le este pus în discuţie nu doar salariul de merit, ci şi turneul de la Paris, nenorociţii lăcrimau de-a binelea. Gîndul că nevestele vor afla cum, din cauza lipsei de patos, au fost penalizaţi pe trei luni îi făcea să izbucnească în lacrimi atît de autentice, încît femeile din sală, care aveau şi ele bărbaţi concediaţi şi copii căzuţi multiplu la examene, boceau de le sărea cămaşa. Rimelul ajungea să le spoiască bărbia. La plecare îl întindeau spre urechi cu batiste minuscule şi rigide de semănau cu „femeia cu barbă" de la circ.

Camil Deleanu nu suporta însă vederea unor bărbaţi care dădeau apă la şoareci, pielea i se încreţea şi fiori lungi se răsuceau de la ceafă spre antebraţe. Nu avea nimic de făcut. Legitima sa consoartă îl programa la teatru aşa cum l-ar fi anunţat un dentist sadic că în ziua de joi, la ora cutare îi va smulge, fără anestezie, măseaua. Nenorocitul ştia prea bine că femeii nu-i plăcea teatrul. Se ducea din obligaţie, ca la şcoală. Era o profesoară model. Fusese şi o şcolăriţă model care plîngea trei ore dacă ajungea în clasă cu vreo temă nefăcută. Acum, adultă, dacă o colegă ar fi întrebat-o cum i s-a părut „Visul unei nopţi de vară" sau ultimul „Hamlet" iar ea ar fi trebuit să răspundă că nu l-a văzut, s-ar fi roşit la faţă şi ar fi fost gata să bîzîie, ca pe vremea cînd nu-i intra în cap teorema lui Pitagora.

Uneori, bietul creştin se simţea răzbunat pe nevastă şi pe toată haita ei de snobi. Asta se-ntîmpla cînd pe scenă actorii erau puşi, din raţiuni de modernitate şi nonconformism, să defileze despuiaţi. După revoluţie se dăduse drumul la goliciuni. O piesă în care personajele ar fi fost înţolite ar fi stîrnit o strîmbătură lungă de la toată suflarea teatrală.

Deleanu, inginer trăit pe şantiere, om falnic şi iubitor de rotunjimi muiereşti, răbda şi el destul de greu mascarada. Penisuri strîmbe, sîni scofîlciţi în treizeci de ani de succese discutabile, fese

femeieşti cît cuopla Mitropoliei, pîntece care fuseseră sărutate cu deliciu pe vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej iar acum încercau să se ascundă sub faldurile în cădere liberă ale ţîţelor se arătau spectatorilor. Stîrneau nu excitaţia pe care şi-o visau, ci oroare şi ilaritate de ineditul anatomiei, ca într-un vagon de circ ambulant, în faţa borcanelor cu foetuşi multicefali.

Despina şi amicii ei îndrăgostiţi platonic de artă îndurau fără să-şi ferească privirea. „Naturalia non turpia", voiau să zică buzele lor strînse în faţa unor picioare care nici în X nu erau, ci în Y sau chiar în Omega. De fapt se zguduiau în sinea lor, dar cum să plece, să-i vadă lumea că nu sînt racordaţi la estetic. Camil îi observa cu satisfacţie răutăcioasă. Odată însă, nu mai putuse nici el. O hoaşcă pe trei-sferuri dezintegrată, şi optzeci la sută nudă, începuse să ţopăie grotesc cu cearcănele înnodate de colţurile gurii şi să-şi arate, cu de la ea putere, un fund cu pielea ca de gîscă. Bietul om îşi aminti aminti icoana tinereţii ei blonde de-acum un sfert de veac şi trebui să-şi şteargă o lacrimă cu batista. Vecinul de scaun, un cunoscut, bătrînel cinic care făcea absurd pe amorezul, prinsese faza şi îi dăduse un cot şoptind:

– Aşa, aşa! Catharsis!

Toate erau cum erau la teatru, dar pînă la răcnete. De cînd îşi irosise tinereţea printre screpere, buldo-excavatoare şi răpăiei de pick-hammere care construiau socialismul prin metoda demolării, Camil nu mai răbda zgomotul violent. Mai ales urletul omenesc, prin care, de fapt, histrionii coborau bucuroşi în zoologie, îl îngrozea. Odată, în tinereţea constructoare, el fusese marcat de un asemenea zbieret. Un tractor pe şenile fusese agăţat să tragă o macara din nămol. Cablul era pus în două. Maistrul îi potrivise personal capetele pe un cîrlig, în prezenţa inginerului, şi apoi strigase poruncitor la mecanic:

– Dă-i drumu', Ioane!

Ion eliberase brusc ambreiajul, coarda dublă de oţel se întinsese, făcîndu-se una, şi cîte patru degete de la fiecare mînă, uitate pe sîrme, căzuseră retezate în noroi. Atunci urlase maistrul exact ca un animal spintecat sau ca Timon din Atena, la teatru, cînd se văzuse trădat de amici.

– Ce i-aş tăia eu ăstuia un coi, să aibe de ce să ţipe, gîndea Deleanu cînd, timp de patru acte, auzea răgetele scenice şi vedea, de fiecare dată, degete ciuntite în sos de noroi cu sînge. Parcă ar fi fost ieri.

Joia asta n-avea cum să facă. Trebuia să meargă. Să suporte piesa. Nevastă-sa ar fi fost dezonorată să fie văzută singură în lojă. Cînd se mai întîmpla, minţea cu stîngacie, inventîndu-i bolile cele mai oribile care-l ţineau, împotriva voinţei lui, departe de sanctuarul artei.

Urmau să vadă o piesă de Shakespeare. Ea îl iubea pe englez. Era aceeaşi dragoste lipsită de conţinut pe care babele o închină sfîntului Sisoe. El îl detesta. Din cauză că odată, la un „Hamlet” din cei peste douăzeci pe care fusese obligat să-i vadă, un actor întinsese degetul acuzator spre public şi nimerise, întîmplător, cu arătătorul în pieptul lui Camil. Apoi strigase de se crăpase tencuiala, versul clasic:

– Ce-i pasă lui de Hecuba?!

Lui Camil, evident, nu-i păsa. Dar se-ntîmplase iar ca blestemaţii de amici din „cercul” lor, la fel de sastisiţi şi, căraţi acolo tot de neveste, să vadă în replică unul dintre puţinele momente de destindere ce li se oferea la teatru. Ani de zile, întîlnindu-l, îi puneau o amprentă unsuroasă pe cravată şi-l chestionau cu tîlc:

– Ce-ţi pasă ţie de Hecuba?

Astfel, anunţat că joi era zi de suferinţă, Deleanu găsi unica replică prin care se mai putea, cît de cît, să se răzbune:

– Tot e bine că nu-i vineri...

Auzind fraza şi intonaţia, Despina se crispă precum Othello sub povara bănuielii:

– Dar ce e vineri?

– Vorbisem să mă întîlnesc cu Sandu, zise imprecis bărbatul.

– Şi cu Bubi?

– Nu ştiu dacă vine şi el, minţi inutil măgarul ei soţ.

Amatoarea de piese oftă lung şi cu înţeles, cum auzise odată de la o Vetă în „O noapte furtunoasă”. Dar nu îndrăzni să pronunţe cuvinte. Preţul trebuia plătit.

Se întîmpla, nu foarte des, dar mai ales după o seară de teatru urmată de nesărate discuţii în grup pe cîte o terasă uitată deschisă. Camil, a doua zi după supliciu, „îşi lua lumea în cap”. Se întîlnea cu Sandu, profesorul de sport, spaima diviziei B la rugby, cu inutilul Bubi şi, uneori, cu alţi vreo doi. Se adunau pe la şase seara şi, împreună, sfidînd, după opinia teatralistei şi a nevestelor celorlalţi, orice bun simţ, porneau în grup „la treabă”.

După cum erau priviţi din prag, şi uneori conduşi pînă la el sau chiar cîţiva paşi mai mult, cu ochi umezi de reproş, s-ar fi zis că merg să violeze eleve de şcoală primară. Ori să joace cărţi pe sume care nu puteau fi pierdute fără sinucidere sau să pună bombe în tramvai. Cînd erau mai mici, copiii împricinaţilor, crecuţi de mame în cultul urii faţă de manifestarea asta, credeau că taţii lor se duc să ucidă şi voiau să stea treji pînă după miezul nopţii, să-i vadă venind acasă plini de sînge.

De fapt ei, săracii, nu mergeau nici măcar să se îmbete. Pur şi simplu voiau să mai discute „de-ale lor”, adică amintiri dezlînate, vechi poveşti de pe vremea cînd jucau fotbal şi rugby în echipe de amatori sau tenis pe cîte-o ladă de bere băută apoi în patru pe ştrand. Mai învîrteau politica, mai povesteau, care aveau mici afaceri, şmecherii de doi bani.

În timpul vorbirii însă, şi asta le îngrozea pe nevestele lor ce nu erau nici vesele nici din Windsor, mîncau. Prinzînd puţin cheag, îşi permiteau să se adune la „Castravetele de mare”, local peste media fineţii. Tot acolo veneau, ironie, şi actorii mai cuprinşi la minte şi la pungă. Dar Camil şi amicii lui ignorau amănuntul. Patronul „Castravetelui” îl ştia bine pe Sandu cu care jucase pe linia de trei-sferturi împărţind după meci ligheanul şi prosopul în vestiare neîncălzite. Nu le lua mai ieftin, dar punea un băiat să-i servească bine şi ordona să nu li se boteze băutura.

Plăcerea asta inocentă li se părea soţiilor, niciodată admise la locul de desfătare, un ultragiu, o ticăloşie, aproape un adulter. Vorbeau despre „Castravete” ca despre o rivală tînără cu sîni mari şi despre patronul lui, ştiut din vedere, precum de un codoş odios. De ce se purtau astfel, era, la prima vedere, greu de spus.

Era poate onoarea lor de gospodine, invidia pentru misterioşii bucătari ai cîrciumii. Mîncarea gătită de ele era înghiţită în grabă, cu nasul în televizor sau în gazetă. Cealalată era „cea bună”, îngăduită rar şi lăudată apoi zile-n şir. Mai era apoi suspiciunea faţă de cele discutate acolo, în lăcaşul de taină, în lipsa lor şi, cine ştie, împotriva lor. Ştiind că ele îşi bîrfesc bărbaţii, presupuneau că şi ei fac la fel.

Desigur, nici cheltuiala ocazionată de escapadă nu le făcea plăcere doamnelor. Biletele de teatru şi berea de după erau o parte infimă din nota de la „Castravete”. Şi totuşi nimeni, oricît de hapsîn, nu le-ar fi dat uşor dreptate cînd începeau să lăcrimeze, invocau crize de fiere şi ulcer sau scarlatine de copii şi şedinţe cu părinţii ca să-i facă pe infractori să-şi amîne întîlnirea. S-o amîne, căci de renunţat la ea nu putea fi vorba.

Nu, nimeni n-ar fi aprobat căderea colţurilor gurii, şi-aşa căzute, doar la auzul cuvîntului

„castravete”. Poate doar cineva care ar fi văzut în ce constă masa băieţilor.

Porneau la drumul anevoios care urma cu icre negre şi treceau tîrziu mai departe, după cîteva ţuici. Veneau la rînd pateurile în aspic şi ficaţii de gîscă hepatică, umflaţi peste poate, în faţa cărora Sandu chicotea de plăcere ca un copil în faţa primului trenuleţ electric. Era numai încălzirea, pînă se cocea plăcinta, specialitatea casei. Plăcintă mare, cu brînză de trei feluri şi verdeţuri, la care începeau să se toarne vinurile, începînd ca la carte, cu cele seci. Numai la „Castravete” se făcea asemenea dezmăţ de plăcintă.

Ai fi crezut că aluatul cald le punea capac. Dar, antrenaţi şi avînd timpul de partea lor, abia se prindeau în joc pentru că venea la rînd peştele. Nepricepuţii care veneau la cîrciuma cu pricina se repezeau la fructe de mare, pui de baltă şi crustacee. Mîncau cu oroare diverse orătănii jegoase care se tîrau pe fundul mării crezînd că fac o cură de rafinament. După o jumătate de oră erau buni de adunat cu făraşul, cu buzunarele golite şi burţile stricate.

Camil şi-ai lui, nu că s-ar fi scîrbit de homari şi creveţi, dar nu voiau să se încurce cu mizilicuri. Lor le trebuia pana de somn, preluată de la un exemplar zdravăn de care se ştie că trebuie momit cu hoit de cîine mort de trei zile. Le era pe măsură numai păstruga pe grătar, cu felia groasă cît cartea de telefon, şi fileul de somon de-ai fi zis, dacă nu era roz, că e cotlet de porc de două sute de kile. Ştiucă umplută încercau rar, dar încercau.

Peste peşte se trecea greu şi nici ei, cît erau de hîrşiţi, dacă n-ar fi fost vinul sec, ales anume, n-ar fi făcut faţă.

Cînd se curăţa masa pentru friptură era deja tîrziu. Locanta se umplea de curve. Beau suc de portocale două cîte două şi, după ce că fustele mulate abia le treceau de buci, mai şi puneau picior peste picior. La „Castravetele de mare” nu

veneau răsuflături de Griviţa sau paraşute de Banu Manta de care se zicea că au acţiuni la fabricile de antibiotice ori că le scrie pe cur „penicilină”. Se adunau dame finuţe, de familie. Multe aveau harapul lor şi ieşeau numai aşa, să facă un ban cinstit de ţigări şi-o bîrfă cu colegele.

Băgau priviri pe foştii sportivi şi lingeau buza paharului. Aş! Cît ar fi fost de pizdoase, bărbaţii noştri nu le băgau în seamă. Sosea purcelul de lapte, cerut c-o săptămînă înainte. Atunci se mai punea şi patronul la masa lor să bea un Cabernet cu ei şi să mai schimbe o vorbă. Om era şi el, săracul.

Cînd nu era purcel, se îndestulau cu medalion de căprioară sau un iepuroi mai dolofan. Orişicît, ideea era să meargă un vin roşu mai greu, că asta îi punea pe butuci şi pe ei. De fier să fi fost!

Pe la desert îi răzbea oboseala. Două cafele ţepene îi mai aduceau în simţiri cît să n-adoarmă cu nasul în clătite. Că n-ar fi mîncat profiterol precum coardele minore. Şampanie nu îngăduiau. Ziceau să nu le facă rău, că au stomacuri delicate. Un chelner le propusese whisky şi Camil, trecut puţin cu băutura, îi scuturase o scamă inexistentă de pe rever:

– Ce crezi tu, măi puţă, că noi sîntem născuţi la bloc ca tine?

Cînd nu era cognac franţuzesc, tot un Cotnari era bun să încoroneze opera.

Se ridicau mulţumiţi. Îi lua o abureală dar nu s-ar fi clătinat unul, nici cît podul Brooklyn sub vînt. Ameţeala se vedea numai în banii mulţi pe care-i lăsau chelnerilor, ca oamenii care vor să le fie de bine şi se gîndesc că viaţa-i oricum mai scurtă decît ar trebui.

3.

Era ştiut că Iacint Manoil are succes la femei. Era atît de urît, că le impresiona. Şi atît de direct în prostia lui, încît părea sincer. Ca o piatră de moară. Era actor. În teatru au succes bărbaţii foarte frumoşi sau urîţi ca moartea. Iacint avea şanse. Nu izbutise prea mult. Nu-l interesase. O urmă de bun simţ rămasă nespălată pe fundul vasului cu cromozomi îl oprea să se exteriorizeze. Şi-apoi era leneş.

La femei se băga. Nu neapărat din orgoliu ci aşa, din obişnuinţă, cum se rădea sau se spăla pe dinţi. Ele nu ziceau nu. Fusese însurat de trei ori. Nu mai mult de doi-trei ani cu fiecare dintre neveste. Actriţe, balerine, ceva de genul ăsta. Acum se potolise, se mulţumea cu ce-i pica şi se lăsase biruit de lene.

Mai de curînd înţelesese şi el că femeia-artistă nu era ce-i trebuie. El n-avea nimic constructiv în creieraş. Era genul păcătos şi răspîndit de om care nu poate să planteze nimic, nici un cactus între doi bolovani, care nu poate clădi nici măcar o cabină de umblătoare. Într-o vreme, îşi luase, cum îi era obiceiul, adică fără a se gîndi la nimic, un cîine. Plecase pe urmă la mare, uitînd pur şi simplu de el. Cînd îşi adusese aminte, nu se întorsese şi animalul murise de sete, închis în casă. Ce era să mai facă? Dăduse o bere unui gunoier să ia mortăciunea în tomberonul lui şi se îmbătase melancolic zicîndu-şi că viaţa asta-i o porcărie.

Cu un rest de luciditate, se lipsise de o proastă energică, ordonată, făcătoare de tocăniţe şi prăjituri. Ea cîştiga şi bani. Făcea înmulţiri şi împărţiri la Rolcarton. Avea scris frumos, şcolăresc. Se chema ea contabil şef? Se chema. Ilustra şi paradoxul matematicii: ăi care se pricep la calcul diferenţial trag mîţa de coadă. În schimb,

ăia care n-au habar decît de aritmetică, patru operaţii, îşi umflă teşchereaua.

La Rolcarton viaţa era un vis, moartea o deşteptare. Dar de ce să mori? Era la capătul pământului, pe lîngă comuna Căţelu. Calea ferată industrială ieşea printre două porţi mari, ruginite, prin spatele unor uliţe suburbane şi se ducea hăt, spre linia de centură. Cînd te-ai fi uitat, într-o dimineaţă de primăvară, în lungul ei te-ai fi putut gîndi că se leagă cu linia principală, apoi cu alte linii şi eşti cumva în racord direct cu gări depărtate, de care nici n-ai auzit sau le-ai văzut doar prin filme, cu halte italieneşti mirosind a cafea proaspătă în ceaţa zorilor, cu gări principale cu parfum de detergent, cu staţii impozante unde closetele au capace şi hîrtie igienică.

Dar la Rolcarton cine să se gîndească la toate astea? Primăvara pe rambleul înverzit răsărea păpădia şi n-o vedea nimeni. Oamenii mai munceau, mai mureau. Alături era o tipografie, le aduceau portarii ziare. Şefii aveau ziarul lor, la cafeaua de bun-sosit. Ăia mai mici citeau în grup, după prînz. Era bun ziarul, că era scris mare. Un omor din dragoste, o bunică violată, timpul trecea uşor. Un tînăr a intrat călare într-o discotecă. Şi mai jos, cu litere mai mici: calul era alb. Altceva ce-ar fi trebuit să mai ştii?

Rolcaronul avea şi o echipă de fotbal, printr-o divizie de la jumătatea alfabetului. Îi rămăsese numele vechi: „Voinţa Rolcarton” şi jucătorii aveau într-adevăr o voinţă de mucava umezită. Jucau pe terenul comunal, un fel de tăpşan pentru păscut gîştele.

Numai echipamentul era frumos, luat de la o fabrica de confecţii prin prietenia directorilor. Îşi aruncau mingea unul altuia la futu-i mă-sa. Antrenorul, nea Mişu, care jucase odată, în tinereţe, pe „23” cu naţionala de juniori B, mai ascundea în pipotă un rest de orgoliu. Se vedea într-o bună zi purtat pe braţe de jucători cu cupă cu

tot. Dar de unde cupă? După fiecare meci pierdut, la care asistau peste 28 spectatori, nea Mişu le plesnea cîte un discurs îndurerat.

După cîteva minute, căpitanul echipei, Ţucu, un fundaş care pe mulţi îi trimisese la ortopedie, îl oprea din speech pe jumătate milos, pe jumătate scîrbit:

– Da' mai lasă-ne, bre, nea Mişule, că ne-ai umplut curul de lacrimi.

Căpitanul ăsta de echipă, nu era prea înalt. Era însă destul de solid ca să fie, în teren, imobil ca o solniţă. Tocmai venise „la sediu", la Rolcarton adică, să se mai roage de director pentru nişte bani. Îi tăia la ramazan, că din centrări şi şuturi, şi alea pe lîngă poartă, nu se sătura nimeni. Madam Manoil, contabila, asistase şi ea ca un cadru de conducere ce era, la milogeala cotonogarului. Ţucu avea un stil aparte al negocierii. Era de o familiaritate care îi înjosea şi pe ceilaţi şi pe sine. Îl luase pe director cu „şefu'", „bre, nea", „tălică", „păpică". Chestii d-astea.

Directorul ce să mai zică? Avea el o şustă la o fabrică de salam. Le mai dădea de pe-acolo mezeluri. Bani, de unde?

Mergeau şi prost, atacau toţi deodată ca neghiobii. N-aveau nici o concepţie tactică, zicea antrenorul, parcă asta n-ar fi fost treaba lui. Se năpusteau toţi în faţă: „Pe ei şi la Dobrică!". Dar nu-i mai ţineau forţele să se întoarcă în apărare şi se trezeau cu portarul tăvălindu-se singur prin careu. Mingea peticită se tîra pînă în fundul plasei. Antrenorul smiorcăia pe lîngă ţigară vorbind de unul singur:

– Salam–salam… Sibiu – Sibiu… Antrenamente, Sulea…

Directorul se cam săturase de ei. Acum îl trimisese pe Ţucu cu madam Manoil, să scape de lipicioasa lui prezenţă. Să facă nişte forme pe-acolo, să mai stoarcă o primă la „băieţi". Socotitoarea era ea matroană, dar după buletin n-

avea decît vreo 33 de anişori. Părea excesiv împlinită, calculele şi bilanţurile fac curul mare, dar carnea era tare ca mingea Addidas. Ţucu, ce i-o fi trecut prin creierul lui mare dar inutil? S-o ia la unşpe metri. Bancuri şi complimente de-ale lui, vestiar de divizie inferioară, snoave fără poantă, cum se pişau ei sub duşuri şi făceau concurs de nimerit la semn.

În chip cu totul surprinzător, balanţista de cifre îl găsi cu haz pe ghipsar. Era şi mai tînăr nărăvaşul. Ori că Iacint, ca actor, o privea de sus şi-o ironiza, ca prostul, că parcă el ştia estetica pe degete… Ori că scîrba de stoper îi dăduse pe la glande cu mirosul lui de opt ture de pistă… Ori că, dracu' ştie, era primăvară şi gata…

Nu trecu mult şi, cum ea avea fusta cam scurtă pentru anotimp, cum purtătorul banderolei de căpitan era în trening, ajunseră la gîdilici.

La Rolcarton viaţa era un vis. Culoarul lung, podeaua de ciment zgrumţuroasă. Oamenii, mai cu treabă, mai cu ziarele. Birouri mari, multe. Ferestre înalte, de hală industrială. Puteai să stai singur în biroul tău în pielea goală să nu te vadă nimeni. N-avea Ţucu tehnică individuală s-o ţină în defensivă pe calculatoreasă cît timp aveau ei în faţă. Teoretic.

Dar ceasul rău te-ajunge şi-n somn. Opt sute nouăzeci şi trei de zile nu mai trecuse Iacint pe la serviciul nevestii-si. N-avea de ce. Plus că duhoarea de carton dat cu clei şi lac îi făcea greaţă. Acum, neavînd repetiţii la Călăraşi, n-avînd cu cine bea o bere, ori tot mînat de primăvară, uite că venise. Cînd smucise uşa, de fier şi ea, a biroului nu înţelesese cine erau cele două mogîldeţe opintite în picioare într-un colţ de încăpere. Nici nu pricepuse ce fac. Întîi că el eram cam contre-jour. Apoi n-avea imaginaţie să asocieze serviciul contabilităţii cu numerele.

Pentru oameni cu inteligenţa normală totul mai putea fi încă salvat. Unde pui însă fîstîceala

bîzdovecii care nu mai păcătuise niciodată? Plus ghinionul feroce care-l propulsase pe Ţucu în fruntea autorilor de autogoluri din toate seriile. Îşi băgase mingea în proprie poartă şi din corner, şi din acţiune, şi cu capul şi cu cotul. Aşa şi-acum.

Adulterina scoase pe gură singurele cuvinte ce nu trebuiau emise:

– Soţul meu!

Să fi spus „Arde casa", „Cruce-n sîn" sau măcar un neutru „Bună ziua", tot n-ar fi fost nimic. Aşa însă, apărătorul sărise ca ars, trăgînd de nădragi, se repezise la Iacint, care tot nu pricepuse decît pe jumătate, şi-l întrebase cu absurditate conform poziţiei lui în clasament:

– Şi ce vrei, bă?!

Histrionul nu ştiu ce să spună că ar vrea. Ar fi răspuns tot o tîmpenie, mai probabil nici n-ar fi răspuns. Dar Ţucu, avînd mintea rătăcită, plusase tot el demonstrînd, pentru prima dată în carieră, un joc de cap remarcabil. Creştetul lui sparse dantura altfel impecabilă a încornoratului.

De-aici începură pentru toţi necazurile: poliţie, medici legişti, dentişti, procuratură, divorţ, tribunale, suspendări de spectacole, anchete, sancţiuni, denunţuri.

Pentru singura lui lovitură de cap reuşită Ţucu fu, paradoxal, exclus pe veci din sportul rege iar echipa, care nu avea nici o vină, desfiinţată degrabă. Iacint îşi puse repede dinţii dar ceva nu se mai potrivi exact. Cu toate piliturile ulterioare vorbirea scenică îi rămase puţin sîsîită şi peltică întristîndu-l pentru totdeauna.

La Rolcarton oamenii au putut citi în ziar, pentru prima dată, o întîmplare zguduitoare azvîrlită de destin în curtea lor pavată cu dale de ciment. Pentru prima dată se uitau de-a lungul şinelor ruginite şi se întrebau în gînd dacă ele nu duc oare spre ceva.

4.

Celestul regizor şi director de peşteră culturală Cosma era un fin diplomat. Înţelegea prea-bine că nu putea să monopolizeze scîndurile lustruite de tăveleli ale scenei teatrului său. Zicea Teatrul Meu, nu Teatrul Naţional Călăraşi, de parcă mumă-sa i-l lăsase moştenire odată cu calviţia şi-un început de diabet.

Aşadar el conceda uneori, cînd era obosit de matrapazlîcuri, care în codul penal nu erau trecute mai sus de furt calificat, să lase şi altă gîndire neguroasă la timonă. Să permită şi altora să-şi bată joc niţel, a pedepsire, de actorii săi. De cei angajaţi cu ghiotura pe banii săraci ai bugetului.

Alegerea nefericitului nu era lucru uşor. El trebuia momit, stîrnit şi lăsat să se facă de rahat. Astfel naţia consumatorilor de histrionisme avea să priceapă ceea ce era de priceput prin procedeul didactic al comparaţiei. Şi anume că tot Cosma este demiurgul poporului ales al teatrului şi că oricine încearcă să se ridice deasupra lui poate stîrni cel mult ilaritate.

Cu o abilitate de curtean bătrîn, Cosma îşi atrăgea victima în păienjenişul complicat al cabinetului său directorial mirosind a mucava prăfuită. Pe pereţi trofeele atîrnau expuse razboinic precum nişte scalpuri sau capete de fiare răpuse. Fotografiile uriaşe cu scene obscure din montările lui Cosma păreau scene de vînătoare spoite de animalieri flamanzi.

Acolo îl peria din greu pe fraier, îl tocmea pe bani multişori şi-l prindea în reţeaua unsuroasă a monologului propriu. Îndată ce nou-venitul se apuca de treabă, cu mai mult sau mai puţin elan, cum îi era firea, directorul începea să-l sape încetişor. Apoi sfredelea tot mai tare, ducîndu-l la un eşec moderat şi scîrbos, nu ridicol şi nici

bubuitor, ci fîsîit şi mărunţit ca rafala de pîrţuri a unui cîine răpciugos. Inventa conflicte, îi isteriza actriţele, îi concedia junii primi care începuseră să-i priceapă spectacolul. Pe oamenii de la lumini şi sunet îi ţinea pe ace învîrtindu-i ca pe clătite şi nici ăia nu erau proşti să nu pricepaă mesajul. Mai dădea şi interviuri în doi peri punîndu-şi ţapul ispăşitor în conflict cu caprele rîioase ale presei.

Nu era nevoie să insiste prea mult. Lingăii se grăbeau să-l toarne pe intrus pentru vini imaginare sau reale. Actriţele care voiau să se bage sub pielea sau sub plapuma lui, dădeau ochii peste cap în public şi susţineau că vai, dacă ar face el, Cosma, acel spectacol, şi nu nepriceputul de Cutare, Europa ar cădea cu cizma italiană în sus iar Turnul Eiffel s-ar crăcăna şi mai tare. Necazul era că oamenii care-l ştiau pe Cosma din auzite sau din păţeală nu se băgau să-şi aducă planurile, cît de aberante, la Călăraşiul gloriei teatrale. Nu erau nici ei nebuni să-şi vîre gîtul în laţul de cînepă amăgitoare al directorului peste directori. Păianjenul cosmic începuse să ducă lipsă de musculiţe.

Totuşi Cosma ar fi putut găsi uşor un tînăr pe care să-l umple de scîrnă. Ăştia erau destui. Universităţile fată anual, ca şoricioaicele, saci placentari imenşi cu regizori, actori, critici teatrali. Orice chioară bubuită de pe la Fizică atomică, fiece coadă strîmbă de promoţie, absolventă prea-tîrzie de Petrol, Gaze, Mine, Ape sau Păduri devine musai om de teatru. Dacă nu la magazinul de pile al universităţilor statale, atunci în particular, pe banii bunicuţelor.

Facultăţi particulare de teatru funcţionează în orice cătun. În cămine culturale dezafectate, în foste magazii de dessous-uri second-hand, în hangare şi depozite cu medicamente expirate. Nu-ţi trebuie decît o pardoseală scînduroasă, trei saltele vechi de gimnastică puţind a transpiraţie pre-olimpică şi un un bec de douăşcinci de waţi

pentru atmosferă. Profesori se găsesc cu ghiotura. E imposibil să nu dibăceşti un bîlbîit ca să predea vorbirea şi dicţiunea, un ciung pentru pantomimă şi cîţiva clovni reformaţi pentru arta comediei. La istoria teatrului e ceva mai greu: trebuie ca baborniţa aftoasă numită conferenţiar să reziste trează pînă cînd adoarme şi ultimul student.

Desigur, pentru capcanarea viitorilor păgubiţi, asemenea încropeli angajează nume umflate ale scenei, bune de trecut în pliantele publicitare. Ăştia, cînd vin să-şi ia leafa, mai trec şi pe la studenţi să le dea autografe. Uneori află însă că efectivul universitar s-a cărat deja la crîşmă şi atunci pleacă dezgustaţi de lipsa de conştiinţă a discipolilor. Seara totuşi, studenţii se îmbracă în mod distinctiv, fetele în nişte saci lălîi care le pun pecetea viitoarei meserii, şi dau năvală pe la teatre creînd înghesuiala artificială strict necesară oricărui succes. Strîmbă din nas la toate cîte le văd şi adorm cuibăriţi pe complexul lor de superioritate. Visul le e senin: se face că în sfîrşit pot recita şi ei „Somnoroase păsărele” fără greşeală.

Un absolvent de asemenea paranghelie privatizată nu mulţumea însă orgoliul lui Cosma care viza punerea la colţ a unui nume mare. Dar pe cine să ia? Pe cei din generaţia lui nu putea să-i rabde. Se temea şi de un eventual semi-succes al lor şi îi simţea arzîndu-l lăuntric ca pe nişte hemoroizi cu clonţ de rubin. Atunci nu-i rămîneau decît două alternative. Prima: o stea uşor ofilită, de preferinţă de sex femeiesc, cu orbita cert descendentă. Pe asta o juca pe degete. Îi băga în pat un actor, de-alde Iacint Manoil sau altul de teapa lui, o punea în gura actriţelor dar şi a contabilelor şi secretarelor cu fundul de mare tonaj de care teatrul era înţesat. Fiasco-ul era asigurat. Cosma triumfa în sine şi în afară plîngea ipocrit că nemernica i-a distrus „colectivul”. În timpul ăsta

fanata se întreba dacă apa blîndă a Borcei e destul de adîncă pentru a se sinucide precum Ofelia.

A doua solutie nu era atît de la-ndemînă, dar era mult mai spectaculoasă. După tăvăleala din 1989, mulţi regizori care, într-un fel sau altul îşi făcuseră o glorie în afara graniţelor naţionale, prinseră a se întoarce. La unii faima străinătăţii era reală, deşi, la cît este de mare Globul Pămîntesc, era greu de ştiut cît adevăr stătea în gloria lor. Alţii plecaseră şi se aranjaseră binişor iar la venire ţoalele lor mai fine şi accentul pronunţat îi ajutaseră să cucerească locuri în ierarhie pe care, rămînînd acasă, nu le-ar fi visat. Aflat de departe, ca la jocul telefonului fără fir, un eşec onorabil poate fi perceput ca un succes mediu.

Aşadar glorioşii se întorceau. Păreau frumoşi şi exotici. Chiar aşa, năpîrliţi cum se aflau, după decenii de exil, hormonii damelor teatrale clipoceau în preajma lor. O glorie arteziană sifona în jurul scenei pe care se apucau să lucreze.

Unii nu mai puteau. Veniseră, pur şi simplu, omeneşte, să moară acasă. Altora li se răscoleau amintirile şi căutau să pună iar în scenă, pentru nostalgici ca şi pentru cine nu le văzuse, spectacole pe care le mai ridicaseră pe scenă în tinereţea lor, înainte să dea dosul comunismului. Rezultatul era hilar şi tragic. Aceleaşi paiaţe, mai bătrîne acum cu douăzeci de ani, jucau de două ori mai lent aceleaşi roluri. Li se adăugau cîteva prospături în locul celor care nu mai răbdaseră şi acum jucau în trupa Sfîntului Petru. Efectul era al unui magazin de vechituri stranii, cu patefoane şi flaşnete atractive la vedere, dar inutilizabile.

Dar gaşca exilaţilor întorşi nu se rezuma la ăştia. Erau unii daţi dracului care tăiaseră sare din greu în ocna teatrală capitalistă. Mintea lor era o bancă de date, un album de imagini bine clădite. Nimic nu uitaseră. Erau şi mai tineri, nu-i vorbă. Nici în Apus nu flămînziseră, dar acum aveau o foame cu totul specială şi tolba le era plină. Se apucaseră

aşadar, cu forţele proaspete ale ţărişoarei carpatine, care tînjeau după ceva nou, să refacă, la milimetru, cap de cui şi nuanţă de şosetă capodoperele scenice cu care rupseseră gura cîte unui burg european sau city american. Dacă în viziunea originală protagonistul era chel şi înalt, sosia lui balcanică trebuia să se radă în cap şi să poarte tocuri. Nu se îngăduia nici o abatere de la canonul stabilit. Mărimea paşilor de dans şi fiecare tumbă trebuiau copiate la fix după original, încît actorii semănau cu nişte marionete.

Publicul snob era sedus de asemenea întîmplări. Cei între două vîrste, care visaseră să ajungă în anii ’70 la Paris sau Chicago, dar , fireşte, nu reuşiseră, vedeau acum exact, la scara unul la unu, evenimentul la care ar fi putut asista atunci pe viu. Se duceau deci în masă.

Camil Deleanu fusese cărat şi el, cu toate scîncelile lui, la braţul nevestei thaliomane şi fugărit prin coridoarele teatrale conform interactivităţii. La un spectacol de tragedie antică, unde publicul trebuia să asiste în picioare la un lung prolog violent, cîţiva tineri vînjoşi şi pe jumătate goi în frigul de grotă al coridorului, îi căraseră bietului om cîteva beţe pe spinare. Nu-l duruse rău, că era îmbrăcat cu un sacou gros. Dar făcuse o mutră atît de chinuită, încît o bătrînică văzîndu-i suferinţa leşinase blînd. Patru vestale spontane o căraseră spre a o lepăda în foaier. Publicul fremătase la acest supliment de tragedie pe care-l crezuse premeditat şi inclus în preţul biletului. Un astfel de regizor îi trebuia lui Cosma pentru planurile sale machiavelice. Nu era uşor. Cereau bani mulţi, deprinşi cum erau cu America. Unde mai pui riscul de a izbuti o panoramă memorabilă, cu toate capcanele întinse de diabolicul arahnoid!

Dintre puitorii pe scenă de acest fel, cel mai vestit şi mai năbădăios era numitul Viktor Fuss. Plecase din Dracula Land de un sfert bun de secol

cu familie cu tot. Nimeni nu ştia ce naţie îi domina genele: nemţească, evreiască sau ungurească? Avrea si ceva polonezi sau cehi în ascendenţă dar, se pare, corciţi cu ţigani galiţieni şi, naiba ştie cum, avea şi un bunic arvanit. Dacă te luai după paşaport, era american şi avea doi băieţi: unul cu o japoneză de un metru douăzeci, altul cu o negresă portoricană. Acesta se convertise de timpuriu la islamism şi visa să-şi omoare părinţii cu sabia.

Alegerea lui Viktor Fuss arăta clar că lui Cosma îi place riscul. Cu el putea să-şi rupă gîtul. Dar înfundarea americanului într-un eşec provincial i-ar fi mîngîiat cu pene de struţ sufletul negru. Străino-românul era un ins căruia numele victorios i se potrivea. Se îndrepta glorios spre jumătatea de veac. Dar, trăit departe de cenzura soioasă şi de mezelurile cu soia, abia arăta 40. N-avea riduri, nici păr alb, era mai înalt cu un cap decît Cosma care, fără să fie mic, se încurca totuşi absurd în mîini şi burtă părînd un Hopa-Mitică. Nasul şi gura le avea mari, dinţii îi erau întregi şi puternici iar mîinile, ca nişte lopeţi, îi atingeau pe ceilaţi fără frică şi-i zgîlţîiau amical sau cu furie după caz.

Nenorocitul de Cosma detesta să fie atins pe făptura lui gelatinoasă dar friabilă de meduzoi ţinut 30 de ani la Antipa. Ori Fuss, ca să-şi arate amiciţia, îl pocnea pe umăr, îl înghiontea în burtă, îi dădea cîte-o carabă pe ceafă. De fapt îl considera pe Cosma un homuncul ciudat, deformat iremediabil de comunism. Asta era drept! Deşi umblase prin toată lumea, el fusese peste tot, chiar la cele mai înalte instituţii, ca un turist umil şi invidios, nedesprins de obiceiul de a-şi număra banii şi temător că-şi poate pierde paşaportul. Primele „ieşiri”, stresante, din vremea dictaturii, îl făcuseră pentru totdeauna căcăcios în străbaterea lumii. Fuss în schimb era cetăţean planetar. Chiar în insule sălbatice se simţea la el acasă, protejat de coaja de indiferenţă întărită în Chicago şi de

statutul de cetăţean al U.S.. Şi pentru asta Cosma îl detesta şi abia aştepta să-l vadă încovoiat sub cronicile veninoase ce sigur i se vor dedica.

Slăbiciunea lui Fuss, pe care marele sforar, directorş de Călăraş conta în primul rînd, era aceea că în toate spectacolele montate utiliza goliciunea trupească a trupei. O mai făcuseră destui, inspiraţi de un curent occidental revolut în zilele noastre, dar Fuss împingea procedeul pînă la capătul său imprevizibil. Într-o piesă îl înfăţişase pe însuşi Papa de la Roma lepădîndu-şi veşmintele albe, făcînd baie într-un lighean, frecat de mîinile a doi cardinali şi, la sfîrşit urinînd în apa zoioasă spre leşinul stalurilor.

Această pornire, pe jumătate ludică pe jumătate lubrică, îl făcea pe american să aibă mari susţinători. Îl proslăveau amatorii de non-conformisme care vedeau în jucăriile lui o revoluţie de care prăfuitul teatrul mioritic avea nevoie ca de perfuzii. Conservatorii în schimb îl pîrau la toate instituţiile, pînă la preşedintele ţării, organizau pichete furioase în faţa teatrului. Mai ales, ceea ce pe ateu îl amuza de moarte, provocau, indferent de oraşul unde se petrecea montarea, intervenţia bisericii ortodoxe şi autocefale. Scandalul îi făcea oarecare publicitate. Fanii se încăierau cu duşmanii în presa de toate culorile şi haidamacul îşi sorbea cafeaua de dimineaţă rîzînd cu gura lui de hipopotam de cîte mai născoceau plaivaziştii.

Ultima dată, jocul îl cam costase pe nebun. Montase o piesă pe scena dintr-un orăşel patriarhal. Se amuzase să pună nişte figurante, care închipuiau prea-cinstite călugăriţe catolice să dănţuiască pe rock mănăstiresc. Întîi în veşmintele ordinului, apoi în negligé, apoi cum le făcuseră mămicile lor, pentru a primi la final îmbrăţişarea impură a unor masculi păroşi. Nunţiul papal, împins absurd tocmai de reacţiile presei comuniste, pe care o găsise chipurile evlavia,

venise din Capitală şi bătuse cu cîrja în poarta teatrului cerînd să se pună capăt comédiei. Citind a doua zi titlurile din presa locală, Fuss izbucnise într-un hohot de rîs care-i întinsese praporul. Făcuse un pui de hernie. Văzînd cum arată spitalul urbei, cu aspect de closet public, miros de morgă şi instalaţii de abator, luase avionul şi se operase la o clinică pentru săraci din Paris.

5.

Ca un om aşezat ce se afla, Camil Deleanu nu făcea politică. Urmărea totuşi, ca fiecare, felul în care oamenii de stat se duelau ca să impună cele mai rapide şi mai sigure metode pentru accelerarea alunecării ţării spre catastrofă. Politicienii aveau în ochii lui defectul, evident şi pentru alţii, că nu lăsau lucrurile să se prăbuşească de la sine. Camil lucrase în mai multe ramuri ale industriei ciclopice de maşinării precum şi în construcţii, iar mai tîrziu se proptise într-un institut de cercetarea şi proiectarea unor nimicuri.

El ştia destul de clar că, lăsate în paragină, cu nepăsare, toate aceste domenii s-ar fi prăbuşit în ele însele într-un deceniu, poate două. De aceea se uita fascinat cum conducătorii care se succedau la diferite niveluri asudau lovind la rădăcină, consumau energie pentru a grăbi în fel şi chip această surpare, oricum inevitabilă, şi a o face cît mai zgomotoasă.

Deleanu trecuse de 55 de ani, începuse să-şi numere ocolurile pămîntului pînă la fericita pensionare. Nevastă-sa era mai tînără şi oricum era de aşteptat că îşi va chinui elevii pînă după vîrsta limită, pînă la bătrîneţi adînci. Asta îl mulţumea pe bărbatu-su, căci avea şi clase de seral, deci lipsea după-amiaza de-acasă şi nici nu putea să-l înhaţe mereu ca să-l care la teatru, ori, Doamne-fereşte, la Filarmonică. Se gîndea cu deliciu că, după ce va depune armele muncii, va fi ore întregi liber şi singur. Soarta nevestei putea s-o împingă şi mai departe. O colegă de-a ei, de la alt liceu, îşi eliberase complet soţul în împrejurări nostime. Preda istoria şi un elev se oferise, la lecţia despre cel de-al doilea război mondial, să aducă de acasă un proiectil antitanc pe care bunică-su îl găsise în curte, spre Băneasa, îndată după ostilităţi. Îl mai

avea şi acum. Mic şi puţin turtit, îl folosea ca nicovală pentru îndreptat cuie. Elevii se jucaseră cu el plini de entuziasm pînă cînd venerabilul schelet didactic intrase la oră. Atunci i-l puseseră pe catedră în vederea lecţiei.

Dintr-o privire, istorica îţi dădu seama că bestia de bombardea este nedezamorstată. Cu un sînge rece remarcabil, ordonă micilor scîrbe să nu intre în panică. Lucru pe care ele nici nu se gîndeau să-l facă, întrucît continuau a se hlizi. Apoi să iasă în ordine din clasă, urmînd ca, de la cancelarie, ea însăşi să cheme artificierii pentru scoaterea obiectului în siguranţă. Operaţia începu să se desfăşoare normal. Profa era într-un fel mîndră de luciditatea ei, dar curajul era numai de faţadă. Poveştile cu bombe capricioase care explodau subit după ani de neglijenţă i se aglomerau în căpăţîna mică şi zbîrcită prematur. Pulsul şi tensiunea îi crescuseră. Un elev glumeţ şi la care ea însăşi ţinea foarte mult îşi permise un banc. Umflă o pungă în care fuseseră dropsuri şi o detonă violent chiar pe cînd părăsea încăperea.

Elevii, prinzînd poanta, izbucniră în hohote de rîs iar cîteva gîşte de fete ţipară ascuţit ca să se dea interesante. Doar baba de istorie se sperie ca proasta. Salvarea a ajuns puţin după ce artificierii luaseră, fără precauţiuni exagerate, obuzul. Era oricum prea tîrziu. Femeia rămăsese paralizată ca un bloc de ciment. Din cauză că-i îngheţase şi limba, nu mai putea fi hrănită decît penibil, printr-un tub. Suferinţa dură doar o lună şi fosta relicvă didactică deveni o victimă tîrzie a războiului sau o eroină a apărării pasive. Depinde din ce direcţie îi priveai destinul.

Aducătorul obuzului se alesese cu o înjurătură din partea bunicului care aflase că preţiosul său proiectil se pierduse definitiv.

– Şi eu pe ce mai îndrept acum cuiele, idiotule!

Prin intermediul nevestei, Camil aflase toată istoria care se transmitea folcloric, în variante, prin

cancelarii. Se gîndea cu jale că istoria, chimia, fizica ba chiar sportul sau biologia pot scoate un om din încurcătură. Numai disciplina „limba şi literatura română” nu lasa loc la nici o exemplificare periculoasă. Îi spusese asta şi nevesti-sii făcîndu-se că glumeşte tandru. Uscăţiva gramaticalizată schiţă un zîmbet deloc amuzat. Ştia ce ştia.

Lucrurile inevitabile în viaţa omului au o aprenţă înşelătoare, de joc. Nimeni nu crede la început că el este cel lovit de soartă. Dacă ar fi sigur, ar pune mîinile pe piept şi gata. Numai că nu ştie.

Pentru Camil Deleanu, politica a început tîrziu şi numai ca un joc. Unul dintre membrii găştii sale de la „Castravetele de mare”, alipit frupului în ultima vreme, făcea şi politică. Dacă ar fi fost altfel decît foarte simpatic, simplul fapt de a face politică l-ar fi exclus din banda mîncătorilor. Aşa însă era acceptat şi chiar sărbătorit la apariţie.

Virgil Motancea zis Gil era un tip mai degrabă înalt, cu o faţă prelungă şi botoasă cu ochi mari. Părea un cal de mare corcit cu un guvid. Avea o figură în permanentă prostraţie care, după standardele amicilor era foarte nostimă. Orice cuvînt i se adresa, el ruga să i se repete, ca să înţeleagă mai clar. De fapt, prima dată nu-l auzea fiind cu minţile aiurea.

Era un om mai degrabă blînd, dar îşi permitea furii teribile, jucate, caraghioase, provocate de fleacuri. Profesor de meserie, se lăuda cu studii înalte pe care poate că le şi făcuse, deşi n-ai fi zis. Nu se omora cu treaba, leneş din fire, dar pretindea că este super-ocupat în fiecare clipită a vieii. Atras la rîndul lui de nu se ştie cine, poate mai mult împins de o sociabilitate de maidanez, se dusese să frecventeze întrunirile unui partid de mîna a doua.

Acolo îl văzuseră inofensiv pentru şefii care nu voiau concurenţi, dar priceput la socoteli cu cele patru operaţii. Era şi dispus să lucreze pe degeaba

ca să se pretindă ocupat şi să se frece de lume. Îi tot dăduseră de făcut tot felul de lucruri: tabele, calcule, situaţii, ceea ce-l făcea să se simtă important. Din una-n alta, îl puseseră pe lista de consilieri la un sector bătut de soartă. Nu se alesese. Dar cei de dinaintea lui ba se lăsaseră de plicticoasa atribuţie, ba muriseră. Aşa că se văzuse intrat în rîndul celor ce sforăiau lunar la şedinţele părinţilor unei şesimi din urbe.

La asemenea întîlniri se strîngeau destul de mulţi dintre cei aleşi. Bătrîni care n-aveau treabă pe-acasă, izgoniţi de nevestele sătule de foiala lor prin apartament. Tinerei care voiau să parvină cumva în partidele lor şi care fuseseră puşi pe listă în oarecare bătaie de joc. Erau şi cîţiva rechini cu costume şi diplomaturi. Dar ăştia stăteau puţin, şuşoteau ceva cu primarul sau cu vicele lui şi dispăreau fără să arunce nici o privire celorlalţi.

Într-o zi, la cîrciuma lor favorită, pe la sfîrşitul mesei ajunsese vorba la politică. Ori că băuse prea mult, ori că îl plictisiseră insistenţele lui Motancea, Camil acceptase să vină a doua zi „la partid". Adică la sediul în care prietenul lui pretindea că este un personaj de seamă.

În nouă cazuri din zece Camil şi-ar fi călcat promisiunea fără nici o remuşcare. Nu i se părea ceva important. De data asta însă plecase de-acasă şi unde să se ducă? Era sîmbătă dimineaţa. Nevastă-sa, deşi se numea Aurora, avea, dimpotrivă, ceva crepuscular şi chiar nocturn în gesturi şi în strîngerea nervoasă a buzelor subţiri. În dimineaţa aceea părea însăşi Maica Noapte adorată de amerindienii furişători. Îmbrăcată şi într-un cenuşiu închis, ce era mai negru decît negrul pur, îi stricase lui bărba-su cheful cafea şi de viaţă.

Era, vezi bine, supărată de escapada din noaptea precedentă şi nici nu spunea ce are. Nenorocitul ştia bine de unde se trage enervarea surdă a profesoresei. Doar că ar fi preferat nişte tunete şi

fulgere explicite. Hekate a lui însă, mocnea în sinea ei, numai venin şi ură, ba îl mai şi servea la micul, dîndu-i cafeaua şi cornurile de parcă ar fi mustit de otravă iar ea i-ar fi spus:

– Na, desfrînatule, îndoapă-te şi crapă.

După masa copioasă de la „Castravete”, ficatul lui omului, care-l slujea de vreo unsprezece luştri, nu mai putea să se arate foarte devotat. Fierea lui se răscolise. Iar fierea nocturnei i se vărsa şi ea în sînge. Astfel că bietul om fugi întîi în baie unde putea fi singur, se spălă în viteză şi, îmbrăcîndu-se ca la aplicaţiile din armată, fugi pe uşă fără să-şi mai privească jumătatea care continua să vîslească prin Stixul ei de duşmănie şi blestem.

Unde să se ducă? Îşi aminti de partidul lui Motancea şi ajunse acolo, mergînd pe jos ca să-şi revină din mahmureală şi draci.

Deşi era sîmbătă şi era devreme, sălaşul partidului, un partid totuşi mic şi cam neînsemnat, era aproape plin. Secretarele băteau vioaie la calculator, telefoanele ţîrîiau relativ vesele la concurenţă cu faxurile, iar celularele celor din jur cîntau pe toate tonurile diferite arii celebre. Proprietarii păreau mîndri că unealta lor de vorbit nu sună pur şi simplu, ci intonează „Für Elise”, „Aida” sau „Nabucco”. În felul acesta n-o puteau confunda cu apelul altuia şi îşi făceau ad-hoc şi cultura muzicală.

Sediul partidului era format din nişte camere mari, boiereşti, podite cu un parchet gol şi scîrţîitor, care dădeau dintr-una în alta, fiind despărţite doar de uşi mari, vitrate, acum deschise la perete. Numai şefii cei mari, membri la Senat şi Cameră, aveau un sălaş separat, cu uşi capitonate şi covoare pe jos. Acolo se plictiseau repede şi ieşeau mereu să guste popularitatea făcîndu-i fericiţi pe membrii de rînd cu care dădeau mîna efuziv făcîndu-se că-i recunosc.

Oamenii stăteau în picioare, în grupuleţe, comentau tare şi răsfoiau ziare. Te credeai în

Cişmigiu. Unul venise chiar cu un şoricar bătrîn care moţăia pe parchet. Voluntarii de la tineret se agitau cu nişte hîrtii liniate pe care se luau nişte semnături pentru nu se ştie ce. Alţii copiau cursuri la xerox. Nişte fete urîţele dar ochioase, tot studente şi voluntare, ofereau tuturor cafea slabă şi dulce în pahare de plastic. Era cald şi bine.

Gil Motancea se lumină la faţă văzîndu-l pe Camil. Ochii mari şi blînzi, de armăsar castrat recent, i se umeziră de-a binelea. El nu spera nici în vis să-l vadă pe amicul lui venind acolo. Îl apucă imediat de braţ şi începu să-l înfăţişese tuturor. Cam stingherit de a fi tîrît aşa, Deleanu dădu mîna cu diverşi tipi de vîrste diverse, dar toţi părînd cumesecade. După spusele lui Gil fiecare dintre ei era o somitate:

– Domnul doctor Vişan, strălucitul nostru chirurg, responsabil cu strategia medicală. Domnul Pinescu, informatician de renume. Şi aşa mai departe.

Trăgîndu-l pe amicul său în toate direcţiile, Motancea răsturna, cu aerul mişcat de pardesiu, paharele de plastic goale şi stîrnea hîrtiile de pe mese. El îl prezenta pe Camil ca pe o achiziţie esenţială pentru micul club. Această racolare, realizată prin contribuţia lui, urma să schimbe strategia grupării pe următorul secol.

– Iată, domnul Camil Deleanu... Strălucitul nostru constructor. O să vedeţi dumneavoastră ce om am adus eu în partid. Ehei! Dacă ar veni fiecare numai cu un om ca dumnealui, am fi departe.

Nu se înţelegea unde şi încotro este „departele” lui Gil. Dar oamenii erau binevoitori şi-l felicitau. Îl felicitau şi pe Camil pentru opţiunea lui fericită de a ieşi din neutralitatea păguboasă ca să pună umărul la scoaterea ţării din mocirlă. Cum partidul se afla vremelnic la guvernare, era clar că în noroiul cu pricina îl băgase guvernarea anterioară, ale cărei partide, căzute în gropanul opoziţiei

„clănţăneau acum ca lupii”, după cum îi spunea un membru mai radical lui Deleanu.

Omul nostru înţelese repede că, exceptîndu-i pe studenţi, care veneau acolo ca la o cafenea ieftină să mai chicotească şi ei, membri prezenţi ai partidului se împărţeau în două categorii. Unii nu aveau nevastă şi nici o treabă pe-acasă în acea zi senină de sîmbătă. Şi atunci unde să se ducă? Alţii, dintre care acum şi constructorul făcea parte, deţineau asemenea fiară la domiciliu şi plecaseră să scape de ea. Erau şi cîteva femei mai batrîne fără ocupaţie căeora le intrase activismul în cap. Vremea era frumoasă, era păcat să stai între patru pereţi. De altfel era evident că mai încolo, spre prînz, grupurile se vor sparge şi membrii, împărţiţi în bisericuţe mai mărunte, se vor refugia pe terase cu bere cu sentimentul că au donat patriei încă o zi din timpul lor liber.

După ce făcu turul încăperilor, ţinut strîns de braţ de Motancea, Camil se pomeni în faţa prezidentului ce tocmai ieşise din biroul aleşilor să ceară o cafea şi să se mai arate lumii. Acesta era un om încă tînăr, impunător, cu voce baritonală, tunătoare. Nu scăpa nici un prilej, la chermezele de partid sau familiale, s-o pună în valoare cîntînd romanţe şi arii de operetă spre încîntarea membrelor între două vîrste. Era bărbos, sfătos şi elegant, în straie negre. Chiar părea popă. Odată, aşezîndu-se cu amicii politici, în scop de popularitate, la masa unei cîrciumi mai ieftine, chelnerul, înainte de a lua comanda, îl informase sfios că nu au nici un fel de mîncare de post.

Şeful partidului se arătă încîntat de apariţia noului enoriaş şi-l felicită pe copitat pentru că-l adusese. Faţa prelungă a lui Gil se roşi de plăcere.

– Du-l să semneze adeziunea şi pe urmă veniţi la mine în birou, zise autoritar părintele partidului. Avem ceva de vorbit, mai spuse el, fericindu-l pe Motancea.

Deleanu se trezi că are de umplut o jumătate de foaie cu datele din buletin, ceea ce făcu, în transă, ameţit de zgomotul telefoanelor care se înteţea şi de rumoarea vocilor care se înmulţiseră. La sfîrşit, amicul lui îl sărută, cu lacrimi în ochi şi îl tîrî spre biroul prezidenţial unde, se vedea clar, nu are ocazia să fie invitat prea des. Mutra lui de cal fericit îl înduioşă pe Camil care îşi zise, ca toţi de acolo, că în ziua aceea făcuse o faptă bună şi, odată, cerul îl va răsplăti pentru asta.

6.

Înainte de ultimul deceniu al cumplitului veac al XX-lea, un secol de-a rîndul actorii s-au împărţit în comici şi tragici iar valoarea lor a fost comparată de rolurile „grele” jucate. O actriţă care făcuse în tinereţe Julieta şi Nina, putea trece, datorită experienţei, la Maria Stuart şi Lady Macbeth, apoi urma să fie aplaudată firesc în reginele mai bătrîne. Pe altă linie, actriţe mai puţin înzestrate treceau de la subretă la roluri de doică. Sau, cele cu temperament, de la nebuna Ofelia la Nebuna din Chaillot. Rolurile care compuneau, pe rînd, o carieră dădeau „genul” şi instituiau şi treapta valorii actorului.

Vremurile s-au schimbat. Cum linia dintre tragedie şi farsă era tot mai neclară, actorii se clasificau mai lesne în actori de detergenţi şi actori de şampoane. Sigur, erau şi specializări marginale. Precum pe vremuri erau actori hîzi specializaţi în Rigoletto şi Richard III, azi Teatrul Naţional din Călăraşi număra cîţiva excentrici experţi în asigurări auto şi bere. Dar ăştia erau rari. Amprenta unui actor se vede numai în detergent sau cosmetică. Rar o mai poţi ghici în cafea.

Tînăra promiţătoare începea cu rolul mic al fetiţei care şi-a pătat rochiţa, trecea apoi la cel de ingenuă şi foloseşte neştiutoare un detergent scump. Ajungea abia mai tîrziu la treapta nevestei iubitoare albind rufele unei familii întregi. Şi avea să încheie cu soacra exigentă care aduce norei mustrări şi un detergent miraculos. Sigur, erau mii de nuanţe. Existau actriţe care rămîneau toată viaţa în roluri negative: vecina care se încăpăţînează să spele cu detergent obişnuit sau femeia de afaceri ce ignoră mătreaţa. În teatru totul e să-ţi găseşti repede vocaţia. Dar să nu ignori diversitatea: trebuie să joci şi în roluri clasice din spoturi cu

detergenţi de forţă dar şi în roluri mai bizare, mai feminine, cu înălbitori, afînători de prosoape, în comedii acide cu detergenţi de vase. Numai aşa o carieră se poate împlini perfect şi la 70 de ani o mare artistă putea stupefia critica apărînd episodic într-o reclamă de bigudiuri.

În ce-l privea pe Camil Deleanu, cît se pricepea el la teatru, se gîndea să ceară organizatorilor viitoarei Gale a Premiilor Anuale să acorde un premiu pentru cea mai bună actriţă într-un rol cu detergenţi sau şampoane. Concurenţa va fi mare, se gîndea el, şi numele mari nu vor lipsi, nu-i aşa?

La cîtă mizerie era în ţară, trebuia să recunoască oricine: popularizarea detergenţilor e chiar mai importnată decît arta şi mai urgentă decît reforma teatrelor. Dacă 99 la sută dintre compatrioţi mergeau cel mult o dată pe an la teatru, reflecta el, măcar o dată pe lună ei ar putea folosi un detergent. Chiar şi unul obişnuit.

Cert este că mulţi actori chiuleau de la repetiţiile călărăşene ca să exalte televiziv detergenţii. Cosma dăduse uncaz că nimeni nu mai avea voie s-o facă sub ameninţarea de a fi pîrlit. Atunci actorii, practici, mituiau regizorii ca să nu-i toarne şi tot plecau.

Erau solicitate mai ales femeile, fireşte, caci detergenţii şi tampoanele erau apanajul lor. Tipele din trupa lui Cosma umpleau bine ecranul, că erau mari, bărbătoase.

Epitetul nu era fără legătură cu celebrul „Zoe, fii bărbată”. Feminizarea substantivului bărbat, o găselniţă de tot hazul, care a influenţat multe generaţii. Nu doar de scriitori, ci şi de participanţi la crearea spectacolelor. Pe Cosma bunăoară, cît de puţin deştept ar fi fost el.

Oricine observase că dramaturgia românească, ba şi proza scenarizabilă propunea roluri feminine de femei „ţepene” care dau cu cuţitul precum Doamna Clara şi Alta Gralla sau măcar cu vitrion. Avem doamne Chiajne, Vidre şi Doamne Tane,

Vitorii Lipan şi Domnişoare Nastasii tot una şi una. Asta pentru a nu mai vorbi de numeroasele ilegaliste tari ca granitul din piesele dintre ’49 şi ’89. Miţele Baston, rezon, şi Ziţele se prelungesc de la Caragiale pînă mai încoace. Iar o întreagă producţie metaforic-mitologică propunea eroi dilematic-asexuaţi.

Femeia română devenită personaj este autoritară şi impunătoare precum Efimiţa, Chiriţa sau Chiriachiţa. Asemenea muieri vajnice, oximoron obligatoriu, impuneau un regim matriarhal dictatorial. Bărbaţii sînt nişte Guluţă şi Trahanache, nişte Mangafale la dispoziţia lor. Dacă se încontrează nu le merge bine.

În aceste condiţii dramatice la propriu şi la figurat, şcoala românească de actorie îşi croise reprezentante pe măsură. Pentru a răzbate de la admitere la absolvire, pentru a trece cu bine cariera de la Anca şi Nastasia la Chiriţa şi soacra din „Micul infern”, actriţa română trebuia să fie „bărbătoasă”. Ea avea de purtat, pe umerii neapărat puternici, toată povara lumii pe care nevolnicia masculină i-a aruncat-o în spate.

Din acest motiv, probabil, cam toate marile actriţe romance, constatase chiar Cosma neperspicacele, erau prototipuri ale voinţei şi forţei fizico-morale, neîngenucheate de dificultăţi şi capabile a domina bărbaţii atît în societate cît şi în pat. Într-adevăr, constituţia fizică, vocea şi temperamentul celor mai importante nume feminine ale afişelor noastre nu lăsa îndoială asupra posibilităţii lor de a-şi asuma rolul de „dame bărbătoase”.Băgase el de seamă că şi la promoţiile mai tinere de actriţe principiul continuă să funcţioneze şi uneori, pentru a se apropia de modelele lor, proaspetele absolvente făceau exces de zel propunînd hotărît violenţa măcar vocală.

Un corolar interesant al teoriei de mai sus era difuziunea modelului „Zoe cea bărbătoasă” de la scenă la critica dramatică. Nu-i fusese greu omului

nostru să vadă că accentele virile, judecăţile tranşante şi nimicitoare din critica teatrală aparţineau de regulă doamnelor. În timp ce, dimpotrivă, critica masculină avea nuanţe şi subtilităţi în stare să trezească asupra autorilor suspiciuni de efeminare sau încă şi mai rău. Nu întîmplător, un juriu de fesival, format exclusiv din doamne, a primit în dar de la studenţii teatrologi un satîr de bucătărie.

În România, unde carnea şi arta se livrează mai ales netranşate, obiectul cu pricina fusese folositor. Şi cine să-l utilizeze mai bine decît femeia, cu bărbăţia ei obligatorie? De altfel preşedinta juriului respectiv, primind scula ascuţită, schiţase un gest reflex de încercare a greutăţii şi agerimii acesteia.

7.

Regizorii tocmiţi de Cosma acceptau şi cît nu aveau trupă stăteau pe cîte o terasă cu o bere-n faţă şi „lucrau la text”.

Căci pe apele Borcei, ca pretutindeni, regizorii erau căpitanii corăbiei. Hotărau pe cine să ia la bord şi cu ce bagaje. Unii credeau că e bine să se consulte cu autorul, măcar cît timp nenorocitul mai este încă în viaţă. După aia, treaba lor. Dar ei, nu şi nu.

De altfel sărmanii autori nu erau deloc refractari la colaborări. Lucrau foarte bine cu regizorii, suferind chirurgia lor în tăcere. Declarau apoi că unii dintre cei mai simpatici şi mai admiraţi dintre prietenii lor erau regizori.

– De la ei, spuneau nenorociţii, înghiţindu-şi lacrimile, un autor are ce învăţa pentru că ei văd faptul trăit, nu cuvîntul scris.

– Unii sînt şi teoreteicieni remarcabili! completau amărîţii.

– Alţii au un gust şi un exerciţiu al gustului teatral! bălmăjeau cei mai buni de gură. O intuiţie dublată de experienţă care îi face să observe foarte uşor părţile slabe, confuze, neconvingătoare ale unui text.

De fapt era altceva. Pentru autor era greu să taie singur. Era ca şi cum te-ai opera singur de gîlci. Parcă ţi se par drăguţe şi le-ai mai lăsa acolo.

O teorie recentă, vehiculată şi în presa culturală din Călăraşi prin grija lui însuşi Cosma, era aceea că regizorul, Alfa şi Omega teatrului, nu mai are nevoie de „textieri”. El trebuie să fie, mai nou, creatorul textelor pe care le pune în scenă. Că ştie mai bine ce-i trebuie.

Cum, desigur, şi în materie de scenografie, joc actoricesc şi muzică regizorul ştie cel mai bine ce-i trebuie, era normal, ziceau alţii, să îşi asume toate

aceste roluri. Ar fi bine şi pentru bugetele teatrelor. Era minunat că în epoca extremei specializări, apăruse, susţinut şi de unii teoreticieni de talia mîndrului Cosma, un model de „om universal”. Trebuia extinsă ideea şi la fotbal. Antrenorul să facă tot: el să centreze, el să dea cu capul, el să apere poarta. Şi dacă-şi rupe piciorul să se care singur la tuşă, pe targă.

Micul necaz era că regizorii, cu excepţia lui Cosma care beneficia de serviciile deloc gratuite ale coregrafului Sasu, ajunşi dramaturgi, nu treceau de palierul spectacolelor de cameră, numite şi „experimentale” ca să n-aibă lumea pretenţii. Acest gen teatral conceput pentru critici, unchi şi verişoare de protagonişti, avea avantajul că putea fi jucat şi în bucătărie. El făce deliciul festivalurilor de vară la Călăraşi. Dacă inviţi un teatru care joacă „Hamlet”, zicea Cosma, ai de hrănit o haită de vieţuitoare plus o stafie care, se ştie, mănîncă enorm. Dacă chemi un regizor-dramaturg-actor-scenograf, rezolvi c-o singură porţie şi cu jumătate de cameră de hotel. Unde mai pui că eviţi înghesuiala din sală. Că ăla, săracul, cîte rude poate să aibă?

Regizorul dramaturg trecea rar de cinci pagini. Termina muniţia şi se preda. Cum era puţin informat despre mersul literelor la noi şi în lume, tipul acesta de autor, cît de tînăr, aducea un aer „retro” care putea să placă la mămici. Sigur, exista şi varianta hiper-modernă: reducerea textului la intenţii, lăsînd restul pe seama gesturilor şi onomatopeelor. Se găseau totdeauna critici, moftangii de tranziţie, care să laude „demersul novator” înjurînd publicul incult care nu se lasă dus la spectacol.

Un simptom al fenomenului fusese observat, cu oarecare necaz de Cosma însuşi: regizorilor importanţi nu le trecea prin cap să-şi scrie piesele. Dacă erau tari pe meseria lor, le-ajungea. Chestia cu self-textul era apanajul unor leneşi care evitau

să se informeze despre ce se scrie şi să provoace un autor dramatic la colaborare, ca să nu fie umbriţi. Cosma credea că e mai simplu să scrie decît să citească pentru că, de fapt, cititul nu îi era familiar.

Astfel regizorii ziceau mersi celor ce-i lăudau, dar numai în gînd, şi tăiau înainte cu fervoare de feudali investiţi cu drept de viaţă şi de moarte. De altfel însăşi organizarea teatrelor era feudală.

În cele mai democrate state din lume a avea un mare succes, în vremea măririi lui Cosma un serial numit „Dinastia". O famile bogată îsi transmitea posesia unor proprietăţi şi puterea economică din generaţie-n generaţie timp de zeci de episoade. Aceasta era acţiunea care fascinase America.

Rezulta că orice democrat are, în ascunzisurile bizare ale minţii lui, o nostalgie feudală. Fascinaţia transmiterii din tată-n fiu a balzonului nobiliar, a cetăţii şi a iobagilor aferenti a functionat prea multe secole pentru a fi uitată în numai ultimele două. Ce să mai spunem noi, la care rînduielile acestea au mers pînă dincolo de anul 1900?

Aşadar, în sufletul oricărui democrat, teatralizat sau nu, se-ascundea un feudal gata să se însoare numai dacă, pe lîngă soţie, capătă si jumătate din împărăţie. Pe care s-o transmită, extinsă de se poate, urmaşilor şi urmaşilor urmaşilor în veacul veacurilor.

De aceea, cînd un teatru bucureştean era supranumit cu tandră ironie „Teatrul La Mama" (fără dublul m al Americii dinastice), denumirea aceasta nu avea o conotaţie comercială precum „La Mardare – carne en-gros" sau „Mustărie. La Stamate". Era vorba de altceva: de nostalgia feudală, dinastică, din subconştientul celor mai democraţi dintre pămîntenii teatrului.

Altă specialitate a lui Cosma era să dea pieselor care se jucau în teatrul lui titluri pe măsura duratei interminabile a mixturii de texte.

Să scrii o piesă lungă, full-time play cum învăţase el că se zice, nu era chiar la îndemîna oricui. Dacă duci la bun sfîrşit această chinuitoare activitate, nimeni nu poate garanta că piesa e bună. Ceea ce însă este cel mai greu, postula Cosma susţinut orbeşte de favoriţii lui, este să-i dai un titlu.

– Un titlu ca „Hoţii", „Othello", „Năpasta" nu e suficient de clar, zicea.

Voia probabil să pună în titlu ceea ce uitase sau nu putuse să scrie în text. Era ca şi cum pe colivă nu s-ar pune o singură bomboană ci întreagul sortiment de mostre al cofetăriei.

– Dar un singur titlu, oricît de lung, nu-i suficient! mai spunea corifeul. El trebuie urmat de un titlu alternativ unit de primul prin disjuncţie. Ba chiar de mai multe. Mă şi gîndesc la o piesă, zicea el care nu se gîndise nicicînd la nimic, pe care s-o numesc „Viaţa şi opera unui elefant alb de la circul de stat din Harare sau Cum să umpli arca lui Noe cu girafe pitice". Era clar că, la asemenea titlu ofertant, scrierea piesei propriu-zise ar fi doar o inadmisibilă redundanţă.

Astfel, la Călăraşi, puţinii amatori de teatru îşi sunau logodnica întrebînd-o:

– Ce faci deseară? Nu vrei să mergem la „Calul de dar cu trei copite de aur sau Cum să te apropii de o femeie ţinînd în mînă o bîtă de base-ball"?

Cînd se ducea la teatru, Camil Deleanu cumpăra, înghiontit de nevastă de regulă, un „caiet-program". Nu exista obiceiul de a edita mici pliante oferite gratuit, nu doar în sala de spectacol, cu date despre: teatrul-editor în general, un spectacol sau schiţa unei stagiuni întregi, expoziţiile din foaier. Există „caietul" care poate fi o simplă filă -volantă şi propice vreunei întrebuinţări secrete- sau un cărţoi pe care dacă l-ar fi scăpat de la balcon, Deleanu ar fi fost acuzat de „ucidere din culpă".

– Bietele plasatoare, zicea el, ce muşchi trebuie să-şi facă!

Băgase de seamă, la cît de des era tîrît la teatru, că obiectul pe care se scriau, cu greselile de rigoare, tot felul de prostii are forme ciudate. De ziar (de scandal), de coif de hîrtie, coşuleţ, carnet de cecuri (mai mult lat), hîrtie de muşte adică foarte lung şi îngust şi aşa mai departe

Cel mai adesea era un obiect rigid, ancombrant şi foşnitor pe care, începînd piesa, Camil n-avea unde să-l pună. Pentru buzunar era mare. Pe genunchi - era lucios şi cădea. Sub fund? Dăduse pe el zeci de mii.

– Ce poţi face cu el? se întrebase practic inginerul.

Găsise multe răspunsuri. Să-ţi faci vînt. Să-l ridici de jos unei doamne care l-a lăsat din mînă, făcînd o cunoştinţă plăcută. Să te faci că-l scapi, aşteptînd să vezi cine-l ridică. Să-l răsfoieşti zgomotos în urechile celor din faţă. Să-ţi ascunzi căscatul. Să-ţi omori timpul în antract descoperind greşelile de tipar.

Toate cronicile pomeneau de „frumosul caiet program", expresie standard din limba de scîndură a criticii scenice. Dar lui Camil nu i se parea nici frumos nici deştept.

El observase că multe se pot face cu un caiet-program. Dar foarte rar el se poate pur şi simplu citi cu plăcere şi cu folos.

La Călăraşi, Cosma nu făcea nici unul sub 60 de pagini. El conţinea consideraţii inutile, biografii fastidioase, citate, relevante doar pentru surzi, din piesa pe care oricum o auzeai la volum maxim, pozele actorilor pe care şi aşa îi vedeai. Mai apărea o gravură cu figura lui Shakespeare, ştiută din cartea de engleză de clasa a VII-a, sau o caricatură cu figura unui contemporan precum Iacin Manoil de care spectatorii erau oarecum sătui.

Era mult mai rău cînd olimpianul regizor Cosma se pornea să povestească în caiet ceea ce a vrut dar

n-a apucat să spună pe scenă. La urmă el punea să se înşire aceleaşi bucăţi favorabile din hronici scrise prin ani.

Citind caiete program pentru că oricum dăduse banii pe ele iar de graseierile amicelor nevestei n-avea chef în antract, Camil observase că la actori nu numai apucăturile scenice era proaste, ci şi numele lor.

Numele din filele cerate erau uneori mai semnificativ decît le plăcea să creadă purtătorilor. Ele puteau să-le marcheze mai ales cariera.

Un chirurg cu numele Coasă sau Casapu nu va strînge coadă la uşă. Nici un stomatolog care s-ar chema Ciocan. Şi pe bună dreptate. Ar fi ca şi cum pe un preot l-ar chema Dracea sau pe un avocat Bulău.

În domeniile care presupun „afiş" precum şi deasă repetare în public, numele precumpăneşte asupra altor calităţi, îşi zicea Deleanu. Politicieni ca Văcăroiu, Văcaru, Bivolaru sînt posibili doar într-o ţară eminamente agro-zootehnică iar Ciorbea a putut da iluzii celor flămînzi. În artă însă, ei ar fi căzut mai repede de la putere. Căci numele implică o ancestrală poreclă şi un actor ce s-ar numi Găluşcă ar fi descendentul a multe generaţii de strămoşi lipsiţi de dicţie.

Ascuţite erau lucrurile şi în fotbal, unde renumele e totul. Brazilienii îşi iau supranume sonore care îi stimulează pe spectatori, comentatori şi chiar pe ei înşişi. Ronaldo, Romario, Rivaldo nu pot fi decît os de campioni. Pe cînd alde Căpuşă, Predatu, Rîşniţă, Ologeanu păreau „predaţi" veşnic retrogradării.

Pe Broadway nu te poate chema oricum. La teatrul nostru, văzuse Camil, se putea. Era însă păcat. Pentru că porecla se schimba iute în renume.

Cînd vedea afişe cu Ciolan, Covrig, Butuc, Busuioc, Camil se crispa mai rău decît atunci cînd privea piesa. În teatru, îşi imagina el, cînd cineva are numele Popescu, mai are o şansă: un prenume

cu care să-l combine. Cînd se cheamă însă Bostan sau Minciună nu mai urmează nimic.

– Cum să fii regizor şi să pleci la drum cu cineva pe care-l cheamă Belea? îşi întrebase el nevasta, dar ea-l privise profesoral şi dezaprobator ca pe un elev obraznic.

– Oricît de elocvent ai fi, cînd te numeşti Chitic, ceva parcă te trage îndărăt! raţionă în continuare Camil. Şi cînd te gîndeşti la fotbalul brazilian sau la Holywood... Ce pseudonime superbe se pot găsi!

– Ce tot vrei dragă? se acri mai tare consoarta care plănuise o ieşire teatrală la sfîrşitul săptămînii şi se simţea surpată.

– Numele e o părticică din destin! clamă inginerul.

– Dar ambele pot fi schimbate la nevoie... păru că glumeşte materialista istorică.

– Ba nu! strigase el. Un Olivier îl va juca pe Hamlet, Vătrai sau Căcărează – niciodată.

8.

– Domnule primar!

Exclamaţia secretarei venea totdeauna ca o alarmă. Fraza următoare trebuia să fie:

– E sfîrşitul lumii! Cutremur în cinci minute! Sau măcar:

– S-a revărsat Dîmboviţa!

Nimic din toate astea. De obicei, tuta vestea doar că e gata cafeaua sau că au sosit ziarele.

– Domnu' primar! repetă panicata, strîngînd pleoapele şi fesele de putea sparge, între ultimele, o nucă. Vă caută cineva!

Camil Deleanu nu se mişcă. Se obişnuise cu titulatura de primar. Nu-i mai făcea nici măcar scîrbă. Intrarea lui în partidul lui Motancea îl azvîrlise, în lipsă de „cadre", pe o listă de consilieri votaţi la grămadă. E drept, mai spre coadă, ca nou venit. Vorbise la cîteva şedinţe, lucruri de bun-simţ care, tocmai de aceea, nu trecuseră nimănui prin minte. Şeful cel mare îl pusese pe pomelnicul electoral cu oarecare respect, dar şi pentru că urmărea să ia material de construcţii ieftin pentru o vilişoară. Camil îi făcuse trampa, natural, fără emfază, fără pretenţii. Nu aştepta vreo recompensă. Dar ea venise, n-ar mai fi venit.

Destul de ciudat, odată aleşi, cei dinaintea lui se dăduseră deoparte. Balta municipală nu era prea bogată în peşte şi părinţii urbei se retrăseseră englezeşte la afacerile lor mai bănoase. Unul mai murise, altul se făcuse magistrat. Aşa, Camil se trezise cu fotoliul de consilier sub buci fără a prinde chiar de veste.

Pînă aici, toate bune. Primarul Capitalei se afla însă, taman atunci, în război crîncen cu stăpînirea. Pentru a face cît de cît pace, dar cu gînduri ascunse de ambele părţi, deţinătorii sceptrului şi pîrcălabul

răzvrătit se învoiseră să se numească din fiece partid, cît de mic dar reprezentat în consiliu, cîte un vice-primar. Astfel halca de ascultare se tăia mai mărunt iar vina se împărţea şi ea, de n-o mai găsea nimeni. Asta le pica bine tuturor.

Aşa ajunsese Camil Deleanu, nevinovat, vice-primar. Iar secretara, ce prin multe trecuse, nu-şi îngăduia să-l cheme cumva „domnul vice". Madam Deleanu, cînd se gîndea ce-a ajuns al ei, simţea o spirală răcoroasă ca un tirbuşon prin nervii tîrtiţei şi, măcar atît, îl mai lăsase în pace cu teatrul. Spre jalea lui însă, bietul vice nu mai prea îndrăznea să răspundă nici la convocările amicilor spre a goli nişte sticle împreună. Se temea să nu-i ceară ăia ceva, că erau cam cu tupeu şi el nu voia să-i refuze.

Cei şapte viceregi îşi împărţiseră feudele după afinităţi. Lui Camil îi reveniseră clădirile şontoroage ale megapolisului şi cultura, pe care nu o voia nimeni. Partea proastă şi chiar împuţită era că pe fiecare felie se mai găseau cîte un bîzălău de consilier şef şi un ţuţăr al prefecturii. În acest chip, în fiece despărţitură trăgeau sacul trei inşi cu atribuţii neclare şi trăgeau, neapărat, în direcţii diferite. Asta celor de sus le convenea de minune şi, într-un fel, plăcea şi celor de jos care făceau cum le venea la socoteală.

În ce-l priveşte pe Camil, el se cam dăduse la o parte, măcar în ceea ce privea secţiunea culturnică. Invitat negreşit la teatru la oricare premieră, se făcea că plouă şi îşi expedia nevasta. Privea ironic cum se tăiau ceilalţi doi, care teoretic îi veneau subordonaţi dar pe care, în fapt, nu-i putea strînge de coaie. Mai ales că erau şi de sex slab.

Aleasa consiliului era o liberal-stîngistă mică, şuie, durdulie şi cu membrele superioare în vînt, iar partea de jos rigidă, lovită parcă de paraplegie. Avea fund mare dar picioare subţiri şi icsate. Iubea cultura cu un avînt pătimaş. Dădea note la regizori, actori şi pictori după mintea ei incomplet

dezvoltată. Avea, între artişti, iubiri mortale şi uri fără saţiu, în mod absolut aleaor. Pe nenorociţii ce-i detesta îi înjura în gura mare prin propriile lor aşezăminte, pe care unii chiar le ctitoriseră. În schimb, şi-mai-nenorociţilor care îi cădeau cu tronc, atunci cînd îi felicita plîngînd la premiere şi vernisaje, le băga matematic limba în gură.

Cînd un ambasador african lansase o carte pentru copii, Camil îi atrăsese subalternei atenţia, cu o gravitate perfectă, să nu-i facă figura, pentru că omul se trage dintr-o familie princiară de vechi canibali şi nu se ştie niciodată. Tipa se înfuriase de măgărie, dar, prudentă, ţinuse totuşi seama de sfat.

Dimpotrivă, năimita prefectului era o juristă comunist-creştină egalitarist-elitistă, înaltă de doi metri, cu degete osoase şi prelungi de sfîntă bizantină. Într-o zi, cînd îşi rupsese tocul la serviciu, nu putuse găsi soluţie. Îi împrumutase pînă la urmă portarul nişte şlapi numărul 46 care o strîngeau mai puţin şi, pînă la maşină, mergeau. Consiliera aleasă îi venea numitei pînă prin locul unde femeile obişnuite purtau ţîţele. Nu şi aplatisata. Ea n-avea. Teoretic, într-o luptă dreaptă, aia mică n-ar fi părut să aibă şanse. Dar cum era rotundă şi densă ca o ghiulea, n-ar fi pariat nici dracu' împotriva ei. Oricum, disputele lor erau pînă una-alta numai verbale. Jurista era cu legea-n braţe iar ailaltă făcea apel la arta care scapă oricărei logici. Cînd voia să argumenteze, o prindea pe girafă cu degetele boante de nasturele de la buric. Ailaltă se scufunda în indignare şi, fiindcă stupea cînd vorbea veloce, inamica putea să facă economii la gelul de păr.

Camil se uita fără chef spre uşa biroului pe care urma să intre cel care îl căuta. Nu mai întrebase cine, îi era tot una.

Primul care păşi în încăpere fu regizorul Cosma, cu barba în vînt şi capul ţinîndu-se drept cu greu pe gîtul aschilambic. El nu era atît de urît, cît era de şui. Hainele croite pentru oameni normali îi

picau strîmb şi parcă nici nu izbutea să le încheie. După el, intrase în biroul lui Camil numitul Iacint Manoil, devenit prim-actor al Călăraşiului în ciuda defectării ireparabile a dicţiei sau poate tocmai de aceea. Era încet în mişcări şi părea şi mai impunător, nu prea înalt, dar spătos şi masiv ca o vită de rasă.

Viceprimarul fără voie îi cunoştea din vedere pe amîndoi, dar nu-şi închipuia ce treabă au cu el. În fapt, treabă avea doar Cosma. Plăvanul fusese luat cu gînd că, vedetă fiind, îl va impresiona puternic pe omul cu ştampilă.

– Luaţi loc. Cu ce vă pot ajuta? spuse Camil cu un sfert de gură, ieşind de după birou, ca ins politicos ce se afla.

După opinia lui, cei care rămîneau în spatele biroului la asemenea întîlniri nu făceau parte din rasa umană.

Cosma începu o poveste lungă şi neclară, presărată cu bancuri şi complimente la adresa lui Camil şi a lui însuşi. Din cînd în cînd, oprindu-se să tragă aer, făcea apel spre întărire la Iacint începînd întrebările cu negaţii: nu-i aşa? n-am spus eu demult? nu ştii şi tu? nu aşa vorbisem? nu erai şi tu de faţă?

Acest tic verbal idiot în sîcîia pe vice-părintele urbei, mai ales că puitorul în scenă nu pătrundea, nici măcar pieziş în subiect. Pe deasupra, regisorele făcea mereu aluzii la bancuri pe care Camil nu le cunoştea sau nu le putea identifica. Pe unele, ce-i drept, le zicea pînă la capăt. În stînga lui, Iacint se plictisea şi el de moarte. Îşi potrivea pe figură cînd masca de ascultare-pricepere, cînd un zîmet larg şi lipicios ca un fund de cancioc.

Cu cît voia să fie mai elocvent, cu atît Cosma devenea mai confuz, exemplifica pînă şi fragmente muzicale pe care le interpreta nu foarte fals, dar sub forma unui chicotit modulat ca şi cum l-ar fi gîdilat în cur un pai de mătură.

Dacă ar fi putut să concentreze în trei fraze diareea elaborată pe care o revărsa în încăpere, ar fi trebuit să spună că intenţiona să facă un colaj din toate crimele premeditate şi sinuciderile accidentale din operele lui Shakespeare şi să trîntească un măreţ spectacol ce ar fi zguduit Europa ca un cutremur cu epicentrul la Călăraşi. Dar nu avea bani. Impunătoarea făcătură trebuia să poarte numirea comercială zguduitoare „Crime la Elsinore”.

Lui Camil, chestiunea i se punea mai degrabă tehnic. Cum şi de ce ar fi putut el să îndrepte mangoţii primăriei dîmboviţene spre Teatrul Naţional „Străbunul Dromichetes” din Călăraşi, mal stîng Borcea?

Pronunţînd titulatura completă a megaşopronului teatral, Cosma nu îşi făcuse un bine. Preopinentul nu ştia că Naţionalul de acolo poartă acest nume. Şi i se părea la fel de nimerit ca un pîrţ la o recepţie.

Fusese o poveste întreagă. Atunci cînd teatrul din Călăraşi se tîrnosise, la început ca teatru municipal, fusese vorba să capete ca hram un nume ilustru din literatură sau din arta actoricească. Dar, din motive de politichie comunistă, nici unul nu fusese admis. Singurul actor localnic mai cunoscut, care s-ar fi putut învrednici să dea numele său instituţiei, se numise Nichifor Pîrîlău şi patronimul pîrîit, între băşină şi mitralieră, era incompatibil cu ideea de frontispiciu. Ceea ce confirma teoria lui Camil Deleanu despre numele de afiş.

Un activist local, pentru că se apropia aniversarea unor milenii şi ceva de la presupusul rege Dromichetes, care s-ar fi contrat cu perşii, propuse numele acestuia. Cum nu se cunoştea prenumele individului, ca la Ion Creangă sau Vasile Alecsndri, iar o numire de un unic cuvînt nu dădea bine, trebuia, vorba poetului, să i se mai spună cumva. S-a oblicit îndată: „Străbunul

Dromichetes”! Şi aşa i-a rămas numele, primarii de după revuluţie nevoind să se ia în beţe cu tradiţia naţională.

Un bust din ipsos fumuriu, cu barbă şi coif, fusese ridicat pe dată, iar pe socul lui turnară aceeaşi cretină numire. Cînd teatrul municipal din Călăraşi fusese înălţat în grad la demnitatea de naţional, străbunul îşi zîmbise mulţumit în barba ipsoselnică. Învechit şi căcat de paseri, culoarea i se schimbase. Avea acum o demnitate antică. Directorul Cosma punea din cînd în cînd să fie şters de găinaţ şi se gîndea cu duioşie la rondul de alături unde, mai mult ca sigur, avea să se împlînte în iarbă propriul lui bust.

– Dar, domnule director, ce legătură ar putea avea...? îndrăzni Deleanu.

Camil încerca să-l ia pe regizator cu binişorul. Îl numi chiar „maestre” de vreo două ori. Tot căuta să-i spună că între Străbun şi municipalitatea lui este o relaţie de rudenie de tipul sulă-prefectură. Molipsit de la Cosma, îl luă ca martor al spuselor lui pe Iacint.

– Dumneavoastră, ca actor, cunoaşteţi principiile contractuale care...

Iacint însă tăcea zîmbitor şi îndepărtat ca să nu-l oftice pe Cosma şi pentru că nici nu pricepea mangealîcul. De cînd ţeasta fundaşului îi pocise dicţia observase că îl avantajau tăcerile. Camil căuta să fie elocvent. Dar Cosma nu se lăsa. El ştia de fapt cel mai bine că, mereu, în cultură ca şi în politichie, căile ocolite sînt preferabile. Tot ce reuşise în cariera lui de carton poleit izbutise prin mişcări de învăluire, prin tîrcoale, plimbări pe la Ana şi Caiafa. Dintre izbînzile lui, cea mai semnificativă era însăşi pornirea la cucerirea lumii prin ocolire, via Călăraşi.

9.

Ce-i drept, Ivan Cosma se mişcase foarte repede după revoluţie. Dar tot pe un traseu periferic. Astal ferise să aibe soarta omonimului său miner, care izbise berbeceşte şi, după cîţiva ani glorioşi, se înţepenise în pîrnaie.

Ivan Cosma fugise efectiv din faţa concurenţei la Călăraşi, clădise teatrul şi prinsese momentul ca, prin flatulaţii electorale locale, să facă din el ditamai Teatrul Naţional. Montase la repezeală, departe de ochii prea curioşi, cîteva colosale producţiuni mai mult coregrafice, prin intermediul mîinii sale artistice – Nea Sasu.

În România, teatrul se găsea într-o gaură adîncă şi neagră. Dar bani se mai găseau, dacă ştiai să întinzi mîna spre buzunarul statului, larg ca o găoază de bivoliţă şi la fel de nepăzit. Oamenii n-aveau chef de comicării, iar de tragedii nici atît. Se duceau la mitinguri, bătăi de piaţă, se băgau în politică sau făceau Turcia. În sălile de teatru sufla un crivăţ urlînd a pustiu de te credeai în filmul „Seceră vîntul sălbatic”.

În timp ce, la centru, oamenii se luptau în manifeste artistice pe care nu le băga în seamă nici dracu’, Cosma începuse exportul. Străinii, atraşi de ţărişoara exotică şi sîngeroasă, despre care nu ştiau nici pe ce meridiane călăreşte, veniseră să ia ceva artă. Oraşul mic şi pitoresc în care se făcea teatru şi se bea zdravăn îi interesă brusc.

Cînd în patria eliberată se deschideau primele buticuri, directorul absolut împînzise deja mapamondul cu prezentarea uriaşelor lui montări. Teatrele lumii şi secretariatele festivalurilor nu mai aveau hîrtie în faxuri. O consumau cu mesajele triumfale azvîrlite de la Călăraşi.

De fapt, fireşte, Ivan Cosma stătea la Bucureşti şi, din propriul său apartament, băga pe gîtul

faxului luat pe bani călărăşeni, de email nu se pomenea încă, poze şi programe în limbi străine stăpînite aproximativ. De la ajutoare, se căpătuise cu o ladă de casete pe care întocmise cîte un montaj de zece minute alese cu meşteşug din cele două ore lungi cît dura reprezentaţia. Ele porniseră spre Japonia ca şi spre Brazilia, către Africa de Sud şi Suedia, fără deosebire.

Greu a fost pînă la primul turneu. După aia... Impresarii lenevoşi, cînd venea vorba despre Estul European, nu mai aveau de ce să caute alte încropeli. Mergeau pe mîna lui Cosma care le vindea, altfel cu strălucită abilitate, Cîntarea României deghizată în Shakespeare, Euripide şi Racine. Cîntare pe care ei, neştiind-o dinainte, n-o puteau recunoaşte.

Cînd emisarii gazdelor se iveau în peisajul mioritc, unde erau insistent invitaţi, Cosma nu se uita la bani. Banii prefecturii şi-ai primăriei, uimite să vadă teatrologi negri şi galbeni pe Borcea. Îi omenea, îi ghiftuia cu peşte de Dunăre şi vin de Ostrov, îi plimba şi-i ameţea cu răsuciturile lui de rîmă în călduri. Cum vorbea toate limbile fără să aibă în vreuna un vocabular mai mare de 300 de cuvinte, preopinenţii, oricum luaţi în freză de ceasla, nu pricepeau mare lucru şi nici nu se prindeau că e tîmpit.

Punctul forte al directorului erau actriţele trupei. Erau rele de muscă şi moarte după bambilici sexual cu străinii. Le alesese cu grijă. Ziceai că erau dopate cu cantaridă second hand. Şi-apoi ştiau că distibuirea în echipa mare, cea care avea să îşi desfete auzul cu susurul Senei şi bătăiele Big Ben-ului, depindea de zelul extra-scenic.

Cînd selecţionerele erau de parte femeiască, şi erau, mai ales babete, şeful arunca în luptă trupele în nădragi în frunte cu Iacint Manoil. Nu erau iertaţi de corvoadă nici maşiniştii, dacă arătau bine.

– Rupe-o pe hoaşcă! suna indicaţia regizorală.

Băieţii ce să facă? Le plîngea sufletul după soarele Spaniei şi diurna aferentă. Luau scorpiile şi le dădeau cu osul la pipi de i-ar fi invidiat şi străbunul de pe soclu.

O franţuzoaică tîrtoşoasă venise pentru trei zile şi stătuse două săptămîni. Îl uscase pe Cosma cu telefoanele internaţionale în care îşi minţea şefii că mai are de dus tratative. Era vară, o cărau seara băieţii cu barca peste Borcea şi-o tolăneau prin zăvoaie de învăţase franţuzoaica toate constelaţiile de pe cerul dunărean.

Era, de alminteri o altă strategie a magnificului: să-i ţină pe trimişii străinezi în Călăraşi ca să nu-i agaţe alţi directori sau regizori, amatori de plimbări transoceanice. De acolo, cînd le venea timpul de plecare, îi scuipa direct la aeroport şi ăia rămîneau cu impresia că au nimierit în capitala culturală a ţării lui Dracula.

Pentru cei mai hîrşiţi, avea minciuni rafinate: la Bucureşti nu era recomandabil să meargă, sînt mineriade tot la două zile şi străinii iau bîte în meclă; în Ardeal sînt lupte interetnice - poţi cădea în ambuscade, în Moldova te taie rakeţii. Singura oază de pace era urbea de adopţiune a lui Cosma. Cîte unul auzise de Iassy sau de Cluhul, Cluj va să zică. Ce teatre sînt? Dar la Temeşvar unde pornise zavera? E acolo teatru?

– Nu ştiu ce mai e acum, cu revoluţia. Erau nişte trupe, o să mă interesez.

Oaspetele, a doua zi, ori uita, ori se trecea cu şpriţul.

La plecare, pe Otopeni, fiecare om ce gustase ospitalitatea călărăşeană se simţea cam jenat de faptele la care se dedase acolo, la marginea civilizaţiei. Toţi, persoane cu bun simţ, încercaseră să facă oricum ceva pentru trupa de tineri talentaţi. Măcar pentru a revedea fătucele pe care le cîntăriseră pe mătărîngă.

Cosma nu era nici el nerecunoscător. Cînd trimitea TIR-ul cu decorul spre zările europene,

strecura în bagaj, pentru susţinătorii lui externi, cristaluri fine şi covoare, luate moca sau aproape, în virtutea întinselor lui relaţii. Ba chiar, cînd era cazul, cîte un obiect de artă. Mai ales icoane pe lemn afumat, autentice sau pe-aproape de autenticitate. Cine să scotocească bagajele unui sărman teatru, cînd peste graniţe ploua cu tablouri de preţ şi argintărie mănăstirească?

Aşa se făcuse că trupa lui Cosma cutreierase lumea. Era de fapt o trupă de mercenari eclectici, ca în războaiele medievale. Actori, actriţe, maşinişti luaţi de pe unde se nimerea, că în Călăraşi nu erau nici de sămînţă. Toţi pontau în teatrul Străbunului Dromichetes pe o leafă de nimic pe care tartorul nu se sfia s-o dijmuiască în caz de cheltuieli neprevăzute. Dar ei ştiau că răsplata lor va fi în ceruri, cînd avionul îi va purta prin ele spre destinaţii visate.

La actorii şi mînuitorii trebuincioşi şi semi-trebuincioşi se adăugau, la nevoie, teatrologi în chip de băgători de seamă şi, legaţi în spatele căruţei, cronicarii care dăltuiau în hîrtie nemurirea lui Cosma. Erau plimbaţi şi hrăniţi, ca Baiazid în cuşca lui Gingis-Han. Deprinşi din comunism cu o slugărnicie fripturistică absolută, nu le venea greu să relateze turneul într-o zeamă grasă de epitete. După ce scriseseră în odioasa vreme şi pentru o pizza şi-o bere, acum salivau de recunoştinţă. Uneori se întreceau prea tare cu firea şi, cînd simţea că ar fi putut stîrni excesiv invidia confraţilor, Cosma trebuie să-i mai plesnească pentru a-i linişti.

Nu lipseau din armada cosmică, a cărei deplasare îi costa bani grei pe cei ce se înfruptaseră din proverbiala ospeţie sudică, de fapt nu pe ei ci instituţiile lor, nu lipseau deci cîţiva politruci de la judeţ. Fie vreun viceprimar, vreun subprefect, fie amanta sau chiar nevasta aceluia, erau înghesuiţi pe lista de plecare. Pentru

justificare, dar şi pentru gîdilăciunea orgoliului, li se dădea şi un cîrnăcior de figuraţie.

Cu asta, patronul era s-o feştelească. Luase o trupeşă soţie de consilier-şef şi-o ameţise, în vederea captării soţului, cu un rol mai însemnat. Anume, după ce făcea parte din trupa coregrafiată de Sasu, damicela avea un moment singular. În bezna scenei goale, urmărită de un spot albăstrui, ieşea numai în chiloţii întinşi pe curul lat ca Champs Elysées, cu ţîţele goale, şi vîntura un steag de luptă îmbărbătînd oştirea, precum Ana Ipătescu. Imaginea fusese ciupită de Sasu dintr-un tablou vivant, de pe vremea cînd înscena coregrafii partinice. Doar că pe-atunci protagoniştii trebuiau să se poarte îmbrăcaţi.

Aşadar, într-un punct de cumpănă al reprezentaţiei, madam consilier urma să se avînte, mai mult nudă, şi să fîlfîie drapelul care nu mai era roşu ci mov închis. Ba rostea şi o replică. De fapt un chiot pătrunzător şi modulat. Cosma se prinsese că limba română este una de circulaţie restrînsă şi prefera onomatopeele. După cîteva repetiţii, protagonista ad-hoc îl convinsese pe directorul de scenă ca, măcar la premiera la care consortul va fi de faţă, să i se pună pe lăptării nişte capace metalice aurii, ca nişte elemente de armură, menajînd decenţa provincială.

Dar în turneu, la Rio, actriţa improvizată renunţase fără nici o remuşcare la tinichele. Ar fi apărut şi cum o făcuse mă-sa. Făptura şi răcnetul ei plăcuseră atît de mult unui spectator tuciuriu, încît acela îi trimisese flori la cabină şi o poftise la o plimbare cu iahtul. Os conştiincios, femeia îşi ţinuse toate spectacolele, primind după fiecare cîte un bucheţoi de orhidee dar, la finele turneului, nu se mai întoarse în ţara natală, înapoi la consilierul ei.

Fiert de supărare, cu bale de frică la colţul gurii, Cosma trebui să dea piept cu mînia soţului abandonat. Îl luase ca de obicei pe Iacint cu el la

trista întîlnire, dar cornutul părea în stare să-i mături pe amîndoi. Noroc că se apropiau alegerile şi un vot norocos îl scăpase pe director de represalii oficiale. Totuşi, vreun an de zile, evită să iasă singur seara din clădirea monumentală a teatrului. Ultragiatul îl putea pîndi în umbra bustului istoric ca să-i facă de petrecanie.

10.

Reflectînd mai mult, Camil Primăritul găsi o soluţie, ce îl făcu să zîmbească, de a scăpa de cei doi musafiri, pedepsindu-i totodată.

– Să vedem ce se poate face în asemenea caz. Cum putem aloca fonduri de la noi pentru proiectul dumneavoastră. Ştiţi, eu nu sînt contabil şi nici jurist, nu pot să decid de unul singur. Avem aici două doamne care sigur că vor găsi o dezlegare.

Ivan Cosma răsuflă şi el uşurat. Ce fusese mai greu trecuse. În general, dacă nu era aruncat afară după primele zece minute, şansele lui de a face rost de ce îşi dorea erau destul de mari. Iacint surîdea şi el cam forţat. Auzind cuvîntul „doamne”, rostit la plural, nu se îndoia că va fi nevoie de serviciile lui eroto-culturale.

Gazda îşi chemă seretara şi-i porunci să le convoace deîndată pe cele două pacoste: consiliera sferică şi numita puterii, cea vertical dezvoltată. Sorbi apoi lung şi liniştit din cafea ignorînd mutra de chitră nătîngă şi îngrijorată pe care o făcea mîna sa dreaptă. Ştia că biata femeie începea practic să plîngă ori de cîte ori avea de-a face simultan cu perechea asasină. Dar ce-i mai păsa?!

În cîteva minute, chematele intrară pline de zel.

Consiliera care răspundea la prenumele demenţial şi compus de Alina-Aluniţa se rostogolea într-adevăr ca o alună răscoaptă. În urma ei, jurista prefecturii, numită banal şi cucernic Ana, căuta să-şi facă pasul cît mai mai mărunt, dar tot părea pe catalige, parcă era musca ţeţe-n două beţe.

Aluniţa făcu feţe-feţe şi prinse să transpire văzînd figurile care umpleau biroul şefului său. Era o admiratoare pătimaşă a lui Cosma şi a lui Manoil în care vedea arhanghelii teatrului

românesc şi mondial. Începu să asude, mai ales între coapse, cînd Cosma în virtutea apartenenţei ei discutabile la lumea teatrală, că se mai zăriseră pe la premiere, o pupă confratern pe obraji. Înghiontit, Iacint urmase pilda.

Cum nu putea încăpea discriminare între aleasa poporului şi proptita de guvern, girafa scheletică avu parte de acelaşi tratament. Iacint o ajunse mulţumitor, dar Cosma trebui să se salte binişor pe vîrfuri şi s-o aplece spre sine cu îndoitura cotului. Măcar lungana mirosea a Coty, în timp ce Aluniţa era înveşmîntată doar în parfumul propriei emoţii. Primarele îşi rîdea în barbă şi ar fi vrut să-şi facă singur cu ochiul.

Urmă o discuţie nu atît lungă, cît confuză. Aluniţa cea rotofeie era de părere să se dea deîndată fonduri nelimitate pentru viitoarea producţie. Cea care va înfige un ţăruş imposibil de ocolit în istoria teatrului nostru şi va rămîne de pomină peste veac. Dacă ar fi fost după ea, în carenţă de parale, ar fi trebuit scoase la mezat scaunele şi mesele din primărie, numai să aibă genialul buget pentru măreţia anunţată. Iar gîndul că, la premieră, va fi prima care-l va putea strînge în braţele-i scurte pe Iacint Manoil ca să-l felicite, îi strecura şocuri din bulbul rahidian pînă în vanga curului după o lege de variaţie sinusoidală.

De-ar fi fost de capul ei, ar fi pornit cu pantahuza prin tîrg să adune leu cu leu pentru creaţia teatrală nemăsurată ce va să vie, s-ar fi vîndut ieftin în Gara de Nord tuturor navetiştilor, ar fi consimţit - şi încă cum!- la sex oral vărsînd venitul, fie şi după impozitare, în contul deşert al teatrului unde domnea, mai presus cu îngerii, Cosma.

Dimpotrivă, muceniţa Ana, nu din impuls de contradicţie, deşi era şi asta, cît din respectul religios faţă de litera legii, al cărei spirit nu-l pricepea oricum, ridica dificultăţi. Apoi dînsa nu vedea în Cosma şi Manoil decît doi inşi oarecare,

nişte justiţiabili, nişte persoane fizice, iar în „Străbunul Dromichetes”, ce-i mîna în luptă, o persoană juridică. Ea la teatru nu fusese decît o dată, dusă cu şcoala în clasa a IV-a. Văzuse o piesă pe care şi-o amintea destul de bine, printre articole de lege. Era vorba de un cocoşel, jucat de o divă blondă, numai craci, pe care profesorii veniţi cu clasele o priveau salivînd. Această orătanie nu asculta sfaturile bune şi era cît p-aci să fie halită de un vulpoi parşiv. Dar un urs şi parcă şi un cotoi cu coada jumulită de multiple reprezentaţii salvau galinaceea. Cum rolul ursului era jucat de secretarul de partid al teatrului, el deţinea halca principală încît pînă şi pruncii spectatori se mirau de ce o piesă intituată „Cocoşelul” are ca protagonist un ditamai plantigrat.

Deşi mică pe atunci, Ana n-avea imaginaţie. Era, încă de pe atunci, peste măsură de înaltă şi de serioasă. I se părea ridicol ca nişte oameni în toată firea să se îmbrace în combinezoane de blană, să mormăie şi să miaune educativ.

A doua oară cînd era să ajungă într-un teatru, fusese în primul an de facultate. Un june coleg, care nu avea cum să-şi rezolve acneea, o poftise la un spectacol cu gîndul că poate-poate. Era spre vară şi viitoarea juristă îşi pusese o fustă scurtă că, la o adică, se gîndise şi ea la oarece. Emoţionată, venise mai devreme şi se preumbla prin Grădina Icoanei aşteptînd să vină ora ferice. Astfel, cum nu era nici măruntă, nenorocitul care o chemase o văzuse de departe şi, zărindu-i grisinele, fugise pur şi simplu, înainte ca ea să-l fi observat. Nici bărzoaia nu mai intrase în sală, că nu piesă îi trebuia ei!

Fiecare idee avansată de rivală era contrată destul de fin dar eficient de jurista scheletică. Nu o făcea atît din rea-credinţă, cît din grija de a nu cotraveni vreunui articolaş de lege sau ordonanţă. Mai era şi micul orgoliu care creştea precum cozonacul la nevoie: să nu-şi închipuie ăştia cu

arta că sînt de capul lor, că ei scapă legilor obşteşti. Nimeni, în para mă-sii, nu e mai presus de lege, fie ea şi a lui Arhimede.

În caz de necesitate, dacă ar fi fost un ordin de sus, orice prevedere, cît de drastică, ar fi putut să fie călcată în picioare fără ca ei să i se ceară măcar părerea. Acum însă, sub ochii fericiţi şi aparent inexpresivi ai lui Deleanu, ce din sadism nu se băga, precum zeii care vor să-i piardă pe muritori, războiul se ducea din greu.

Marele tartor teatral, sluga sa histrionică Iacint şi Aluniţa, deşi erau numeric superiori, şi încă în proporţie de trei la una, nu aveau decît argumente emoţionale, înfierbîntări şi emisii de interjecţii amestecate cu salivă. Cu spatele la perete, la propriu şi la figurat, zidita mitică îşi apăra printre cărămizi mitul jertfei pentru justiţie. Vrăşmaşii ar fi băgat-o între rosturile cimentate, dar primăria, zidire veche, nu-şi desfăcea murul s-o soarbă întru înălţarea creaţiei plănuite de ei. Făptura sa plată, o ajuta pe juristă care, din înălţimea turnului personal, azvîrlea smoala încinsă a alineatelor în capul asediatorilor. Ei puteau să-i facă orice, lui Iacint îi venise chiar ideea să-i înfigă un şpiţ de miliţian la ţurloi. Un singur lucru era imposibil: s-o tragă de legislaţie sau de ţîţe. Aici n-aveau de ce s-o apuce!

Singur, Camil Deleanu, surîdea ca un Budha, uitat de ceilaţi şi ridicat la contemplaţie. El numai savura priveliştea din Nirvana lui capitonată. Se simţea răzbunat pentru o bună parte dintre reprezentaţiile tetrale la care asistase.

Luptînd umăr la umăr, solicitanţii şi aliata lor, scăldată în sudoarea fervorii sau invers, ar fi sfîrşit prin a o dovedi pe struţocămilă. Aceasta, abilă, simţind că zeiţa înfrîngerii îi dă ocoale tot mai strînse, se pregăti să aplice tehnica pămîntlui pîrjolit. Avea să cedeze acum, în principiu şi din gură, iar cînd hîrtiile vor fi înaintate la nivel celest, să bage strîmba direct la etajul deciziei.

Atunci păru că printre nouri s-a fost deschis o poartă. Prin ea intră sfios, dar demn şi mai teatral decît slujitorii prezenţi ai artei, cabalinul consilier Motancea.

11.

A urca pe scenă... E o metaforă lipsită de noimă. Pe scenă urci numai din sală. Din cabine vii în culise într-un fel sau altul, apoi intri în scenă la acelaşi nivel, păşind simplu, înainte. Dinspre culise miroase a carton jegos, a vopsea şi, dinspre cabina portarului, a brînză şi a ţuică. Dinspre sală, dacă e goală, se simte mireasma de pluş vechi, umezit, de hol de tribunal, neaerisit, de funie de cînepă jilavă. Pe scenă e totdeauna curent. E mai bine, mai cald, cînd te apropii de rampă şi te uiţi în gol. Chiar dacă sînt aprinse doar luminile de veghe ale sălii, nu şi proiectoarele, ceva tot te orbeşte. Din întunericul sălii ies razele unor beculeţe care îţi înfig în ochi vîrfurile lor ascuţite. Zgomotele sînt înmuiate de catifeaua de pe pereţi. Dacă în sală nu e nimeni, te simţi oricum la fel de ridicol ca şi cum, acolo, jos, ar fi sute de oameni.

Cînd îţi dregi vocea, sunetul se duce repede înainte şi se pierde ca o lovitură dată într-o pernă moale, e absorbit, ca tras cu un aspirator, de hăul roşcat al sălii. Simţi ca şi cum ceva din tine ar fi plecat, părăsindu-te, şi ascunzîndu-se într-un cotlon neştiut. Dacă intră cineva în sală, nu-l auzi şi nu-l vezi bine. Nu-l recunoşti. E ca în vis. Pe de altă parte, tot ce e în jur, pe scenă, scîrţîie tare, ascuţit. O altă voce, de lîngă tine, o poţi auzi urlînd înainte să se piardă, ca şi a ta, printre fotoliile înţepenite drept: nişte spinări de soldaţi strînşi pentru onor.

Dacă uşa din spate, cea dinspre foaier, se crapă, un fir de aer rece, subţire ca o andrea, dar şerpuitor, îşi taie drum repede prin aerul stătut. Îl simţi pe rînd pe un obraz, pe nas, pe obrazul celălalt, un bici orizontal. Îţi trece repede printre nări şi buze mirosind a stradă aglomerată pe care a

căzut zăpadă proaspătă. Cînd vrei să-l tragi a doua oară în piept, a şi dispărut.

Afară e vară sau iarnă. Înăuntru nu e nici un anotimp. Dacă te-ai fi născut acolo, pe scenă, şi-ai fi rămas să trăieşti tot acolo, schimbarea sezoanelor nu ar fi ajuns pînă la tine niciodată şi ai fi crezut că eşti într-o toamnă veşnică, întunecoasă dar călduţă, ca şi cum te-ar fi lăsat Dumnezeu coropişniţă sub un strat gros de frunze de fag peste care s-a bălegat, cu aburi, o rumegătoare.

Acolo, pe scenă, pe simţi ca într-o burtă de mamă. La fel de ocrotit şi de neliniştit că vei fi zvîrlit printre uşile batante într-o lumină crudă şi un vuiet de bulevard. La început, cînd te trezeşti singur pe sîndurile negre şi prost vopsite, cu milioanele de zgîrieturi în toate direcţiile, umbli apăsat căutînd să faci zgomot. Un zgomot care se vătuieşte imediat, neliniştindu-te. Apoi simţi nevoia să te ghemuieşti. Nu să fugi de unde ai venit, ci să-ţi îndoi spinarea, să te laşi pe vine şi să-ţi prinzi genunchii cu braţele, culcîndu-ţi obrazul stîng, neapărat stîngul pe spaţiul dintre rotulele unite. Dar nu faci niciodată asta. Mergi de la stînga la dreapta, niciodată înainte-înapoi, numai cinci paşi, ca un puşcăriaş într-o celulă, deşi spaţiul e infinit.

De obicei ai ajuns acolo cu vreo treabă, însoţit de cineva, altfel te-ai lăsa la podea şi ai plînge, fără lacrimi, numai cu gemete şi scîncete, ca un căţel orb îndepărtat de lada unde se rostogolesc, în urina mirosind a lapte, fraţii lui. N-apuci niciodată să faci lucrul ăsta care îţi vine firesc şi te linişteşte, aşa cum în copilărie făcutul în pat te ajuta să adormi.

Nu izbuteşti să te faci de rîs, te bucuri că nu reuşeşti şi că scapi cu demnitatea întreagă, dar ţi-e şi necaz că nu te-ai putut lăsa în voia chemării tale de pui neajutorat de mamifer. Simţi pe limbă praf vechi, ridicat de paşii tăi pe scînduri sau praf care era acolo în aer şi joacă în razele becurilor ca o

mare de microbi în ochiul microscopului. Gura ţi se usucă, gîtul te arde, nu prea tare, atît cît să te simţi în pragul unei boli.

Un fir de păianjen, atîrnat de la vreo ştangă, sclipeşte intermitent şi îţi captează privirea şi gîndul, ajutîndu-te să-ţi revii. Să te dezmeticeşti cît să te întorci cu spatele spre sală şi să ieşi cu paşi foarte zgomotoşi către culisele goale.

12.

...Dar Gil Motancea nu mai fusese demult la teatru şi, dacă fusese, stătuse doar în stal, ca un spectator oarecare. E bizar cît de puţină lume a făcut experienţa de a intra pe o scenă venind din spatele ei. Chiar oamenii care îşi închipuiau că scriu piese de teatru şi îl pisau, dacă-l prindeau, pe Ivan Cosma cu manuscrisele sau volumele lor ilizibile, rar călcaseră cu pasul pe scîndura nenorocită a scenelor. Sau deloc.

De cînd păstorea cultura oraşului, Camil tot mai intrase prin teatre, prin culise şi cabine, mai des însă prin birouri de directori care, dacă ştiau cîte ceva despre teatru, nu puteau conduce instituţiile respective. Iar dacă aveau în sînge talentul conducerii, habar n-aveau de teatru.

Camil Deleanu înţelesese lucrul acesta şi, mai ales, faptul că nu era nimic de făcut. Un mare acrobat, ajuns director, dusese circul la faliment. Cea mai ilustră divă a teatrului, săltată la conducerea unui stabiliment scenic, paradoxal, nu pentru talentul ei indiscutabil, ci prin relaţii politice, îl pusese pe butuci într-un an. Garda financiară îşi încălzise ceara să pună sigilii pe dosarele ei cu acte iscălite aiurea, ar fi băgat-o poate chiar la bulău, că se schimbase şi guvernul. Dar comediana, cine ştie dacă şi prin tulburarea conştiinţei ori din pricini canceroase, decedase discret şi sobru. Fusese cărată la groapă cu funeralii naţionale, iar ilegalităţile ei se clasaseră întru nemurirea teatrului.

Camil asistase neputincios, fără a fi clar ce-l implica pe el, întîi la anchetă, apoi la îngropăciune. După ce ţărîna căzuse pe cosciugul ilustrei doamne, cele două ajutoare ale vice-primarului îi înaintaseră în scris propuneri divergente. Girafa prefectorită sugera să se înceapă urmărirea penală

împotriva adjuncţilor răposatei şi a contabililor cu care se sfătuia în teatru. În schimb, consiliera pasionată de arta dramatică cerea turnarea, pe banii municipiului, a unui bust are s-o înfăţişese pe regina scenei. Presupusul şef al culturii citise atent amble hîrtii şi, filosofic, gîndind amar la vremuri şi destin, le azvîrlise la coş pe amîndouă.

Apariţia lui Motancea în biroul lui Deleanu nu avea nici un scop precis. El trecea din cînd în cînd să-l vadă. Sufletul lui pur şi imbecil nu se putea hotărî dacă să se bucure de ascensiunea unui prieten, vîrît chiar de el în politică, sau să-l invidieze şi să se gîndească în chip ticălos dar sincer că i-ar fi stat mai bine în locul lui, că avea merite şi vechime mai mari decît ale aceluia. Pentru a verifica şi a cîntări, el trecea cam săptămînal pe la Camil plecînd, spre cinstea lui, cu convingerea că a făcut loc valorii şi, la judecat de apoi, nu va trece neobservat.

De fapt, Gil Motancea nu putea trece neobservat nicăieri din cauza mutrei sale, a glasului extrem de jos şi tărăgănat şi a veşmintelor bizare. Era, vară-iarnă, învelit într-un parpalac negru, foarte şic la croială, însă extrem de uzat, sub care purta sacou şi cravată. În partea de jos însă avea nişte blugi destrămaţi la limita inferioară a cracilor în franjuri noroioase, de multă purtare şi era încălţat, invariabil în bocanci cu capse. De umăr îi atîrna un fel de porthart de toval în ultima stare de uzură, îndesat cu hîrţoage xeroxate: legi de la consiliul de sector, caiete soioase cu probleme, că în timpul liber era profesor de fizică, o ciucă a mişţoului elevilor la un liceu altfel onorabil, cărţi naive despre politică, subliniate din greu şi alte hîrţoage la care uitase rostul.

Nu era de mirare că intrarea lui în biroul lui Camil produse o destindere utilă şi interesantă. Ambele părţi beligerante, caraula prefecturii şi bomba primăriei, văzură un prilej să temporizeze conflictul. Dar cel mai mult se bucură Cosma

însuşi pe care, din principiu, orice amînare şi ocoliş îl încîntau. Aruncase pisica, acum fiecare complicaţie şi întîrziere îl puteau avantaja.

Bucuros şi el de antract, Camil îl prezentă pe Motancea mai călduros decît era cazul, înroşind de plăcere fălcile căloase ale ipochimenului. Acesta auzise vag de Iacint Manoil şi Ivan Cosma, nu-i mai zărise niciodată pe viu, doar la televizor, şi se simţea cu atît mai bucuros. Conversaţia lîncezi în cîteva clipe.

Ca s-o întreţină, îndepărtîndu-se totuşi de la conflictul iniţial, cu banii de producţie, Cosma se agăţă de mutra lui Gil Motancea.

– Ia staţi puţin aşa, din profil. Capul mai la stînga! Da! Priviţi! Să am eu figura asta pentru Macbeth în proiectul de care vă ziceam! Nu-i aşa, Iacint? Nu-i super? Ia?!

Iacint tăcu scîrbit, dar Aluniţa, care aproba cu entuziasm tot ce emana dinspre Cosma, aplaudă fermecată.

Noul venit rămase înţepenit în profilul comandat, făcînd o mutră mai imbecilă decît îi era obiceiul.

– Dar luaţi-l, dacă vă serveşte cauzei, glumi neutru Camil.

– Aţi jucat vreodată pe o scenă? întrebă grav Cosma, strîmbînd-şi gîtul încă şi mai tare, de parcă ar fi vrut să-l vadă pe Gil de jos în sus, dinspre gîlci.

Prins de o sinceră emoţie care-i dădea frisoane, monstrul ierbivor emise doar un fel de muget neclar. Luat de regizor, abuziv, drept o confirmare.

– Ca amator sau chiar într-o trupă de profesionişti?

– Eh, eu... ăhăăă!

– Se vede că aveţi şi experienţă, plusă Ivan. Iar exerciţiul se recîştigă repede, nu, Iacint?

Gil Motancea şi Iacint nechezară la unison ca nişte armăsari corciţi cu bivoli africani.

Din vorbă-n vorbă, Cosma ajuns la concluzia că în „Crime la Elsinore” piesa ctitorită la Călăraşi pe banii contribuabililor şi plătitorilor de amenzi ai Capitalei, va atribui un rol lui Gil Motancea care, cu fantezia lui naivă, se şi văzu aplaudat şi dînd autografe. Iacint şi Cosma începuseră pentru prima dată de o oră încoace să se distreze. Singura nemulţumită şi care tot încerca să spargă din înălţimea ei entuziasmul general era Ana Prefecturii, complet indignată de felul în care Cosma sărise căpreşte peste obiecţiile ei şi vedea scurgerea banilor spre cheiul Borcei ca pe un fapt stabilit şi chiar împlinit. Dar nu avu spor să strice veselia ce se instalase temeinic în cabinetul viceprimarului. Aluniţa barem, se rostogolea de bucurie şi chiţăia ca un guzgan urmărit de şase mîţe flămînde.

Ivan Cosma îl pofti pe Motancea la un spectacol la Călăraşi.

– Nu-i departe, în două ore aţi ajuns, apoi avem unde să vă cazăm, la hotelul local e loc destul şi patronul mi-e prieten. Vedem spectacolul, vă familiarizaţi cu colegii şi semnăm şi contractul.

Maestrul învîrtelilor scenice împingea astfel discuţia departe de punctul ei de plecare. Avea să revină pe ocolite peste cîteva zile, să bage fitilele lui lungi şi antenele lui de libarcă gigantică pînă cînd măcar o parte din bani vor fi obţinuţi. El insista ca şi Camil să vină la Călăraşi cu Gil Motancea.

Avea să le pregătească o primire princiară şi să se apropie astfel de ţelul său ticălos de a concasa împreună multiple piese ale nevinovatului Shakespeare. Se vede uneori în filme cum, în risipitoarea Americă, maşini vechi sînt luate şi strivite împreună formînd din foste limuzine un cub compact de metal în care numai cîte o emblemă rămasă la vedere sau forma unei măşti de radiator mai aminteşte una dintre firmele care construiseră acele minunate şi trecute glorii. Aşa

avea să facă el cu Shakespeare, răzbunîndu-se pe el că a scris atît de mult şi în versuri şi că îi dădea uneori coşmaruri cînd se gîndea că într-o zi, cineva îl va prinde cu ocaua minusculă a lipsei lui de citire.

– Cu ce vă ocupaţi? întrebă ceremonios Cosma viitorul membru al trupei sale.

– Profesor de fizică. Şi consilier.

– Perfect! explodă celălalt. Vacanţe lungi! Aveţi timp să studiaţi rolul.

– Poate lipsi şi de la şcoală, nu-i ţinut din scurt, întări Camil cu ironie. Era să adauge că elevii nu numai că nu i-ar fi simţit lipsa, dar nici n-ar fi băgat de seamă.

– Ah, noi jucăm destul de rar la sediu, oraş mic. Iar turneele se fac vara, în străinătate, aruncă Ivan Cosma încă o nadă prinzîndu-l şi mai zdravăn pe Motancea, nescos dintre graniţe nu atît din lipsă de prilejuri, cît din pricina felului său de a fi zăbavnic.

– Mulţumesc... mormăi, roşind, Gil.

– O să faceţi fuori peste hotare! decise Cosma. Nu-i aşa, Iacint. Uitaţi, Iacint a văzut 45 de ţări pe barba străbunului. Ce-i drept, e un actor... Regizorul suspendă epitetul lăsîndu-i, cu un gest, să-l vadă în carne şi oase pe Manoil. Acela ea obişnuit cu tămîierile şefului şi rămase ţeapăn. Aluniţa doar, lăcrimă.

– Să fixăm cînd vreţi să veniţi! zise Ivan Cosma lăsînd pluralul larg deschis către Deleanu, pe care îl viza anume. Motancea era o victimă colaterală.

Camil mulţumi politicos pentru poftirea la sediul „Străbunului Dromichetes” dar îşi lăsă portiţa unor şedinţe lungi şi complexe prin care era sigur că va ţîşni la momentul fatal, scăpînd de vizionarea vreunei siluiri a culturii purtînd marca lui Cosma.

Gil se uită la prietenul lui cu un aer de inorog părăsit în mijlocul unei şcoli de fete. Acum, după

ce entuziasmul în luase pe sus ca pe un fulg de raţă, timiditatea îl sugruma.

– Vino şi tu, şopti el tragic, ca pentru o preselecţie la rolul regelui cuprins de remuşcări.

Deleanu nu-i promise, îl linişti doar, cu un gest echivoc. Lui îi trecuse prin minte să se dea dus în deplasare culturnică spre Dunărea de Jos, sub pretextul însoţirii lui Motancea pentru ca, de fapt, să tocmească un separeu la „Castravetele de mare” şi să se destrăbăleze cu băieţii, că demult nu se mai întîlniseră. Va lipsi doar Gil, dar paguba nu va fi pea mare. Mai ales că urma să fie compensată de povestea felului în care alungitul devenise brusc actor.

13.

Pentru unul ca Motancea, intrarea pe scena unui teatru era o premieră. Ca şi Camil Deleanu, el se ducea rar chiar şi în sală. Fusese acum momit de Cosma să vină la Călaraşi ca să ia un rolişor în spanacul măreţ pe care îl pregătea acesta. De fapt, ticălosul gelatinos voia să îl aducă în urmea uitată de Dumnezeu pe Camil. Ca recunoştinţă că îi făcuse rost de bani buni, de la capitală, pentru monumentala făcătură ce avea să se înalţe în teatru ca un arc de triumf din carton presat.

Cosma ştia să-i omenească pe aceia care îl ajutau cînd umbla cu pantahuza. Le oferea prăzi bogate, înhăţate din judeţul piscicol şi al dropiei sau organiza pentru ei chiolhanuri dichisite la care ghiorlăiau toate tarafurile disponibile în zonă. Meniurile de bairam erau preparate după un schepsis aparte gîndit să fie economicos şi să-i lase şi lui un gologan la teşcherea. Anume, aperitivele erau suculente şi titirite. Urma obligatoriu un peşte, care la faţa locului costa mai nimic. Cu trei piţule luai un monstru de apă dulce. Fripturile era însă ca vai de lume iar desertul nici nu mai venea, fiind trecut la economii. Asta deoarece Cosma avea grijă ca, îndată după antreuri, clienţii să fie matoliţi iar la peşte abia să mai ştie cum îi cheamă. Care nu adormeau cu nasul în blide, la felul trei, se împleticeau afară ca să dea la boboci. Cît ei se răsteau la galoşi, starostele făcea semn să se ridice tot ce rămăsese mai mult sau mai puţin întreg pentru a hrăni maşiniştii din trupă.

Pe parcursul ospăţului, se produceau lăutari şi guriste. Actriţele ce erau prospătura teatrului trebuiau să danseze cu musafirii, să le facă gîţă şi să se lase pipăite profesional. Multe proveneau din amatoare şi făcuseră, ca studii, doar cursuri de modelling de cămin cultural. Se grăbeau să îşi facă

un rost pînă nu li se boţeau ţîţele şi nu se dădeau în lături de la nimic.

În seara magică a chefului erau poftiţi şi directorii de la liceele care îi asigurau public lui Cosma, cîţiva popi şi poeţi locali cu care invitatul de seamă să aibă ce vorbi. Unii dintre ei cîntau şi romanţe. Nu lipsea pictorul peisajului local, un anume Racu, plăvan şi bărbos. El cînta binişor, chiar beat fiind, baritonal, un repertoriu vast, de la Zavaidoc la Louis Armstrong.

A doua zi dimineaţă, invitaţii îşi mai aminteau seara precedentă de la început şi cam pînă la al treilea whisky. Ce urma, nu mai ţineau minte sau voiau să uite. Încît rămîneau cu impresia că au fost la un banchet princiar.

Camil mirosise planul lui Cosma şi bănuia cum va decurge vizita lui în orăşelul impregnat de gloria aceluia. Ca unul care degusta plăcerile vieţii la „Castravetele de mare”, numai gîndul la meniul potenţial îi făcea rău. Promisese că va veni la marginea Borcei însoţit de Motancea şi de biluţa contabilă care contribuise decisiv la finanţarea măgăriei. Dar îi lăsase singuri. Ţintuită de treburi, admiratoarea pătimaşă a regizorului nu putuse veni. Aşa că Motancea, cu o geantă de voiaj ca a unui medic de ţară şi vastul său parpalac înfăşurat pe braţ, pătrunsese singur şi năuc în Teatrul Naţional „Străbunul Dromichetes” din Călăraşi.

Uşile împărăteşti pe unde intra publicul erau fireşte închise. Cabalinul dibui intrarea actorilor şi întrebă portarul, care mirosea dărîmător a usturoi, despre bîrlogul direcţiunii. Primul cu care dădu piept în piept pe culoarul întunecos fu Iacint Manoil. Se recunoscură. Figura lui Manoil era suficiemt de notorie, iar a lui Motancea chiar inconfundabilă. Îl duse aşadar pe amatorul de glorie în biroul gigantic unde trona Ivan cel Groaznic: Cosma însuşi.

Lăcaşul domnesc al directorului era ceva între sală a tronului, sală de arme şi trofee şi cabină de

navă cosmică, aşa cum apare în filmele SF de doi bani. Biroul magistrului era urcat pe o estradă şi se vădea imens. Aducea cu cel pe care, la operă, Scarpia încearcă să o coţăie pe Tosca lui Puccini. Scaunul încrustat ce susţinea bucile lui Cosma jucase în „Apus de soare" şi în „Richard al III-lea" rolul de tron al Moldovei şi respectiv al Angliei. De aceea capul de balaur încrustat în spătar fusese acoperit cu un strat de tinichea purtînd leii Engliterei. Cam cojiţi din cauza frecării cu spinarea şefului. În afara unei mese de consiliu în stil florentin la care încăpeau doisprezece oameni furioşi se mai aflau acolo rafturi pînă la tavan, pline cu plachete şi alte obiecte care atestau gloria mondială a mastraponţului. Erau cupe argintate largi la gură din care nu băuse nimeni, tăviţe aurite cu gravuri kitschiforme, bîtlani stilizaţi de metal şi meduze de porţelan, alte animale reale şi fabuloase, sfeşnice aiurite, lucitoare şi o menoră de alabastru. Toate erau însoţite de inscripţii în limbi felurite. Era şi un monstru bicefal de abanos, cît un caniche, care dovedea că gloria lui Cosma ajunsese pe Ecuator, în inima Africii! La loc de cinste se proţăpea un falus din sîrmă împletită. Dacă te uitai mai bine, vredeai că e un cactus. Era un dar oferit trupei la un festival de importanţă locală din Texipoca de Sus. În cronicile mitizante şi în biografiile Cosmice, mătărînga argintie trecea drept Premiul Special al Festivalului Mondial de la Guadalajara, eveniment în întregime fictiv.

Aşezat direct pe podea, se afla un ciocan tîrnăcopic cu teslă la coadă şi clonţ întors la vîrf. Cineva ar fi putut crede că face parte din recuzita echipei de prevenirea şi stingerea incendiilor. De fapt era un ciocan de mină tradiţional, efigia în mărime naturală a unui teatru muncitoresc din Cardiff. Acolo actorii călărăşeni jucaseră trei serio la rînd „Troilus şi Cresida cu monoloage din Madame Bovary". Suvenirul turneului cubanez, care îl impresionă aparte pe Motancea, era o

carapace de ţestoasă cît un leagăn de copil pe care se aplicaseră cu litere aurite cuvintele „Onoare, Patrie, Cultură”.

Prin turneele lor extramioritice, actorii şi tehnicienii teatrului, pentru a nu mai vorbi de vedetele importate din Capitală, se înfiripaseră binişor. Unii, ca Sasu, coregraful etilic, treceau, după standardele călărăşene, drept oameni foarte cuprinşi.

Îndată ce depăşeau graniţa, între membrii trupei se declanşa un concurs de zgîrcenie. Fiecare se făIea, la întoarceere, cu felul în care supravieţuise fără a cheltui, din diurna uneori destul de substanţială, mai mult de cîteva patace.

Actorii cărau cu ei salam uscat, maldăre de şniţele şi damigene de băutură tare şi proastă, acidă şi corozivă ca pişatul de iapă. Maşiniştii nu se sfiau să ducă traiste de rafie cu cartofi şi ceapă. Din astea găteau ciorbe la primus în camere de hotel pariziene sau londoneze. Aveau tingiri unsuroase, înfăşurate în ziare, în care prăjeau barabulele, stropind tapetele de mătase de la Stresa şi Calcio Vecchio al minunilor hoteliere din Montecattini Terme.

Din supermarketuri nu cumpărau decît pastă de roşii care costa 500 de lirette calupul, că era înainte de comutarea pe euroi. O mîncau crudă pe pîine sau o amestecau cu macaroane cărate din Lunca Dunării. De fumat, fumau Carpaţi, în amintirea munţilor de acasă. Puţeau a mahorcă de se cruceau europenii, iar columbienii dădeau din cap şi făceau cu ochiul, cu înţeles. În muzee nu puneau piciorul, iar pentru neveste luau papuci de plastic din talcioc.

Ce-i drept, nehaliţi cum erau, la banchetele oficiale rădeau tot, şi salata decorativă, flatînd gazdele care nu bănuiseră niciodată că mîncarea lor poate fi atît de bună! Cînd aveau diurnă 100 de franci, la un turneu de o săptămînă, economiseau 680.

Unul, pe la Milano, găsise într-un colţ de magazin mai dosnic o promoţie la cutii de lapte. Se îndopase cu el, mirînd-se cît sînt de proşti macaronarii că nu-l cumpără, deşi e de cinci ori mai ieftin decît parmalatul. Cartonul cutiei nu purta poze, doar inscripţii, iar bietului recuziter cuvintele „Solo per gli gatti" nu îi spuneau nimic. De altfel lichidul era săţios şi, în afară de un pui de cufureală, nu păţise nimic. După cîteva zile, se obişnuise atît de bine să se cace împrăştiat că, ajuns în ţară, lăuda Cizma pentru bucatele ei sănătoase şi osîndea ţara natală, producătoare de constipaţie.

Altul o încurcase mai urît acceptînd să intre într-un bar, evident invitat de un actor spaniol cu suflet mare. Acela plecase achitînd nota, dar amicul călărăşean, cam cherchelit, nu mai ştia drumul spre hotelul său. În limba lui Cervantes nu bunghea mai mult de şase cuvinte. Trebuise să ia un taxi, bucurîndu-se că ştie măcar numele aşezămîntului. Nu văzu cît e Madridul de mare, pentru că adormi în birjă. La domiciliu, plăti mahmur şi se duse glonţ la culcare. A doua zi, văzînd cît îi lipseşte din chimir îşi pierdu minţile. Voi să însîngereze marmura splendidelor scări hotelire ciocnindu-şi capul de ea. Astfel se învîrti să se întoarcă iute acasă cu avionul pe cheltuiala ambasadei. Ceilalţi se întoarseră cu autobuzul, ca vai de ei.

În ceea ce-l privea pe Cosma, el preţuia în turnee mai mult gloria decît banii. Singurul artificiu pe care şi-l permitea era ca, la hoteluri, să ceară o reducere, pentru că nu mai pretindea micul dejun pentru cei 50-60 de pălmaşi ai teatrului. Diferenţa o băga în buzunar. Singurul breakfast pe care îl achita era al lui. Aşa se obişnuise: să mănînce substanţial dimineaţa. Se ducea la masă în zori, să nu-l vadă nimeni. Dacă avea în trupă vreo amantă de ocazie, n-o scutea de dijmă, dar îi dădea generos un ness din propriul borcan, adus fireşte din patria mumă.

14.

După ce parcurse galeria de trofee din dreapta marelui birou, Motancea văzu partea sience-fiction a încăperii. Cîteva calculatoare, echipamente de filmat şi de sunet, tot felul de spoturi şi alte drăcii pe care Cosma le adunase pentru a-şi imortaliza şi a-şi transmite gloria peste munţi şi oceane. Avea minidiscuri cu muzică de spectacol peste 500, casete video şi chiar discuri video, pe atunci rare.

Motancea le privi pe toate fascinat, scoţînd şi unele nechezături admirative. Ilustrissimul suitor în scenă îl aştepta imperial, în spatele biroului său megalomanic pe care nu avea decît ceaşca de cafea şi cele trei telefoane mobile.

În urma lui Motancea venea Iacint, ca un vornic la Vodă. Regizorul îi întinse lui Motancea mîna peste birou, îl înjură în gînd că venise fără Camil şi îl luă să îi povestească scenariul. Pentru asta coborî din Olimpul din lemn sculptat şi se aşeză cu oaspetele la masa consiliului, arătîndu-i mai întîi efigiile primite şi explicînd cum şi de unde le căpătase. Exagera, dar proful de fizică îl crezu integral şi se minună cu atît mai mult cu cît acum, intrat în solda lui, voia să-l creadă ca să-şi ridice propria cotă.

Vorbirea se făcu mai întîi în jurul personalităţii lui Camil Deleanu, pe a cărui bunăvoinţă Ivan Cosma conta şi în viitor. Motancea, cu devotament sincer, prietenesc, enumeră însuşirile celeste ale amicului său, precum flerul politic, inteligenţa în afaceri, fără a uita mersul la teatru şi nevasta molipsită fără leac de morbul scenic. Povesti amintiri nesemnificative din istoria amiciţiei lui cu primarul fără voie. Iacint murea de plictiseală, dar se străduia, ca actor eminent ce era, să joace aparenţa interesului, mai ales în ochii şefului. Reuşi.

Apoi, luîndu-l martor pe Iacint Manoil, cum avea obiceiul, Cosma începu să-şi prezinte proiectul. Ca totdeauna, el se lăsă purtat de entuziasmnul propriu, îşi puse mîna moale pe pectoralii lui Motancea pe care îl stupea de cîte ori vorbea prea repede, îi apăsă nasul ca pe butonul unei sonerii pentru a puncta o pretinsă idee.

De fapt, neinspiratului făuritor de piese, aceste discuţii îi priau şi le repeta cît putea de des. Avea ocazia, vorbind, să cugete cu voce tare la ceea ce nu era în mintea lui decît o ceaţă de intenţii confuze şi înghesuite una peste alta. Astfel îşi limpezea, atîta cît era el în stare, gîndurile difuze ca visele unui ambliop.

– Dumneata, dom' Motancea, zicea el în mod inexplicabil, ca fizician ce eşti, pricepi raportul între materie şi spirit.

Profesoraşul nu cutează să nege.

La vorba „între", Cosma separase net, cu muchea palmei, materia de spirit!

– De aici pornesc! De aici pornesc eu! De aici! Pornim de aici, nu, Iacint? ceru el aprobarea ciracului, care nu mai ştia demult de unde se pornise.

Repetiţiile verbale erau specialitatea regizorului. Ca şi cele teatrale de altfel.

– Deci enunţăm chiar de la titlu. Enunţăm. „Crime la Elsinore"! Ăă? Vezi cheia. O vezi! se convinse el băgînd deştele în ochii lui Motancea.

– Văd! se ilumină asinul, ca un orb în faţa miracolului.

– Aşa! se linişti Ivan Cosma. Vezi cheia. Avem locaţia şi acţiunea.

– Nu ne mai trebuie nimic, se entuziasmă de conjunctură Motancea.

– Nu! urlă regizatorul strîngîndu-l de umăr. Nimic! Nimic! sări el în picioare. Ai înţeles exact. Ai văzut ce uşor a înţeles? îl întrebă el pe Manoil.

Era sincer. Credea că a exprimat chiar un gînd şi că, deşi subtil, acesta fusese priceput de Motancea.

– E deştept rău! Ţi-am zis eu, îl lăudă el lui Manoil, bătîndu-l scurt pe falca deşănţat de lungă.

În fapt, la viitorul său actor de ocazie, tocmai asta îl fascina: mutra, mult extinsă pe axa verticală. Părea efectiv o mîrţoagă. Ochi mari şi tîmpi, smoc rar de păr pe frunte, dar plete pe spete. Pînă şi dinţii lungi evocau un cal reformat, dar care se poate resuscita cu jăratec.

– Un cal, un cal! strigă fericit Cosma, luîndu-l gura pe dinainte.

– Un cal! sări şi Motancea fără a bănui că de el e vorba.

– Cunoşti citatul! continuă şeful, cam ruşinat şi sperînd că individul nu pricepuse aluzia, scăpată accidental, la faţa lui,.

Acela însă, obişnuit cu propria lui faţă nu sesizase legătura.

– Regatul pentru un cal... oftă Iacint ca să nu tacă.

„Crime la Elsinore” urma să adune tot ce se putea găsi mai sîngeros pe sub aripile lebedei de pe Avon. Dacă garnitura elisabetanului s-ar fi dovedit insuficientă, Cosma avea să mai cupleze omoruri din alte piese de renume mondial. Lui Motancea îi rezervase mai multe roluri, lucru care îl ameţi definitiv pe armăsarul pensionat.

Tehnica lui Cosma era să ofere fiecărui actor mai multe roluri în aceeaşi piesă, roluri eventual contradictorii. Ţinea practic toată trupa în scenă pe toate cele trei ore cît dura nenorocirea. Ieşeau doar cît să schimbe scurt costumul. Asta dacă nu jucau cumva în cele ale lui Adam şi-al Evei, ceea ce reducea cheltuielile şi creştea ecoul public al spectacolului.

Pentru a nu-şi aprinde paie în cap cu trupa de clăcaşi, dar şi pentru a ţine la respect vedetele, Cosma practica în spectacole rotaţia cadrelor. Unul ca Iacint era colonelul Aureliano Buendía sau Hamlet, dar în alte scene, în care personajul lui lipsea, făcea figuraţie în cîte o manta cu glugă. În

„Crime la Elsinore” Motancea urma să fie un fel de dublu al lui Richard al III-lea. Şi anume partea lui nasoală, un Mr. Hyde din secolul respectiv. Altă marotă a piramidalului estet, care deruta publicul şi leşina criticessele prin subtilitate, era ca fiecare personagiu mai acătării să fie dedublat, detriplat sau chiar mai mult. Recordul îl deţinea Macbeth care era jucat de opt actori pe cînd Lady Macbeth avea şi ea opt ipostaze. În „Trei surori”, Andrei avusese trei neveste şi nouă surori, iar Leonida şi Efimiţa se împătriseră fiecare.

Eroul de la Borcea nu suferea distribuţiile mici. Năimea ditamai trupele, care voiau şi ele să joace cît de cît, iar apoi, ţînîndu-le pe tuşă, zgîrcenia lui naturală îi şoptea că iau banii degeaba.

Cînd vezi o actriţă mîncînd o ciocolată, te poţi gîndi la multe sau la nimic. Gîndul care-i venea reflex lui Cosma era totdeauna acelaşi:

– Uite ce face curva asta cu banii MEI!

Lui Motancea îi decernase aşadar ipostaza rea a lui Richard, un Bucckingham din cei trei, un sfert din fantoma lui Hamlet şi mulţi asasini anonimi din corul de trupeţi ai „Crimelor”. Nesigur pe calităţile lui, Cosma voia doar să i se vadă mutra şi să-l pună să rînjească. În rest, avea să se exprime onomatopee şi să se încadreze în mormăiala colectivă a scenelor de grup.

Actorul de ocazie era fascinat. Se gîndea de pe acum cum va chiuli de la ore ca să meargă să repete. Cosma îi hărăzise totuşi, generos, o replica. Una şi bună! Străpungînd pe careva cu spada, moment obligatoriu în scenariile sud-estice de la „Străbunul Dromichetes”, Motancea avea să urle:

– Crapă, bestie!

Aflînd acest lucru, amatorul fu gata să leşine de emoţie, lăcrimă, dar se reculese şi arătă ce poate. Trase un:

– Crapă, bestie!

de fîlfîiră pereţii directoriali.

Cosma strigă şi el entuziasmat spre Iacint:

– Bravo! Ţi-am zis eu că are memorie şi voce.

Din păcate, calităţile actoriceşti ale lui Motancea erau mai vizibile în particular.

Pe scenă avea trac, se împotmolea ca un bivol în noroi.

Apropierea silabelor „PĂ-BE” îl încurca şi-l făcea să stropşească. La prima repetiţie avea să şuiere neconcludent:

– Papă, beşşşttt!

La următoarele, după vocalize de încălzire, izbuti să urle:

– Crapă, peşti! Spărgîndu-şi vocea pentru o durere în gît de trei zile.

Cosma voise atunci să îi taie replica, dar nenorocitul îl rugase în genunchi să nu i-o reteze. Scenariul se modifică pe loc şi asasinul zbiera acum mulţumitor:

– Crapă, băăăă!

15.

Cosma tot mai trăgea nădejde să îl care pe Camil Deleanu în urbea unde stăpînea tot ce mişca în teatru şi ceva pe deasupra. În Călăraşi rîul şi ramul îl asculatu fără crîcnire şi voia să îi facă o primire de voievod, bază pentru viitoare finaţări bogate. Îi ordonă deci lui Motancea, cu care devenise familiar prin repetiţii shakespeariene să facă ce o şti numai să îl aducă spre Dunăre.

Motancea se cam săturase de teatru, de Cosma şi de trambalarea prin autobuze, că maşină nu avea, în scopuri artistice. Se mai lipea el de cîte un actor bucureştean dotat cu motorizare, dar tot era obositor să bată drumul pentru o replică pe acre o avea şi nici aia spusă ca lumea. Entuziasmul iniţial scăzuse spre genunchiul broaştei. Înregistră porunca lui Cosma cam fără elan.

Regizorul a toată Dunărea de Jos pînă la Marea cea Mare repeta mult, interminabil, fiecare întoacere de căpăţînă trebuia să iasă cum o gîndise el, îl lăsa pe Sasu să îi frece coregrafic ore la rînd. Acesta, obişnuit cu modul comunist de a supune masele nu dădea nici pauză de ţigară. Actorii mai mult sau mai puţin calificaţi blestemau dar răbdau cu gîndul la luminile Occidentului. De fapt de data asta Cosma îi momise cu un turneu în Japonia care era ca şi aranjat. Ăsta nu era lucru de glumă! Trupa se tăvălea cu spor, ocnaşii scenei se înjunghiau artistic ca chiorii iar seara cădeau laţi visînd Toyote. Nu mai apucau nici să se îmbete. Numai Sasu stătea singur în cîrciuma uriaşă, gen cantină bolşevică, a hotelului, mobilat ca în anii 70, şi se pilea metodic, cum făcea de o viaţă.

Motancea ajunsese la o condiţie fizică de invidiat. Leneş cum fusese de cînd îl făcuse mă-sa, nici tenis nu jucase mai mult de un set pe cincinal, iar la ping-pong gîfîia sonor după trei mingi. Acum

ar fi putut alerga un semimaraton, măcar că trecuse de jumătatea de veac. Restul trupei, în afară de vedete, erau tineri şi slabi la trup cum erau şi la minte. Le venea mai lesne să se dea de-a dura, în vreme ce bietul amator trebuia să tragă din greu.

Iacint Manoil îi devenise lui Motancea model de arătare fizică. Avea muşchi de circar şi şolduri înguste. Încărunţirea timpurie îi făcuse şi mai expresivă mecla cu arcade pronunţate, de goriloi şef. El se întrebuinţa puternic la repetiţii pentru că asta îl scutea să mai gîndească şi îl înălţa în ochii părţii muiereşti a teatrului. Se purta lupeşte şi sfîrtecase mai toate mioarele din turma de la Dromichetes. Foarte sănătos nu era nici el, îl cam lăsese lebărul, că trăsese mult pe gorniţă, dar nu se cunoştea. Cu prea-cinstita stătea bine.

În relaţiile artistice, Iacint se ferea oarecum de Motancea. Profesorul, pentru replica ce-o lătra în „Crime la Elsinore”, se apucase să buchisească toate cele 38 de piese ţîşnite de sub aripile lebedei de pe Avon başca sonetele. Mintea lui sistematică şi obiceiul de a pregăti lecţii îl îndreptăţiseră la această performanţă de care nu numai Iacint, dar nici măcar Cosma nu fusese vrednic. Manoil evita să discute cu unul care l-ar fi putut seminariza fără voie. Cum Motancea era toată ziua cu Learul în gură se simţea stînjenit la intelect. Ăla cita tot timpul, numai pe scenă n-ar fi fost în stare să scoată pe tubă un „a fi sau a nu fi”.

Lui Cosma i se cam rupea, el era şef, făcuse scenariul cu mîna lui, dar Iacint mai suferea uneori în tăcere. Motancea nu băga de seamă, gîfîind mereu să fie în ritm cu tineretul la paşii complicaţi ceruţi de Sasu şi să-şi dreagă vocea pentru coruri şi mai ales pentru nemuritoarea sa replică rezonantă:

– Crapă, bă!

Gil Motancea nu depuse aşadar un zel prea mare pentru a-l convinge pe viceprimar să se deplaseze în fieful cosmic. Directorul de Naţional băgă se seamă că fidelitatea cabalinului scăzuse. Să se

supere pe el nu putea. Era cureaua păroasă de transmisie între el şi bugetul Capitalei. Banii, deşi aprobaţi de principiu, intrau cu ţîrîita şi Ivan Cosma visa pentru anul următor o alocaţie mai rotofeie.

Ca urmare, tartorul crimelor îl mai slăbi pe Motancea cu repetiţiile, ceea ce nu era uşor din cauza obiceiului său blestemat de a ţine toată trupa pe scenă. Dacă lipsea careva, se strica morişca.

Odată, la un spectacol, cînd patru figuranţi cu roluri de mormăială mîncaseră mici stricaţi şi fuseseră puşi pe tuşă, repetiţiile se opriseră zece zile. Iar Cosma, care anunţase premiera şi dăduse plocoane la toţi criticii, înnebunise spitalul şi stătea la capul lor, nedormit şi neras, cu zilele de i se dusese vestea în ţară de grija pe care o avea de oamenii lui. De fapt el se gîndea că amînarea spectacolului de gală ar fi însemnat încă un rînd de peşcheşuri. Făcuse rost de leacuri, adusese doctori de la Bucureşti şi umblase tehui, parcă ar fi fost ciugulit de bărzoi, pînă îi văzuse pe picioare.

Acum, Cosma îl chemă pe mototol la masă rupînd o cîtime din banii teatrului, îl ospătă şi îl ameţi, făcîndu-l să promită solemn că îl va pofti pe ilustrul său prieten şi edil la un şnur, că se apropia premiera. Merse chiar mai departe. Puse o pîrţotină din tineretul trupei, vidă la cap ca un bec, dar tîrtoşă, să se dea la el.

Fătuca, Paloma pe numele ei de columbă, îşi potrivea mintea cu numele. Pe deasupra îi era şi studentă lui Cosma la particular, unde tot el o introdusese pe bază de plic şi examinare la anatomie. În „Crime la Elsinore” juca o felie de Ofelie, un colţ de batistă din Desdemona şi apărea în grupurile de ţîţoase ce se despuiau în somnul lui Claudius pe care Cosma îl înzestrase, nu se ştie de ce, cu visele erotice. Scenariul era astfel făcut încît, pe cînd Hamlet parlamenta cu moroiul, Claudius le soilea visînd cadîne. Adică îl durea în cot, vezi Doamne, de faptele lui penale. Tot

Paloma era cea care statuară fiind, se desprindea din grupul de ursitoare şi, nici una nici două, îl apuca pe Macbeth de socoteală. Teatrul lui Ivan Cosma era unul al gesturilor erotice explicite. Nu umbla cu aluzii, în fumul care împînzea scena puteau trece neobservate.

Paloma apăru aşadar în separeul unde Cosma îl îndopa pe Motancea cu friptane şi cu pretenţiile lui. Se miorlăi că vine şi ea la Bucureşti cu profesorul, a doua zi. Îl aţîţă bine spre bucuria lui Cosma, că era cariera ei în joc. Apoi se topi ca în „Visul unei nopţi de vară".

Drumul spre metropolă nu fu prea vesel pentru porumbiţă pentru că Motancea, vrînd să o cucerească, îi recită sonete ceea ce o făcu să adoarmă fără să uite a sprijini capul de umărul lui.

Evident că, ajunşi la ţintă, Mata-Hari îşi făcu cale spre sălaşul victimei, care nu bănuia manopera lui Cosma. Credea, sentimental cum se afla, că el o vrăjise pe suava zburătoare, altfel bine căptuşită, cu ajutorul amicului său Will. Orele ce urmară nu fură dezagreabile pentru Motancea. Paloma avea de toate, mai puţin tehnică. În schimb, ce era al ei, era al ei: avea o piele fină, tînără cum se afla, uşor pufoşită ca o piersicuţă ce îi plăcu la nebunie. Nici ea nu suferi pentru că Gil Motancea, dacă nu îi vedeai faţa, putea trece drept un bărbat normal, nejugănit de vîrstă şi priceput cît îi permitea creierul lui de intelectual.

Aşa că o duseră în desfătări toată ziulica şi seara următoare. Apoi Paloma luă microbuzul spre oraşul natal, de fapt se născuse la ţară, în apropiere, ca să ducă şefului său vestea victoriei. Iar Motancea se precipită spre Primărie. Paloma nu omisese să-i amintească dorinţa lui Cosma pe care însă nici actorul nu o uitase.

16.

În Primărie domnea, ca de obicei, o agitaţie furioasă. În partea unde avea acces publicul răsunau mereu certuri, ameninţări cu procuratura, ţipete de femei isterice atît dinspre solicitanţi cît mai ales dinspre gagicile de la ghişee, alese parcă pe sprînceană dintre cele hărtănite la creier de atacul hormonilor.

Uşile se deschideau violent. Cap de inginer, Camil Deleanu tocmise o firmă ce instalase la absolut toate uşile din primărie nişte arcuri amortizoare care făceau imposibilă trîntirea lor. Nu suporta uşi pocnite pentru că nevastă-sa, cînd îi făcea scene, îşi sublinia dreptatea cu troznete de uşi. Cum nu putea s-o oprească de la scandal, educînd-o la bătrîneţe, Camil îşi montase dispozitive de amortizare şi acasă.

La primărie însă, neputinţa de a se răcori trîntind uşile sporea nervii angajaţilor şi amplifica alte manifestări zoologice. O funcţionară de la serviciul de mediu, nemaiavînd vorbe, scuipase o babă reclamagioaică. Trebui dată afară, baba reclamase ofensa pînă la primul-ministru, şi cum avea trei copii şi nici un bărbat, fu reangajată pe post de femeie de serviciu. După două zile în noua funcţie, sclipirile de satisfacţie din ochii fostelor colege o făcuseră să se spînzure acasă cu cablul de la telefon. Bine că nu în primărie, ziseseră toţi, mai sînt şi femei cu bun-simţ!

Camil aduse altă firmă care montase nişte panouri de plexiglas. Ele separau clenţii de funcţionari avînd găurele savant croite în dreptul gurii. Puteau să zbiere unii la alţii, dar nu să se scuipe. Rămînea în partea de jos un spaţiu mic pentru băgarea dosarelor şi a şpăgii.

Partea proastă era că framătul delirant de jos, la la ghişee, se transmitea pe căile biocurenţilor sus,

în birouri unde omul de rînd nu putea să calce. Acolo nu se putuseră insala arcuri la toate uşile, nici plăci de protecţie. Birourile erau mari, dar populate bine, că fiecare avea rude ce trebuiau căpătuite cu cîte un post de referent sau alt gen de băgător de seamă. Majoritatea funcţionarilor erau din speţa Evei şi, cum izonirea din rai se produsese demult, atmosfera era de iad.

Căldura la fel. Şefele mai bătrîne erau retrograde, respingeau pornirea aerului condiţionat, ţipau că e curent şi răcesc la ovare. Cele tinere ziceau mersi, că puteau să se plimbe despuiate, sub pretext de căldură, prin birourile şefilor. De Mărţişor, Camil, ironic, găsise la un magazin de gablonzuri nişte foi de viţă lucrate din tinichea şi dăruise cîte una, cu şnurul tradiţional, paţachinelor din subordinea sa. Chiar şi secretarei sale veşnic alarmate, care însă se îmbrăca prea gros şi transpira ca o mangustă în călduri. Prea cocoloşită, răcea mereu.

În biroul lui Camil era o temperatură plăcută, menţinută vara cu aparatul de climatizare şi iarna prin ventilatoare care expulzau aerul înfierbîntat de radiatoare. Cînd trebuia să intre din biroul ei în cel al şefului, secretara îşi punea o vestă de blană ca o bundiţă. Acesta îşi făcea cruce, dar o lăsa în ale ei. Cînd se sătura să aibă la uşă o fabrică de muci, îi dădea învoire să stea acasă de unde nenorocita revenea şi mai bolnavă.

Cînd Gil Motancea veni la Camil Deleanu să îi comunice dorinţa nestinsă a lui Cosma, acesta lucra tocmai cu admiratoarea fanatică a regizorului. Ea atacă din celălalt flanc convingîndu-l pe primar să meargă împreună, de data asta, la Călăraşi. Ideea de a asista la un şnur teatral, de a şti cu cîteva săptămîni mai devreme cum va arăta producţia „Crime la Elsinore” o excitase pe Aluniţa. Dacă ai fi putut vedea fesele ai fi constatat că se făcuseră purpurii de emoţie.

Deleanu spuse scîrbit de insistenţe că va merge oricum la premieră şi că nu vede rostul să se chinuie de două ori. Era logic, dar vrăjmaşii nu se lăsau. Pînă la urmă, ca să scape de ei, recurse la viclenia militară a oricărui asediat. Se prefăcu a se preda, sună chiar secratara să-i spună şoferului data şi ora la care vor pleca spre veşnicele plaiuri ale Străbunului Dromichetes el, Aluniţa şi Motancea.

Cosma, vestit de vasalul său, putu să pregătească festinul. Normal că în ziua cu pricina, Camil îşi inventă o şedinţă la guvern aşa că limuzina municipală îi purtau spre Borcea doar pe profesorul de fizică, nerăbdător să-şi ciguleasca iar colomba şi pe Aluniţa veselă să îl revadă pe idolul ei şi alţi actori ce îi visa în nopţile cu stele şi în cele fără.

17.

Pentru excursia culturală, vegetariana carnivoră a primăriei înveşmîntase adecvat trupul său şui şi bondoc, în straiele prin care semnala apartenenţa ei la o lume fină, de boemă şic, puţind de snobism nedisimulat. Avea o bluză neagră şi mulată încît, prin lipsa sutienului, sfîrcurile să devină absolut evidente. Aceasta nu se lăsa pînă la talie şi burta, care nu era chiar micuţă, ieşea cu buric cu tot spre lume. În jos se aţinea o fustă neagră din volane suprapuse ce lăsa să se observe strîmbele uscături inferioare învelite în şosete vărgate şi vîrîte în bocanci cu bombeul uriaş şi garnisit cu ornamente arginitii. Numita fustă se lega de talie cu un lanţ care ar fi stăpînit un labrador puternic. Alte lanţuri spînzurau de grumazul scurt, unele ţinînd nişte pietroaie fasonate şi lăcuite de artişti plastici. De altfel tot belşugul de inele şi brăţări erau din argint sau nichel ca şi belciugele din urechi.

Peste bluza decoltată zadarnic avea o închipuire de vestă din satin auriu gen plapumă, dar brodat la o casă de mode vestită. Îşi încinsese ţeasta cu un batic ruginiu sulit şi prins la ceafă într-un scarabeu de argint de un sfert de kil. Dacă ar fi apărut aşa la primărie, portarul ar fi chemat salvarea.

Nu se fardase, că nu se croia pe imagine, dar, contrar obiceiului său, se parfumase straşnic cu nişte esenţe dulci. Motancea suporta totul cu indiferenţa lui obişnuită, mai ales că de cînd cu teatrul văzuse şi mirosise multe ciudăţenii. Dar şoferul lui Camil simţi tot drumul nevoia să vomite. O scoase la capăt cu bine şi îi depuse pe cei doi în faţa treptelor monumentale ale Teatrului Naţional din Călăraşi, sub privirile sarcastice ale Străbunului Dromichetes.

Ivan Cosma îşi ascunse cum putu dezamăgirea cumplită de a fi ratat din nou prezenţa lui Camil.

Transferă atenţia spre Aluniţa, care în fond îi obţinuse banii şi care, bănuia regizorul, va avea oricum o longevitate în primărie peste a lui Camil. Totuşi nu uită, printre picături, să sune la restaurant spre a se diminua luxul meniului.

Apăru şi Iacint să de bineţe ceea ce îl expuse la ventuzele admiratoarei. Ivan îi plasă un semn hotărît precum că să pună cosorul pe excitată. Manoil si Motancea se dusera la cabine sa se pregatească de inceputul repetitiei. Ivan Cosma continua să o vrăjească pe Aluniţa în biroul lui prezentîndu-i muzeul de trofee ale turnirurilor lui planetare.

Deodată podeaua prinse a se zgudui şi răsună un strigăt barbar de salut într-o limbă neprecizată, ceva între „Hola!” şi „Hello!”. În vasta catedrală a glorei lui Ivan Cosma intră jovial Viktor Fuss. Era îmbrăcat în piele cu totul, pînă şi pălăria îi era dintr-un fel de toval tăiat în fîşii împletite. S-ar fi zis că venise pe motocicletă, dar nu era aşa. Sosea de la Buenos Aires unde pusese „Azilul de noapte” în ruseşte, pentru comunitatea italiană, cu trei vedete din Franţa. Auzise ca din aer de şnurul la montarea lui Cosma şi se prezentase să vadă şi să îi ofere un proiect pentru acea toamnă. Voia să monteze la Călăraşi şi pace. Gîndul că era pîndit de Cosma să-şi rupă gîtul nu-l vizitase deloc.

Aluniţa privea fascinată noul venit despre care ştia mii de informaţii şi căruia îi văzuse toate piesele cu dezbrăcaţi. Nu zărise în toată viaţa ei particulară atîtea mădulare cîte privise pe scenă în montările lui Fuss. Belea ochii la el ca la un extraterestru corcit cu o zeitate. Nu asta îl oftică pe Cosma, total eclipsat şi redus la nimicnicie, ci faptul că Fuss avea să asiste la repetiţie, nu putea să-l oprească, şi cine ştie ce va zice prin oraşele patriei.

Fuss era bine dispus şi înclinat spre consideraţie pentru Cosma la care avea acum un interes. Aşa că, după ce îi învineţi umărul lovindu-l apreciativ

de sus în jos cu pumnul său mare bine strîns, îi lăsă prim-planul. Dar lui Ivan îi trecuse cheful iar Vasilisca de Alun tot nu-şi revenea. Directorul strînse cele două telefoane şi staţia de emisie cu care conducea spectacolul şi îi pofti scurt în sală că urma să înceapă festinul de sînge al piramidalei sale montări.

Pentru cei nedeprinşi, faptul de a gini o repetiţie dintr-o sală de teatru 90 la sută goală e neliniştitor. Pluşul scaunelor foşneşte uscat, aerul curentază. Impresia că hoarda de pe scenă se osteneşte orecum pentru tine te stinghereşte iar goliciunea locurilor din jur te zguduie pe dinăuntru ca atunci cînt intri singur într-o pădure tăcută. Cu mai mulţi, aceeaşi cărare pare altfel.

Aluniţa trăia din plin această senzaţie de rătăcire silvestră, în sunet ruginit de frunze uscate, uimită dar şi prudentă ca Dante pe povîrnişul spre gura Iadului. Era gata să simtă vreo panteră pătată înhăţînd-o de cur. Drept Virgiliu călăuzitor îl avea pe Fuss care îi vorbea tare, pînă a nu se stinge lumina. Îi povestea despre ceva ce, din pricine emoţiei şi a românei deficiente a acestuia, fătuca nu mai înţelegea.

Ivan Cosma se căţără în picioare pe scaunul lui plasat în faţa ultimului rînd. Făcu semne largi şi categorice spre cabinele de sunet şi lumină aflate în spatele sălii. Apoi grohăi ceva în aparatul de emisie şi se aşeză nervos.

Luminile din sală începură să scadă şi tot scăzură încet. Primavera primăriei simţi o anxietate şi mai adîncă. I se găina pielea pe antebraţe. Fuss, din dreapta ei, trecut prin teatru, ştiu ce ofuri incomunicabile o încearcă. Întinse la fix mîna stîngă, nimerind fără greş spaţiul liber dintre bluză şi fustă. Prinse între degetul mare şi arătător o bucată din burta încălzită şi o ciupi zdravăn, a încurajare. Becurile se stinseră complet.

18.

În Capitala mizerabilă, Camil Deleanu ce purta, teoretic, o parte din vină pentru mizeria ei, uitase cu totul de treburile culturale. Se puseseră pe capul lui o oaste de arhitecţi, constructori şi manipulatori de terenuri cerînd pămînt şi apă. Mai ales pămînt.

Dacă parcelele bucureştene ar fi fost din gumă de mestecat, oamenii ar fi plescăit-o între fălci şi ar fi întins-o la limita subţirimii posibile. Dar nu era. Un metru pătrat în buricul tîrgului costa cît un pogon de dincolo de barieră. Printre cererile disperate ale ticăloşilor, toţi veniţi cu pile dintre cele mai tari, Deleanu îşi aminti numele unui film prost: porţile albastre ale oraşului. De ce nu existau oare asemenea porţi care, odată închise să nu mai permită înhumări în cimitirul de pierzanie de pe Dîmboviţa?

Relaxat de la această viziune utopică, vicele sorbi din cafea. Bondarii constructivi continuau să zumzăie oferindu-se fără ruşine să construiască aşezămintele cele mai generoase şi mai dezinteresate cu condiţia să li se dea o prăjină de ogor spre kilometrul zero.

Deleanu flutură mîna prin faţa ochilor alungînd propunerile lor ca pe nşte musculiţe beţive. Atunci intră, sfioasă aparent, dar fără a bate la uşă, Ana-Lungana. Avea în mînă o invenţie birotică detestată de Camil: un fel de cîrpător subţire, dreptunghiular învelit în plastic pe care se prindeau cu un arc, ca la cursele de şoareci, foile de hîrtie. Îi zicea finuţ „clipboard” şi Deleanu constatase că e semnul distinctiv al celor care vor să se afle în treabă fără să o ducă la sfîrşit. Foile, prinse în clamă, flutură aiurea, se sucesc venind mereu in faţă tot nerezolvate, tot inutile. Dar a merge pe culoarul unei instituţii cu mîna goală înseamnă că te plimbi. A păşi cu un clipboard sub

braţ sau între deşte, chiar cînd te duci la budă, înseamnă că eşti ocupat.

Ana ţinea bucata de plastic ca pe un scut. Vertical, privind peste ea cu fereală. Camil îi făcu semn să poftească, numai de al dracu'. O privire răzbunătoare fu adresată interlocutorilor, reduşi la muţenie. Barbarii, întrerupţi din pledoariile lor false, o priveau canibalic pe deşirată. Le întrerupsese pledoariile, credeau ei, taman cînd începuseră să aibe şanse. Ar fi halit-o pe costelivă măcar că nu aveau ce alege de pe oasele ei. S-ar fi mulţumit cu limba şi măduva.

– Ai picat bine, Ana. zîmbi Camil.

Aia picase ca o şoricioaică gravidă într-un tomberon cu cinci cotoi. Dădu să caşte maxilarele.

-Cred că ştiu ce vrei să îmi spui.

Ea totuşi spuse, neîntreruptă de şef, spre delirul celorlalţi.

-Lasă tu hîrtiile aici, o îndemnă primarul cînd se plictisi şi bănui că i-a chinuit destul pe agresori. Avem noroc, sînt aici cu oameni de mari posibilităţi, dar care sînt şi îndrăgostiţi de cultură. Nu ne lasă dumnealor în drum.

Ana plecă şi indivizii din jurul lui Camil, care iubeau cultura ca viespea oţetul se întrebau ce îi aşteaptă.

– Multe probleme apar la un teatru cînd vrei să faci o montare cu adevărat grandioasă! oftă Camil jucînd un rol de zile mari.

Reieşea clar: cine voia să se lipească de o concesiune pe pămîntul sfînt al ciobanului Bucur trebuia să cotizeze către strămoşul acestuia Dromichetes din Călăraşi. Deleanu chicotea pe dinăuntru de farsa jucată investitorilor. Aceştia începuseră deja să îl asigure că le place nespus arta scenică, au fete care vor să dea la teatru, se interesau de proiectul lui Cosma. Nici unul nu îndrăzni să întrebe de ce, cu banii lor, se va juca un Shakespeare de încropeală la o sută de kilometri de centru visurilor lor.

Astfel, pe clipa de haz a lui Camil, Ivan Cosma care îşi suduia trupa de lîngă scena cea mai mare a Dunării de Jos, primi bani destui să îşi ridice trei mănăstiri teatrale şi un schit. Aşa avea să şi facă, umflînd bugetul şi punînd deoparte.

19.

În vreme ce, fără de veste, gologanii murdari ai mafioţilor de diribau prindeau a se rostogoli spre conturile de la Borcea, Ivan Cosma şi Sasu urlau într-un glas:

-Cortina, Nicule! Cortina, boule!

Omul de la cortină, ameţit de pregnanţa ultimei scene, în care urletele victimelor căsăpite se amestecau cu muzici de chimvale şi salve de artilerie grea, uitase de ce era acolo.

În sală, Aluniţa nu mai ştia nici ea pe ce lume este. Şi nu atît din pricina valurilor teatrale. Simţind-o voitoare de praz şi mai tînără cu vreo 25 de ani decît el, Fuss nu se sfiise să-i umble la trupeasca strîmbătate. Aia să leşine! Decepţionat de a nu fi găsit nimic semnificativ pe partea de sus, laba sănătoasă a lui Fuss pogorîse şi lucrase fără milă. Dacă inspiraţia lui Cosma nu s-ar fi epuizat, o dădea gata pe femelă numai din mîngîiţ.

Dar totul se sfîrşise. Deocamdată, îşi ziceau ambii inculpaţi.

Toate spectacolele lui Cosma începeau cu o frăsuială. Personajele alergau capii, muşcate de streche, ieşeau, intrau, se ciocneau după scenariu sau accidental, zbierau fără rost. Muzica sugera o fierărie în care fierarii au înebunit şi se bat cu baroasele. Nu se înţelegea dacă e o nuntă în balamuc sau revoluţia de la paşopt.

Încet-încet populaţia se organiza şi intra în ritmurile lui Sasu. După o jumătate de oră se auzeau şi primele vorbe inteligibile. Atunci se lăsase Aluniţa pe mîna regizorului transoceanic.

Pauză nu se dădea, să nu scadă tensiunea şi să nu plece publicul. Dacă dura două ore, slabii de băşică treceau prin chinuri suplimentare celor estetice. Finalul trebuia să fie apoteoric, cu toată lumea în scenă răcnind la ruperea diafragmei şi cu

cîntece asurzitoare în boxe. Plutoane de maşinişti trăgeau dinspre scenă cu gloanţe oarbe, fuioare de fum împuţeau atmosfera, iar unii protagonişti se rostogoleau în sală zbierînd cu bojocii daţi la maximum din faţa primului rînd şi mîzgîlindu-se de sînge fals.

„Crime la Elsinore” nu aducea nici o noutate în desfăşurarea de principiu a unui spectacol aşa cum credea Cosma că trebuie făcut şi cum verficase el că dă bine. După încheierea repetiţiei, Alunişa se simţi obligată să aplaude în picioare iar Viktor Fuss, politicos, ca occidental ce se simţea, se ridică şi el plesnind de vreo trei ori din palmele uriaşe.

Cosma veni spre ei îmbujorat de efortul pe care îl făcuse urmărind propria realizare. Îi invită la masă verificînd în sinea lui că nu-i pentru cine se pregăteşte. În absenţa lui Deleanu, avea să se ospăteze Fuss.

La festinul preparat din ordinul directorului avea să vină şi Motancea, primit cu Palomă cu tot, meşterul Sasu şi desigur Iacint Manoil. Restul vedetelor o luaseră spre oraşul de baştină iar localnicii se strîngeau la cîrciumi mărginaşe.

Era la banchetul improvizat şi şoferul de la primărie, dar avea să plece curînd, plictisit de discuţii şi mai ales sătul. Intrase iniţial la repetiţie dar nu rezistase decît un sfert de oră. Ieşise înjurînd în gînd şi se îndopase cu nişte covrigi excelenţi în piaţă.

Primii ajunseră în separeul de gală cei ce nu trebuiau să se demachieze. Iacint sosi după prima ţuică. Ochiul său, mai ager decît vorba, înţelese că şi-a luat o grijă: Aluniţa nu mai avea nevoie de serviciile lui. Simţi recunoştinţă pentru Fuss, care îl salută neglijent. Acesta îl considera pe Manoil un actor plafonat, terminat, un vierme de gălbează căcat de oi mioritice. În schimb îi plăcuse altcineva din trupă.

– Ai la tine actor nou. Bun!

Ivan Cosma nu înţelese îndată la cine se referea străinezul.

-E bun. Îl iau şi eu dacă face dicţia, hotărî Fuss

Sasu avu o bănuială.

-Gilică?

– Cel mai batrin cu capul ca la cal, preciză rivalul lui Cosma

Aluniţa pufni în rîs ca şi cum ar fi strănutat. Apoi chicoti lung. Iacint, care se simţea micşorat de comparaţie, se întunecă puţin.

– Ce rîde la ea! se minună Viktor Fuss. De ce rîde ea?

– E un amator. E consilier la primărie. Gil Motancea îl cheamă, lămuri Cosma.

– Primărie, motănie, ce importă? Mie mi-a plăcut. Pun exerseze. E din Bucureşti?

– Da, îşi reveni Aluna. Dar e un amator. De fapt e profesor.

– Atît mai bine.

– Aşa se fac carierele, observă cam sarcastic Iacint.

Din pricina defectului său şi a enervării cuvintele „aşa se” îi ieşiră unite într-un şuierat de reptilă în agonie. Fuss nu se putu stăpîni să nu-l privească mai de sus, ceea ce îl ciupi de nervi şi pe Cosma. Unde îşi pusese boul ăsta dantura? De ce se zgîrcise? Îl legau de Iacint prea multe complicităţi ca să-l dea afară. Asta îl irita şi mai tare, şi converti supărarea într-un chiot fals.

– Noroc! Noroc, fraţilor!

– Vedem dacă fraţi, rîse larg Fuss, ciocnind zdravăn paharul.

20.

Intrarea în scena vastului local a lui Motancea fu memorabilă. El se împiedecă de mocheta desfăcută la margine şi fu gata să se întindă pe jos. Portarul îl susţinu, ajutat şi de Paloma, dar imbecilul fu atît de răvăşit, obosit cum era de tăvăleala din scenă, că abia se tîrî spre despărţitura unde era aşteptat. Se ţinea pur şi simplu de pereţi. Pînă la urmă vîrî capul său eminamente grotesc în golul dintre paravane stîrnind senzaţii diferite mesenilor. Apoi intră cu totul, urmat de Palomină, aceasta plină de fandoseli.

Gil căzu pe scaun ostenit la minte şi la trup. Află ca prin vis că fusese vedeta dimineţii cum va fi şi a serilor de glorie ce vor urma, că Fuss îl plăcuse enorm şi îl voia în scenele lui.

Aluniţa nu înţelegea chestiunea. Pentru ea actori erau numai cei cu patalama şi care apăreau pe afişe şi în relamele la after shave. Îl crezu totuşi pe jumătate pe Fuss, mai ales că el o bătu peste coapsă foarte convingător. De fapt, regizorul se gîndea cum i-ar sta lui Motancea, în pielea goală, în rolul lui Mefisto. Avea intentia să monteze un Faust pe dezbrăcate.

Bucuros de succesul pe care îl avea noua sa achiziţie, Ivan Cosma găsi că întîmplarea nu are de ce să îi strice. Îi purta însă pică lui Motancea pentru că nu-l adusese pe Camil Deleanu aşa cum îşi dăduse cuvîntul. Îi umplu totuşi un pahar de whisky şi îl felicită călduros.

Gil, care se istovise din răsputeri la şnur, picase tumurug pe scaun. Apucă paharul, îngăimă cîteva vorbe şi, împotriva obiceiului, îl dădu peste cap dintr-o dată. Numai atît şi îl cam luă apa.

Ceilalţi nu băgară de seamă. Paloma se pusese lîngă Iacint şi şopocăia cu el. Manoilnu voia să se strice cu Motancea sub ochii şefului, dar văzînd

inerţia plăvanului, prinse şi el s-o ghilosească. Întocmai, la capătul celălalt al mesei, Viktor Fuss vîrăse deştele sub flabalaua Aluniţei şi înaintase binişor de la ascuţişul absurd al genunchiului spre forme mai ronde. Tuta se cam trecuse amestecînd două tării şi se ţinea de el narnă. Simţea ea, printre amorţiri, că pînă să vină ziua următoare va cunoaşte cît de ageră e drugăleata cosmopolitului geniu regizoral.

Cosma găsea că petrecerea era reuşită. Îi împerechease pe toţi. Iacint şi Motancea n-aveau decît să-şi împartă cum or şti orătania penată. Trimisa lui Deleanu intrase sub pielea rivalului său şi se îndesa ca plevuşca la curelni. Treaba ei! De pilit îi pilise din tării, cum avea obiceiul bine verificat.

Cum nu voia să-i şteargă din cartea de imobil prea devreme, pînă nu gustau toate bunătăţile orînduite, Ivan Cosma făcu semn chelnerilor să strîngă trăscăul şi intrările. Apoi să sară degrabă cu rasolul de guran şi cu vinul de Ostrov pe care oricum le plătise, uşurînd besacteaua străbunului şi indulgentului Dromichetes.

Zis şi făcut. În afară de Sasu care rămase pe şest la tărie, că nu i se blocau lui bleaurile de cîteva ţoiuri, restul trecură pe vin şi se mai înseninară. Numai belotul de Motancea zăcea, ca un mişun bătrîn la soare, anesteziat din prima.

Peştele era bun. Omul cu hotelul şi cîrciuma avea ieruga lui particulară şi captura bucăţi frumoase. Le lăsea să intre dinspre Dunăre şi, cînd avea nevoie, ridica zătonul de intrau oamenii lui în cizme şi îi prindeau după aia şi cu mîna, dacă voiau. Duceau prada semnificativă la bucătării. Ce prisosea la restaurant, se congela pentru zile grele. Ce rămînea, adunau pentru ei pe fundul matiţei şi tot strîngeau de-o ciorbă.

Cosma, care de cînd îşi înfipsese corturile pe malul Borcei se pasionase de pescărie, le explică pe larg tehnica prinderii şi gătirii guranului ca la

mama lui, nu bonne femme sau meunier. Interesul fu relativ redus. Iacint şi Paloma ştiau povestea, Fuss admira salupul Aluniţei şi întreba cine-l croise. Limboata de Fuss, de altfel, nu pricepea terminologia tehnică de care abuza Cosma, lexicul său pe româneşte era dezvoltat cam pînă în burta raţei. Nici nu ştia exact ce vietate fără picioare îi populează farfuria pentru că numirea neaoşă nu îi spunea nimic. Bănuia că este un fel de luccioperca şi avea dreptate. Asta îi ajungea cu asupra de măsură.

Iar Motancea îl îngrijora de-a binelea pe director. Stătea uşor aplecat pe spate, cu capul lăsat mult spre umăr şi ochii enormi întredeschişi. Totuşi, nu părea în primejdie să dea în cataroi, că nu era purpuriu la obrazul de cal. Dimpotrivă, se albise ca peştele din faţa-i şi abia mîrîia ceva neauzit. Mai trase vreo două şluguri de vin şi se albi şi mai tare.

Mîncarea în sine i-ar fi interesat pe meseni, dar aperitivele fuseseră săţioase. Apoi se nimerise ca bucătarul şef să lipsească şi ajutorul lui, băiat de la ţară, nu că greşise reţeta, că nu avea ce greşi, dar făcuse din guran morugă. Asistenţa se mulţumi mai mult cu legumele şi cu povestea lui Cosma. Dar în jurul mesei plutea o boare de leşin.

Ivan, calculat cum era, îşi şi făcuse socoteala să sară peste fripturi, cerînd banii înapoi. Numai că, în acea clipă, în sala mare a restaurantului izbucni un harcăt enorm. Undele sonore dădeau să dărîme paravanele şi să rupă sub lovituri pînă şi cuşacurile de brad ce ţineau acoperişul. Cosma rămase cu furculiţa în sus ca zeul Neptun din localitatea omonimă.

Numai după cîteva clipe bune pricepură că sunetele acelea erau de fapt muzică şi că le erau adresate. În separeu pătrunse cu paşi cutremurători pictorul localităţii, numitul Racu, ce îşi purta cele 130 de kile distribuite pe o înălţime de aproape doi metri. Chiar măgădăul de Fuss se simţi mărunt şi

suplu. Plasticistul venise acum în calitate de muzician însoţit de un taraf cam numeros pentru economiile preconizate de Cosma.

Venise, zicea el, să cinstească din cobză şi din drîng masa geniilor artistice aflate în urbe. L-ar fi pedepsit străbunul de pe soclu dacă ar fi făcut altfel. De fapt se aşează la masă, gustă o jumătate de porţie dintr-o îmbucătură. Apoi îngurgită o oca de vin dintr-o mişcare, observînd:

– Aşa îmi place mie, mai sărat! Merge vinul.

Şi pînă să mai scoată altcineva vreo vorbă se răsti la instrumentişti.

– Ziceţi, mă! Hai! Cu foc!

Pe Cosma îl enerva programul artistic, mai ales din motive pecuniare. Îi ştia pe lăutari şi le cunoştea sabaşul. El îi chema numai la obraze înalte şi cum invitatul principal nu venise s-ar fi lipsit de muzichie. Se răţoi în şoaptă:

-Şi cine plăteşte, nea Racule?

-Cum cine? sări pictorul cu gura plină. Cum cine? Eu!

Ivan făcu un gest de lehamite. Ştia el bine că nota îi va fi adusă la el în birou de şeful orchestrei. Era a suta oară!

-Ne-a tocmit nea Racu, da' mălaiul nu l-a dat.

Cu pensulistul nu se putea pune, că era văr cu prefectul. De aia şi înhăţa toate comenzile din tîrg. E drept că romanţe cînta mai bine decît picta.

Nu trecu mult şi ceru smerit permisiunea doamnelor de la masă pentru a trage o Zarază cu ahturi. Urmară alte bucăţi mai mult sau mai puţin semnificative, alternate cu hălci de rasol şi pocale de vin. Arşiţa din gîtul solicitat la cîntare cerea măsuri PSI grabnice şi radicale.

Cei din jur, mînaţi şi ei de un pui de beţie, începeau să se distreze bine. Cosma hotărî, după ce şoptise şefului să sară peste fripturi, că nu are rost să se enerveze şi se lăsase mînat în chef. Sasu deşerta şi el paharele rîzînd, împotriva obişnuinţei şi a felului său posac. Numai Motancea se

înteioşase definitiv cu cuţitul de peşte în mîna dreaptă şi mîneca stîngă în sosul de la legume.

Părţii valide i se făcu de dans. Fuss o pofti pe Aluniţa şi începu îndată să o rotească dinamic. Mica pîrjoală o luă în serios şi prinse a se învîrti în jurul lui ca o fofelniţă cu patru fofeze. Iacint o înhăţase pe Paloma şi o purta cu paşi profesionali stîngînd-o la sentiment. Racu nu regreta că el n-are cu cine. Era prea greu pentru zbînţuială. Se simţea bine ca dăruitor de plăcere şi cînta de mama focului. Deodată tăcu să se alimenteze din carafele aduse generos la ordinul lui Cosma, căci vinul era de căpătat şi abundenţa lui avea să mascheze absenţa fripturilor şi a desertului.

Muzicanţii începură un vals leşios, să se mai odihnească săltăreţii. Fuss strivea nasul Aluniţei în sternul său de curcan şi-o mîngîia pe ceafă. Iacint Manoil găsise prilej să se strîngă tare lîngă Paloma. Nu observase că Motancea, în beţia lui obosită şi înţepenită, îi privea cu ochi întunecaţi şi ficşi de monstru marin. Actorul dăduse de pielea cea subţire a fătucei şi începuse să-i umble sub simizet.

Nenorocirea, dacă te paşte, e ca mortul spre groapă: nu e chip s-o întorci. Cînd răsare, ţi-ai luat fetvaua. Paloma se gîdilă de frecuşul lui Iacint şi trase un rînchezat excitat, de măgăreaţă. Motancea fu purtat de un vînt de gelozie inexplicabilă şi se ridică spre ei.

Atunci îl puse dracul pe sluga sa pensulară să facă, mă rog, o glumă. Racu strigă spre Iacint ca şi leul în turbare:

– Aşa, bre! Arde-o la pipoancă!

Răscoli mînia lui Motancea care, mascul trădat, sări către dansatori uitînd că are încă în mînă cuţitul de peşte. Paloma ţipă îngrozită şi Racu, înţelegînd că încăierarea cu Iacint era iminentă sări între ei să-i despartă, îmbrîncindu-l pe profesor. El, dintr-un reflex de apărare, fricos cum era, îi dădu matahalei un pumn în burtă cu mîna în care păstra

unealta. Ascuţişul rupse cămaşa pensularului îi găuri pielea şi se opri în al treilea strat de slană de pe burtă.

Racu simţi arsura, smulse arma albă din trup ca Toma Alimoş, dar înţelese pe dată că nu-i e viaţa în primejdie. Fără mare sforţare, imens cum era, îl apucă pe Motancea cu forţă întreită de furie, îi futu un dos de palmă peste ochi şi, astfel anesteziat, îl ridică de umeri şi îl trîniti violent de perete.

Că i-a rupt mîna şi o coastă n-ar fi fost nimic, dacă pe zidul cu pricina nu s-ar fi aflat cuierul rustic, lucrat în bronz, cu nişte cuie zdravene nimerite la fix în dreptul capului de om. De unde diagnosticul de politraumatism cranian pe care Gil Motancea îl primi în lipsă şi care fu reluat cu satisfacţie de toate posturile de televiziune.

Ivan Cosma privise scena ca un tîmpit dar, cînd Motancea se unse pe podea, avu o creştere bruscă a intelectului şi pricepu că într-o singură secundă mîna destinului te poate scopi. Astfel el înţelese în fine, pentru prima dată în viaţă, ce-a vrut să spună, printre altele, Shakespeare.

21.

Gil Motancea, tare de cap, nu muri de astă dată. Dar cariera lui de actor se frînse fragedă, ca o tulpină de băşina-porcului între dinţii unei vaci. În Călăraşi îi rămaseră doar numele adunat pe o fişă a spitalului de urgenţă şi parpalacul, uitat la externare.

Camil Deleanu, aflînd de la Aluniţa, printre sughiţurile ei de plîns, cele petrecute, îşi puse mîinile în cap şi nu mai scoase o vorbă. I se adeverea că teatrul e lucrul dracului.

La fel se gîndea şi Iacint care, ca să uite, se cocoloşea tot mai des la sînul mare şi primitor al Palomei. Nici unul nu duse portocale la spital lui Motancea, lăsînd asta pe seama directorului şi stăpînului lor.

În ce-l priveşte pe Ivan Cosma, vina lui uriaşă în păţanie era totuşi indirectă, iar ţeasta crăpată a lui Gil nu se afla pe fluxul banilor pe care primăria continua să-i trimită. Preţioasa ţeastă fu despăgubită de pictorul Racu în schimbul lăsării în libertate. Fusese în legitimă apărare asupra cuţitului de peşte. Se făcu scăpat, dar tot blestemă şalăii din toate bălţile cu tot neamul lor. Aceştia nu se sinchisiră.

Ivan Cosma avea tot interesul să scoată premiera la timp ca să nu mai fumege bălegarul poveştii. Îl înlocui în viteză pe fizician şi, cînd acesta părăsea spitalul şi Călăraşiul, distribuţia se pregătea pentru ultima generală înainte de premiera cu „Crime la Elsinore”. Cuprinsă de remuşcări inutile, Aluniţa anunţă lăcrimînd că nu poate fi prezentă la eveniment. Fuss dăduse bir cu fugiţii găsind de lucru în capătul opus al lumii.

Ucigătoarea replică a lui Motancea, premonitorie pentru el şi inexistentă în Shakespeare:

– Crapă, bă!

rămase nespusă şi închisă în dovleacul cîrpit al profesorului.

22.

Ca un glob de aur luna strălucea.

În faţa teatrului, străbunul Dromichete aţipise cu căciula dacică trasă pe ochi.

De pe balconul camerei de hotel unde vieţuia, Ivan Cosma privea peluza şi bustul strămoşului căutînd să îşi fixeze gîndurile la ceva, măcar la ultima repetiţie generală, cea de a doua zi, sau la premiera ce avea să îi urmeze îndată. Nu izbutea. În minte i se învălmăşeau bucăţele de vorbe şi fapte, pisate într-un sos de sictir. Se bătea miezul nopţii.

Îşi ridică ochii spre lună şi văzu că nu e chiar plină. Mai avea de crescut, acum era ovală şi semăna cu un coi de asin. Cînd se uită din nou în jos, Cosma zări pe scările din faţa teatrului, proaspăt spălate cu detergent, o adunare numeroasă de umbre. Erau se vede personajele lui Shakespeare ce aşteptau mute, aşezate pe trepte, ca nişte şcolari veniţi la examen. Regizorul le întoarse spatele şi intră în cameră, trăgînd bine draperia în urma lui.

Pe masa din faţa oglinzii era o sticlă de coniac. Ivan Cosma găsi în fine un lucru pe care să îşi poată concentra atenţia şi o privi cu simpatie, dar şi cu sfîrşeală.

A doua zi avea să comande, ca un stăpînitor, ultima repetiţie pentru „Crime la Elsinore”.

Sfîrşit

GLOSAR

În text, autorul, dornic de expresivitate, a folosit unele cuvinte mai rare fără să ţină seama că unii cititori contemporani pot avea un vocabular mai sărac decît al său. De aici eventuala necesitate a acestui glosar în care cuvintele beneficiază de explicaţia autorului. Cititorii care se simt jigniţi de presupunerea că ar avea un vocabular precar pot să nu îl citească.

ahturi – interjecţii exprimînd durerea, sunete de jale, ofuri care apar în cîntecele populare şi de mahala.

băsău – mînie, necaz, ură.

băşină – gaz cu miros fetid care iese din canalul şezutului, gaz colic, pîrţ.

băşina-porcului – în unele zone, buruiană cu floare mică şi galbenă, banală pe păşuni, păpădie *(Taraxacum officinalis),* în alte zone ciupercă globuloasă, care creşte în păduri de fag şi conifere, albă la tinereţe, cînd e comestibilă (Licoperdon gemmatum), uneori identificată şi cu buretele cerbilor.

besactea – cutie în care se păstrează bijuterii şi alte valori.

bleauri – bucăţi de tablă cu care se îmbracă osia de lemn unei căruţe ca să nu se roadă în contact cu butucul roţii.

bleot – prost, idiot, nătîng

cataroi – dambla, apoplexie, accident vascular cerebral.

ciugulit de bărzoi - puţin nebun din naştere, dinainte de a fi adus de barză, bun de dus la vila cu ceas.

cîrpător – scîndură cu coadă pe care se răstoarnă mămăliga sau se frămîntă aluatul, fund, lopată de brutărie.

cosor – cuţit încovoiat la vîrf, folosit de vieri şi grădinari pentru altoit, *figurat* organ viril.

cotoi – motan, cotoşman, masculul pisicii.

cur – partea musculoasă dindărăt a corpului, mai jos de spinare.

curelni – băţ cu o plasă rotundă la capăt cu care se prind fluturi sau peşti, minciog.

cuşac – stinghie de lemn mai subţire decît o grindă, folosită în construcţii.

diribau – şantier de construcţii civile, bina.

deşte – degete.

drîng – drînd, instrument muzical popular format dintr-un arc de fier şi o lamă mobilă care vibrează cînd e mişcată cu degetele.

drugăleaţă – fus mare pentru tors lîna.

falbala – fîşie din stofă plisată care formează partea de jos a unei fuste, volan.

fetvea – pl. fetveale, sentinţă, osîndă *(pronunţată de un muftiu).*

fofelniţă – crucile vîrtelniţei pe care sînt aşezate cele patru fofeze.

fofeze – lopăţele de lemn crestate, în număr de patru, pe care se întind torturile cînd se pun în vîrtelniţă.

a se găina – a umbla repede de colo colo, a ciuguli de ici şi de colo ca găina.

a ghilosi – a freca, a mîngîia ritmic.

a gini – a privi, a se uita, a observa.

gorniţă - goarnă mică, *la figurat* gîtlej, faringe.

guran – şalău, pur şi simplu.

harcăt – tărăboi, scandal.

hărtănit – rupt, sfîşiat, zdrenţuit.

ierugă – iaz, mai ales iaz de moară.

înteioşa – a se întări, a se face necomestibil.

labrador – rasă de cîine mare şi negru sau auriu, păros, folosit uneori ca salvamar.

limboată – om de neam străin, venetic, liftă, *figurat* ticălos.

lucioperca – şalău în italiană şi latină.

mangustă – animal carnivor din sudul Asiei, care omoară şerpi (Herpestes sp.).

matahală – nemetenie, fiinţă enormă, greu de desluşit, fiind prea mare.

matiţă – matca năvodului, partea năvodului sau minciogului unde se strîng peştii.

măgădău – lungan, vlăjgan, om înalt.

mişun – hîrciog, şoarece de cîmp care adună provizii vara pentru iarnă *(Cricetus cricetus).*

moroi – stafie care îi chinuie pe cei vii, strigoi malefic, în tradiţia populară şi copil mort nebotezat care revine să-şi chinuie mama.

morugă – lucru sărat peste măsură, peşte conservat prin sărătură.

musculiţe beţive – musculiţe care apar pe unde se găseşte vin sau oţet, muşiţă *(Drosophila sp.).*

narnă – stăruinţă, insistenţă. a se ţine narnă – a ţine morţiş.

nejugănit – viril, necastrat, cu coaie.

oca – veche măsură de greutate şi volum; ca unitate de volum era a zecea parte dintr-o vadră, variind după regiune - 1,52 sau 1,288 litri.

orătanie – pasăre de curte, oară.

pantahuză – registru în care se trec donaţiile pentru opere de caritate, pentru clădiri de interes public, biserici etc.

a umbla cu pantahuza – a face colectă de fonduri apelînd la bunăvoinţa publicului.

patacă (pl. ***patace)*** – piesă de cinci lei, prin extensie, monedă cu valoare mică.

pataşcă – în vechime, bancnotă de douăzeci de lei; targă cu care se cărau morţii la groapă.

pipoancă – pipă cu vatră mică, strîmtă; *la figurat*, sex femeiesc, pizdă.

pîrjoală – bucată de carne sau peşte friptă pe grătar, în Moldova; un fel de chiftea de formă lunguiaţă acoperită cu pesmet şi prăjită; „pîrjoale moldoveneşti" este un pleonasm uzual.

plăvan – animal alb, bălan, se spune mai ales despre boi; bou, *la figurat* individ inert, nesimţit.

plevuşcă – peşte mărunt, captură pescărească neînsemnată, peşte mic cu o dungă de-a lungul corpului *(Leucaspius delineatum).*

praz – plantă comestibilă din familia liliaceelor cu tulpină cilindrică groasă *(Allium porrum).*

raţă – familie de păsări înotătoare palmipede *(Anas)* dintre care unele cresc şi ca păsări de curte, fiind folosite pentru carne, ouă şi puf; nu trebuie confundată cu gîsca.

raţă-băşinoasă – specie de raţă cu capul pistruiat *(Anas querquedula).*

a se răţoi – a se răsti la cineva, a apostrofa cu glas tare, ca un măcăit de raţă.

rînchezat – nechezat, sunet pe care îl scot cabalinele.

sabaş – onorariu sau bacşiş ce se dă lăutarilor.

salup – un fel de scurteică fără mîneci, vestă.

satin – stofă de bumbac sau de lînă cu lustru, asemănătoare cu mătasea, se foloseşte şi la plăpumi.

a scopi – a castra, a jugăni, a tăia coaiele unui mascul.

simizet – bluză de damă decoltată, cămăşuţă (de la *chemisette*).

şluguri – înghiţituri de băutură.

şalău – peşte răpitor de apă dulce, cenuşiu-verzui, foarte gustos *(Stizostedion lucioperca);* monedă măruntă din aramă.

scarabeu – insectă coleopteră de culoare neagră, la egipteni simbol al bărbăţiei *(Scarabeus sp.)*.

şnur – şiret, găitan; în teatru, repetiţie generală, a întregului spectacol.

tehui – aiurit, zăpăcit, incoerent.

tîrtoşă – cu tîrtiţa mare; *figurat* cu curul bombat; de la tîrtiţă, partea dindărăt a trupului unei păsări în care sînt înfipte penele de la coadă.

toval – piele groasă de bou sau de vacă din care se face încălţăminte.

trăscău – băutură tare şi puturoasă, ţuică sau rachiu de calitate proastă, tărie.

tumurug – lemn gros şi rotund întrebuinţat la contrucţii ca stîlp.

tută – tîmpită, săracă cu duhul.

ursitoare – una dintre cele trei zîne care vin la trei zile de la naşterea unui copil, la miezul nopţii, ca să îi menească soarta, prezicătoare.

uscături – *la figurat* membre, mădulare.

vangă – crăpătură, ravenă, şanţul dintre bucile curului.

vilă – casă elegantă, construită într-un stil aparte, personalizat.

vila cu ceas – eufemism pentru spitalul de nebuni, balamuc.

zăton – stăvilar de lemn la capătul unui iaz, folosit pentru a regla debitul şi eventual a seca iazul.

zbînţuială – mişcare repezită, agitată.

Table of Contents

Precizări
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
GLOSAR

Table of Contents

Precizări 6
1. 8
2. 18
3. 26
4. 31
5. 39
6. 47
7. 51
8. 58
9. 64
10. 70
11. 75
12. 78
13. 84
14. 89
15. 94
16. 98
17. 101
18. 104
19. 107
20. 110
21. 116
22. 118
GLOSAR 119